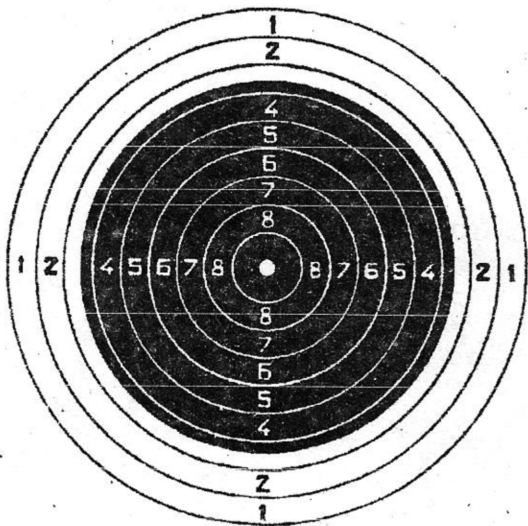
Мишень №6
25 м

ДОСААФ
СССР

Увага: дана мішень
цілком відповідає
стандарту та може
використовуватись
за призначенням

Звіт №2

in

• Дивись телебачення. Слухай радіо. Читай газети. Наслідуй приклади, що їх надає тобі реклама. Звикай мислити у їхніх категоріях. Ти знатимеш: основний зміст твого життя - робота і споживання. Ти маєш працювати якомога більше та ефективніше - може, займеш місце на кілька соціальних сходинок вище. Ти повинен заробляти якомога більше - щоб мати можливість більше споживати. Ти працюєш, щоб жити, і живеш, щоб працювати. Це дуже нагадує рабство - але нехай тебе це не турбує. У робочий час тебе хтось експлуатує - і це "природно"; ти когось використовуєш - і це нормально. А у вільний час ти споживаєш - речі, новини, розваги.

• Варто при цьому регулярно ходити на вибори та підтримувати якусь із партій чи кланів, вірячи тому, що вони обіцяють тобі, щоб отримувати право панувати над тобою. Хоча вони повторюють одне і те саме, намагаючись довести, що піклуються перш за все про тебе. Твої потреби залишаться невдоволеними - на наступних виборах процедура повториться, тільки вже з іншим "обранцем" - тим, який пообіцяє більше і переконливіше. На цьому твої можливості якось вплинути на хід подій закінчуються.

• Схиляйся перед владою - бо вона існує за твій рахунок. Шануй тих, чиї інтереси вона захищає, тих, хто, фактично, і є владою - твоїх експлуататорів. Адже вони мають "законне право" отримувати прибутки від праці, яку ти продаєш їм - бо інакше не проживеш.

• Функціонуй у цій системі, стаючи її деталлю - і стався до інших так само. А те, що не ти її створив і не на тебе вона працює - нехай тебе не хвилює. Влада сама все за тебе вирішить. І хіба тебе це не влаштовує?

Але -
чи не пробував ти якось інакше?

ЗМІСТ

Видання здійснюється на особисті кошти. Будь ласка, враховуйте це, якщо розповсюджувач попросить вас заплатити за нього невелику суму.

Запрошуємо надсилати свої матеріали. Редколегія друкує їх чи вступає у листування з авторами на свій власний розсуд. Надіслані матеріали, як правило, не повертаються.

Special thanx: Учасникам повстання в Албанії, MRTA, "Наперекору", "Прямому действию", Федерації Анархістів Білорусі, "Чырвоному жонду", всім @ в усьому світі та всім тим, без кого це видання не відбулося б.

Постер: середній аркуш можна вийняти з журналу та прикрасити ним свою кімнату (як постером), або носити з собою (як пам'ятку)... А можна й не виймати!

ЗВІТ №2

Від редакції : Ми друкуємо цю статтю, що була написана на початку минулого року, з різних міркувань. На нашу думку, змалювання подій, подане у ній, до цього часу не втратило своєї актуальності. Це по-перше. По-друге, цікаво спостерігати, у чому помилився автор. Зараз, більше ніж через рік, величезна частина населення сліпо вірить у ті самі міфи, у які, згідно з автором, мала б припинити вірити ще рік тому. Вірить, так само "не помічаючи" (не бажаючи помічати?) подій навколо.

1996 : КІНЕЦЬ ІЛЮЗІЙ ТА СПОДІВАНЬ

После 1968 года, видя, как политик говорит по телевидению, я, подобно большей части моих современников, всегда задаю себе один вопрос: почему эта сволочь меня обманывает?

Дональд Рейфілд

Ми ввійшли до цього року, як діти заходять до темної кімнати, або дорослі — до операційної. Ми всі розуміли, що навряд чи щось може змінитися на краще, хоча дехто ще плекав у душі надію. Ті, хто хоч якось зважає на астрологічні східні прогнози, тлумачили символ червоного пацюка; однак, незважаючи на всі витлумачення, червоний колір — багатьом, а пацюк — всім не приносив аж ніякої радості.

Попередні п'ять-шість років було легше. Масова свідомість з готовністю сприймала та радісно відтворювала заспокійливі міфи щодо "світу рівних можливостей", "ринкової економіки, яка єдина може гарантувати добробут", "справжньої демократії, що зробить кожного вільним"... З року в рік ці міфи з гладеньких усміхнених дядь все більше перетворювались на висохлих скелетів — аж допоки тихий, сірий та непомітний 1996-й, який навряд чи буде відмічений чимось аж надто особливим у пізніших підручниках історії України, не поховав їх остаточно.

На початку року політики все більше переймалися конституційними справами, тоді як більшість населення — простим запитанням: "Коли ж, нарешті, ми отримаємо свої зарплати/стипендії?" Студенти, замість стипендій, отримали кілька ідіотських указів, наказів та постанов на свою адресу, які дали зрозуміти всім дві речі: 1) українська освіта, як вища, так і середня, все впевненіше торує собі шлях до могили; 2) у найближчому часі пристойну освіту зможуть отримати лише молоді представники заможних верств населення.

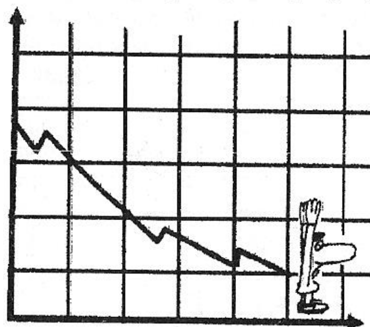
Адміністрація ж багатьох заводів продовжувала активно практикувати новий, а від того ще більш

зручний та цікавий, спосіб запобігання масовому невдоволенню та страйкам. У разі небезпеки завод просто зачинявся, а працюючі відправлялись у відпустку за свій рахунок на невизначений час. Втім, частіше це робилось "просто" через відсутність роботи чи платні за неї. Незабаром подібним "прихованим безробіттям" було охоплено, за деякими даними, більше половини населення.

Поруч з усім цим повільно, але вперто підвищувались ціни на різноманітні комунальні послуги, транспорт і т.ін. Через деякий час навіть ті, хто ніколи не чув терміну "монетаризм", не міг розшифрувати абревіатуру "МВФ" та не підозрював про різницю між макро- та мікроекономікою, почав розуміти, що ці т.зв. "тимчасові негаразди" якось, і досить тісно, пов'язані з політичним курсом – як державним, так і загальносвітовим.

Врешті-решт, за рахунок перевитрат бюджету, іноземних кредитів (які доведеться віддавати наступним поколінням) та кредитів Нацбанку заборгованість була частково погашена. Але не остаточно. Страйк шахтарів цього року був

першим, який пройшов не під гаслами підвищення зарплати, а з вимогами *виплатити зароблене.* І, так само, це був перший великий український страйк, що закінчився *придушенням* у буквальному розумінні цього слова — за допомогою не лише пряника, але й батога, тобто силовими методами. Справедливу боротьбу шахтарів використали всі, кому не було влом: для самореклами, для "наїздів" на політичних опонентів; врешті-решт, для утвердження при владі.

Крім цих, були й інші дивні чи показові моменти у загальнорічному перебігу подій. Які? Кампанія по боротьбі з українським тероризмом (?), що почалась ще за прем'єра Марчука, а закінчилась замахом громадянина Л-ка на життя прем'єр-міністра Лазоренка та створенням Антитерористичного Центру (тобто — посиленням ролі силових структур). Сам прихід нового прем'єра до влади. А також багато чого іншого (зокрема, доля мера Києва Л.Косаківського, яка майже точно передувала долі Є.Марчука, та конституційні дебати, до яких ми ще повернемось). Складання мозаїки з усіх цих шматочків незабаром дозволило говорити про кланово-олігархічну систему влади, а de facto, про диктатуру, що вже навіть не дуже ховається під косметичними "демократичними" атрибутами. Якщо навесні люди ще іноді, обдурені, вживали слова типу "виконавча влада" чи "народне обговорення" — влітку їх витіснили словосполучення на зразок "дніпропетровський клан" чи "кланові інтереси".

Після цього лише дурень, невіглас або лицемір може говорити про "свободу слова" чи "демократію"; і самі політики, і народ усвідомлює, що звертання у будь-яких випадках перших до другого вже давно стали ритуальними заклинаннями.

Особливо яскраво це виявилося під час основного політичного шоу першої половини року — дебатів навколо проекту Конституції. Перший, президентський її варіант, відразу виявив як авторитарно-піночетівські прагнення любого Леоніда Даниловича, так і політичне проституювання правих ("націонал-демократів"). Нацдеми встигли послідовно побувати в опозиції та навпаки як щодо попередньої, так і щодо теперішньої влади, підтримавши, врешті-решт, вищеозначені прагнення під гаслом "Проект поганий, — але краще такий, ніж ніякий". З іншого боку, популізм, ностальгізм, нерішучість і, насправді, буржуазність т.зв. "лівих" також не могли не відштовхувати. Нарешті, "її, рідну" було прийнято — без народного обговорення остаточного проекту, вночі. Прийнято під бурхливі оплески всіх політиків — і тих, хто до/після її підтримував, і тих, хто проклинав. Прийнято за стомленого мовчання народу, до якого всі апелювали і якому вже наплювати на всі подібні ігри, разом узяті. Не спрацював навіть давній "фінт вухами", коли Нову Конституцію (як до того — будь-яке штучне підтримання курсу купона, новий борг Заходу, для пристойності названий "кредитом", разову виплату зарплати, а після того — введення нової валюти) оголошували то ознакою, то чинником стабілізації ситуації. І не дивно — в умовах, коли майже все населення не живе, а виживає, досить часто порушуючи при цьому якісь з численних законів, такий "фокус" спрацювати і не міг.

Остаточно було втрачено довіру не лише до владних структур, а й до більшості профспілкових об'єднань. Махінації з соцстрахуванням всередині, гризня та взаємні звинувачення ззовні супроводжували діяльність профспілкових босів протягом року. Це було використано для часткового придушення чи "виведення у тінь" переважної більшості альтернативних профспілкових об'єднань України. Процес завершився тріумфально — розгромом НПГУ на загальнодержавному рівні після того ж таки шахтарського страйку. Діючою (а фактично — бездіяльною) залишилась лише поміркована та контрольована ФПУ. І якщо до цього дехто ще, може, мав якісь ілюзії, то тепер мало хто сприймає профспілки як захисника інтересів трудящих.

Тихо пройшло 10-річчя Чорнобильської катастрофи. Як відзначив коментатор "Вікон", Україна більше відзначала, ніж сумувала у цей день. Для підтримання загального

Президент Лукашенко говорить:
"Как жаль, что в реальной жизни
все не бывает так, как на самом деле"

настрою жодній організації не було дозволено провести жодної вуличної акції, присвяченої цій події. Арешт і коротке ув'язнення молодих учасників екологічного руху, що насмілились пікетувати Кабмін з вимогою закриття Чорнобильської АЕС, пройшли майже непомітно. Проте на початку вересня містом знову поповзли чутки, що на ЧАЕС щось "бахнуло".

Погляди у бік сусідніх "братніх" держав також не давали причин для особливого натхнення.

Президентські вибори у Росії, наче у дзеркалі, відбивали наш власний стан. Можна було побачити штучно створену ситуацію вибору між поганим і поганим. Роль засобів масової інформації у маніпулюванні громадською думкою та існування майже не прихованої цензури. Той факт, що вибори нічого не дають і обіцянки даються так само легко, як і беруться назад. Те, як з комуністів (а заодне і з усіх лівих) зроблено потвор, і, одночасно, те, що вони і в Україні, й у Росії — ніякі не комуністи.

Беларуський же "конституційний референдум" і юридичне закріплення диктатури Лукашенка іноді нагадували "те, чого не було" в Україні, – а саме, погрози українського Президента винести *свій* проект Конституції на референдум. Юридичний же та фактичний бік державного перевороту в Беларусі висвітлено достатньо; тож тут на ньому навряд чи варто детально зупинятись.

Конституційні дебати; ігри Марчука та навколо Марчука; зняття шляхом "тиску згори" поганого, але все ж *обраного* мером Києва Л.Косаківського (наскільки його підтримують кияни, показала їхня повна байдужість до цієї події); придушення шахтарського страйку; зміни у розстановці фігур на політичному шаховому полі та, внаслідок цього, у самому політичному курсі; підконтрольність та "прирученість" ЗМІ; постійне погіршення економічної ситуації... Перелік можна було б продовжити. Але навіть лише це показало, що за умов сповзання України до стану країн "третього світу" (з усіма атрибутами, на зразок поглиблення прірви між багатими і бідними верствами населення, зростаючого боргу перед Заходом та купівлі західним капіталом українських підприємств) влада діє *виключно у власних інтересах*, при цьому *справді життєво важливі питання вирішуються не прилюдно і не на виборах*, а у замкнених "вищих ешелонах влади", в кулуарах та у приватних бесідах. Народ же до "великої політики" та до цих найважливіших рішень не має ніякого відношення. У 1996 році велика його частина це усвідомила, а влада, зі свого боку, майже припинила приховувати.

Такою — без ілюзій та сподівань — зустріла 5-ту річницю своєї державної незалежності залежна тепер не лише від Росії, а й від Заходу, капіталістична авторитарна Україна.

Самовидець

Справжнє. Епохальні події літа 1996-го – весни 1997-го.

Відбулась невдала спроба самогубства з боку громадянина Лазоренка, який зараз працює прем'єр-міністром. Виникає питання: якщо вищеназваний громадянин не може щось змінити у власному житті, то що він зможе змінити в житті України?

Нарешті корову української державності запліднено! Парламент непогано попрацював і нарешті прийняв КОНСТИТУЦІЮ. Чекаємо, що народиться.

Росію аж муляє, як хочеться стати другими США, навіть мати свою Гуантанамо (американська військово-морська база на Кубі), — наприклад, в Україні.
А ось "комуністи" з КПУ і К° задовбали кліпанням оченятами в бік Російської держави та тугою за "Хрюшей" з ОРТ.

Екс-мер Києва п.Косаківський вигадав новий спосіб боротися зі всеукраїнськими керівниками — активно хворіти, бажано за допомогою телекомпанії "КИЇВ", але, як показала практика, спосіб вимагає доопрацювання.

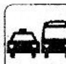

Головний всеукраїнський керівник К. звільнив громадянина М. з роботи. Висновок: не давайте інтерв'ю "Зеркалу недели" про К.

В Україні переважна більшість населення дізнається про імена найбільш впливових людей нашої країни лише після їх вбивства в аеропортах. Чому ми дізнаємось про наших героїв, тільки коли їх вже немає на цьому світі?

На півночі відбулись масові театралізовані дійства під назвою "вибори". Весь *цивілізований світ* радіє, а "комуністи" чухають потилицю "з людським обличчям".

Україну довбанули словом "монетаризм". Тепер довбануть словом "протекціонізм". Для цього МВФ навіть дозволив збільшити дефіцит бюджету на кілька відсотків.

Громадянин Леонід Данилович К., мабуть, надивився російського телебачення, де у зв'язку з маразмізацією російського істеблішменту повним ходом йде перманентна передвиборна боротьба. І ні з таво, ні з сяво, за три роки до президентських виборів самовисунувся у претенденти в кандидати в президенти. Це просто якийсь шопенгауерівський волюнтаризм, блін.

Кажуть, Л.Д. кожної неділі дивиться "Післямову", а кожного понеділка головному редактору цієї програми повідомляють цінні вказівки Л.Д., як краще робити аналітичну телепередачу. Наш Президент — професіонал у будь-який справі. Пишаймося, українці!

У липні 96-го головні керівники держав змагалися, хто краще напише привітання переможцям олімпіади. Наш керівник теж взяв у цьому участь, що свідчить про подальшу інтеграцію України до світової спільноти.

Весь жовтень 96-го посилено обурювались офіційні профспілки. Без відповіді.

АЛБАНСЬКЕ ПОВСТАННЯ

АЛБАНИЯ: "ШОКОВАЯ ТЕРАПИЯ" НАОБОРОТ

Произошло то, чего никто не ждал. В самый разгар всемирного наступления "неолиберального" капитала на права и завоевания трудящихся классовому врагу был дан массовый вооруженный отпор. В маленькой горной стране на богом забытой окраине Балкан вспыхнуло восстание против последствий рыночных реформ. Пока мазохистски настроенные толпы в Югославии и Болгарии по соседству требовали "больше капитализма", на берегу голубой Адриатики разгорался костер свободы. Весенние цветы и залитые солнцем улицы и площади южноалбанских городов знаменовали собой новую надежду для мятущегося и потерявшего перспективу человечества.

Все начиналось незаметно для внешнего мира. Албания, где еще живы древние общинные традиции, после падения сталинистского режима управлялась авторитарным режимом "демократов" во главе с президентом Беришей – бывшим личным врачом диктатора Энвера Ходжи, а ныне ярым "антикоммунистом". Страну считали образцовым детищем Международного валютного фонда и Всемирного банка, чьим рыночным рецептам новые власти следовали неукоснительно. Результаты, как и повсюду, оказались катастрофическими: крах промышленности, колоссальный рост безработицы, сравнимая с Африкой нищета подавляющего большинства трудящихся и вызывающая роскошь "новых албанцев", тесно связанных с итальянской мафией, повсеместная коррупция. Бериша правил Албанией, не церемонясь с меньшинствами и политическими противниками. Ему ничего не стоило, скажем, подтасовать выборы в мае-июне 1996г., игнорируя протесты наблюдателей и силой подавив возмущение. Западные капиталисты и правительство были неизменно благосклонны к своему ученику: правитель Албании – безусловно, сукин сын, но это был их сукин сын.

Недовольство нарастало исподволь. Недоставало только повода, чтобы произошел взрыв. Но и он быстро нашелся. В января 1997г. рухнули финансовые компании, строившиеся по принципу "пирамиды". Российскому читателю эта схема хорошо знакома на примере печально известного треста "МММ": предприимчивые авантюристы, обещая сверхвысокий процент доходов, приглашают граждан "доверить" им деньги, затем деньгами последующих вкладчиков расплачиваются с предыдущими, некоторое время поддерживая иллюзию устойчивости компании, а под конец, нахапав достаточно средств, преспокойно исчезают, оставив доверчивых людей в дураках. В Албании эти махинации приобрели совершенно невиданные масштабы. Жители страны, привыкшие к жесткому сталинистскому нормированию, не имели ни

ЗВІТ N°2

малейшего представления о том, как действует рыночная экономика. Они наивно верили, что частный капитализм, частные компании и фирмы принесут им благосостояние. Власти и СМИ активно рекламировали новшество. Свои жалкие сбережения вложили в "пирамиды" 60% албанцев. Суммарные потери жителей страны составили, по разным подсчетам, от 1 до 2 миллиардов долларов. Эти деньги попали в руки лиц, тесно связанных с режимом Бериши, в карманы албанской и итальянской мафии.

Все это, впрочем, не исключение в "новых рыночных демократиях". Вот только – в отличие от трудящихся соседних стран или республик бывшего "Союза" – албанцы не стали молча терпеть "ограбление века", а взбунтовались. 15 января жители Тираны вышли на улицы и подожгли бюро одной из мошеннических компаний. 24 января в южном городе Саранда начались демонстрации граждан, обворованных "новыми албанцами" с молчаливого согласия и при соучастии властей. Протесты переросли в бунт. Режим бросает против демонстрантов полицию, происходят первые аресты. 9 февраля, когда 200 тысяч человек со всего региона выходят на улицы Влеры, жандармы открывают огонь. 2 человека убиты, свыше 100 ранены. Но это уже не может остановить вспыхнувший взрыв массового недовольства. Весь февраль манифестации продолжаются с неослабевающей силой. Люди требуют от властей вернуть им украденные деньги. Правительство запрещает деятельность "пирамид", но отказывается компенсировать потери населению. Албания твердо следует "режиму жесткой экономии" – местному варианту "гайдарономики", включать печатный станок запрещает МВФ, а трогать прибыли новобогачей власти не собираются. В ответ все больше людей требуют отставки диктатора Бериши. К 1 марта демонстрации на Юге превращаются в восстание. Режим вводит военное положение

Хронологія:

Початок 1997 року. Остаточний крах фінансових "пірамід" та початок демонстрацій.
Кінець січня 1997 року. Демонстрації по всій Албанії.
Лютий 1997 року. Представники ЄС, США та Росії з Афін закликали Берішу "негайно розпочати переговори зі своїми супротивниками".
Ніч на 1 березня. Перетворення демонстрацій на повстання. Епіцентр повстань – *м.Вльора.* Тут у ніч на 1 березня у сутичках з поліцією загинуло дев'ятеро. *М.Саранда:* захоплення тюрми, звільнення 150-ти ув'язнених, захоплення на базі ВМФ 2-х військових кораблів; захоплення, пограбування і спалення одного з банків. *М.Хімара* – захоплення на військовій базі одного з арсеналів.
Серед вимог повстанців: виплата втрачених коштів; сформування нового уряду, який складався б з фахівців з економіки, та ін. У разі невиконання вимог – погрожування маршем 4-х тис. озброєних людей на Тірану.
Реакція президента Салі Бериши: повстання – справа рук опозиції, іноземних спецслужб,

и бросает в мятежные города войска, но те отказываются открывать огонь: "Мы не можем стрелять по своим!" Семьи многих солдат так же ограблены, как и те, кто протестует.

Режим не намерен отступать. Как обычно, он пытается разыграть шовинистскую карту. Президент обвиняет в организации протестов заграничных агентов – намек на греческое меньшинство. Но это уже не действует. "В пламени восстания", – пишет греческая газета "Эпендитис", – "исчезли национальные предрассудки отдельных групп населения: албанцев и греков, мусульман и христиан".

Последняя ставка Бериши – тайная полиция. Во Влере ее агенты врываются в Университет, где проводят голодовку студенты и заседает стачком. Люди преграждают им дорогу, жандармы открывают огонь и их линчуют на месте. Чтобы защититься от гебешников, жители захватывают арсеналы и вооружаются. Солдаты присоединяются к ним и открывают им ворота оружейных складов и военных баз. В руки народа попадают тысячи автоматов, пулеметов, пушки, бронетехника и даже военные суда и самолеты. Вспыхивает вооруженное восстание, которое стремительно охватывает весь Юг страны. К середине марта восставшие уже находятся на подступах к столице страны – Тиране.

Албанское восстание многим напоминает Февральскую революцию 1917г. в России. Оба движения вспыхнули стихийно. Вопреки утверждениям СМИ о царящем в стране всеобщем хаосе, население проявило очень высокую степень самоорганизации. Положение и в

злочинного бізнесу.

Оголошення про відставку уряду на чолі з Александером Мексі, сформування нового, але – також утвореного з представників правлячої Демократичної Партії Албанії.

На початку повстання до берегів Албанії стягнуті бойові кораблі, переважно – зі складу ВМФ Італії та США. Італія надіслала переважно десантні кораблі, у т.ч. вертолітоносець "Сан-Джорджіо", США – авіаносці та десантні кораблі 6-го флоту.

2 березня. За поданням президента С.Беріши парламент приймає закон про введення надзвичайного стану на всій території Албанії на "обмежений час". Надзвичайний стан включає у себе: комендантську годину, заборону масових заходів (як і взагалі зборів у складі більше 4-х чол.). Вся зброя, яка є на руках, має бути здано до 3 березня. Після закінчення терміну здачі зброї Служба безпеки має право стріляти в озброєних демонстрантів без попередження.

Злиття МВС Албанії та ШИК (СБ Албанії), головою цього "надміністерства" стає кол. голова ШИК Бакшім Гадзідада.

Політичні в'язні переводяться з тіранської тюрми до "інших місць, які не названі".

Приводяться у дію "глушилки" – інформаційно країна ізолюється від зовнішнього світу.

Начальник албанського генштабу відправляється у відставку. На його місце призначений радник президента по обороні.

У повсталі райони посилається 20-тис. військовий корпус з танками та БТР.

3 березня. Парламентом, переважну більшість в якому складають представники ДПА, С.Беріша обраний президентом на 2-ий термін.

4 березня. Армія починає брати в кільце райони, охоплені повстанням. За твердженнями повстанців, урядова авіація піддає бомбардуванням повсталі південні райони.

Уряди різних країн, у т.ч. США, засуджують методи албанської влади.

4-27 березня. Повстання розповсюджується – не лише через пограбування з боку "пірамід", а й через введення урядом військ у південні райони Албанії, що викликало обурення. У різних містах повстанці захоплюють збройові та продовольчі склади, тюрми, випускають в'язнів. Повстанням охоплене навіть місто Тропоя, батьківщина С.Беріші. Частини армії переходять на бік повстанців або тікають. Через кілька

самом деле оказалось близко к анархии, только не в том облике полного развала, какой охотно рисуют правящие классы и продажные журналисты, а так, как это представляем себе мы, анархисты. Во всех освобожденных городах и селах были избраны органы народного самоуправления – "комитеты сопротивления", "комитеты общественного спасения" и т.д. Все их члены пользовались равными правами и должны были регулярно отчитываться перед общими собраниями жителей, которые обсуждали и решали все основные вопросы, формулировали требования и др. "Мы не бандиты", – заявляли восставшие. – "Мы – вооруженный народ". Население объявляло свои города и деревни автономными регионами и восстанавливало там нормальную повседневную жизнь. Позже был создан "национальный" Комитет спасения, включивший делегатов от полутора десятков местных комитетов. Объединенный орган самоуправления восставшего Юга не отдавал им приказы, а всего лишь координировал их деятельность в том, что касалось работы транспорта, энергоснабжения и т.д.

И все-таки, в Албании нет анархии. К сожалению – нет. Потому что анархия – это не только организационная форма всеобщей самоорганизации и самоуправления. Это еще и социальная революция, экспроприация государственной и частной собственности и переход средств производства и предметов потребления в руки самоуправляющихся объединений трудящихся. Но именно этого в Албании и не произошло.

Албанское восстание имеет отчетливую антикапиталистическую антирыночную направленность. Ее сразу можно почувствовать, слушая, о чем говорят люди на собраниях и на площадях свободных городов и селений: "У нас нет ра-

---

днів після оголошення надзвичайного стану повстанці знаходяться у 35-50 км від Тірани. Вони контролюють близько третини території країни. Починається масова втеча біженців (переважно з північних регіонів). Через деякий час ціна на перевезення до Італії однієї особи досягає 10 млн. лір (1$ прибл. дорівнює 1500 лір).

За короткий час після початку повстання з країни евакуйовані більше 2-х тис. іноземців.

С.Беріша погодився на формування уряду на основі "більш широкої коаліції", продовжив до тижня термін здачі зброї, а також оголосив 16 березня "Днем національного трауру та молитви". Незабаром було сформовано новий уряд ("уряд національного примирення") на чолі з прем'єром Башкімом Фіно, одним з лідерів опозиційної Албанської Соціалістичної Партії. Саме "уряд національного примирення", тобто Беріша та Фіно, ДПА та АСП, переконавшись, що не можуть власними силами приборкати повстання, звернулися до Європейського Співтовариства із закликом про іноземну інтервенцію.

Одночасно С.Беріша вивозить свою родину до Італії. Зарплата поліцейських підвищується у три рази. Оголошується набір добровольців для захисту Тірани.

13 березня у м. Леже (північна Албанія) жителі підірвали з допомогою динаміту сейф державного банку, щоб отримати назад свої гроші. Виявилось, що у сейфі було менше долара.

13-14 березня повстанці підійшли до Тірани. Стає відомо, що повстанці також випустили майже всіх політичних в'язнів, у тому числі –

боты, нет хлеба. Мы голодаем. Мы не хотим убивать никого, кроме правительства!" "Мы сожалеем не о временах Энвера Ходжи, а о том, что мы все еще бедны и потому несчастны. Мой последний новорожденный ребенок умер этой зимой из-за отсутствия лекарств..." На вопрос журналиста, что же все-таки происходит в Албании, один старик ответил: *"Просто мы им устроили шоковую терапию наоборот!"*

По телевидению можно было видеть кадры, показывающие, как вооруженные люди останавливали роскошные машины новых богачей и выволакивали их оттуда. Беженцы, запечатленные в порту Дурреса, были почти все одеты в меха и кожу и тащили с собой туго набитые чемоданы. Эти явно не голодали.

В ходе восстания население стихийно упраздняло "священную" частную собственность. Оно разбирало продукты и товары из роскошных магазинов, на которые им прежде не хватало денег, захватывало денежные средства в банках, чтобы возместить ущерб, нанесенный им финансовыми махинациями пирамид. В восставшей Саранде "комитет спасения" организовал распределение продуктов питания, сформированные в городских кварталах вооруженные отряды жителей боролись со спекуляцией и "черным рынком". Греческий репортер, наблюдавший за распределением продуктов в Гирокастре, отмечал, что местный комитет вполне справляется с этой задачей, благодаря хорошей организации никто не голодает. Во Влере, судя по телевизионным кадрам, раздача хлеба происходила спокойно и бесплатно...

И все-таки у восставших нет ни конструктивной социально-экономической программы, ни осознанно анархистской идеи, той самой "идеи-силы", без которой невозможна подлинная социальная революция. По всей видимости, не было попыток отобрать у капиталистов предприятия и магазины и организовать работу на основе самоуправления. В комитеты попало немало местных политических и военных лидеров, заявления их беспартийных членов (по крайней мере те, которые известны) поражают своей наивностью. Политические требования сводятся к лозунгу отставки Бериши и достижения "единства всех политических и социальных сил" с целью вывести страну из кризиса. Комитеты обещают "сложить оружие", как только эта задача будет выполнена! Даже о возвращении денег речь больше не идет. Значит ли это, что лидеры восстания смирились с "неолиберальной", капиталистической логикой "шоковой терапии"?

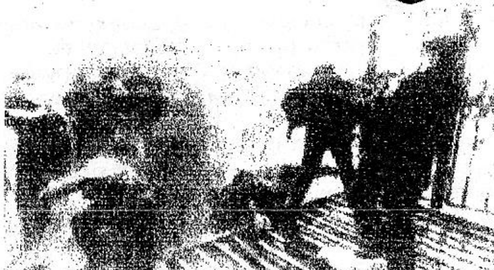
Характерно интервью, которое удалось взять итальянской анархистской газете "Уманита нова" у рабочего – члена комитета спасения из Саранды. Тот категорически

останнього комуністичного керівника Албанії 71-річного Раміза Алію. Ув'язнений керівник опозиційної АСП, Фатос Нано, амністований урядом та випущений на свободу.

У 20-х числах березня західними країнами обговорюється можливість інтервенції ("військової операції") щодо Албанії. За інтервенцію висловлюються Франція, Італія, Греція, Іспанія, Данія та ОБСЄ. Проти – Німеччина та Великобританія. Особливу роль у даній ситуації відіграє Італія. У зв'язку з біженцями в Італії введено надзвичайний стан та створено табори для них. У міністерстві іноземних справ Італії створено спеціальний "кризовий штаб" на чолі з послом Вінченцо Петроне. Сербія, Македонія

ЗВІТ N°2

отказался осудить планы западной интервенции и империалистическую линию итальянского правительства, повторяя лишь, что "верит в дружбу между итальянским и албанским народами". Более того, он благодарил власти Италии за их обращение с голодающими албанцами и с уважением говорил о политиках своей страны.

Члены многих комитетов не желают видеть тучи, сгущающиеся над завоеванной свободой. А они становятся все чернее. Бериша остается на посту, сохраняя свои полномочия. Он поручил лидерам бывших сталинистов из "Соцпартии" (что-то вроде КПРФ) сформировать правительство "национального примирения". *Старая, "коммунистическая" и новая, "демократическая" правящие касты сомкнулись в единый фронт против вооруженного народа.* Оправившись от первого шока, власти раздали оружие своим сторонникам на Севере Албании и молодым буржуйчикам Тираны. Так им удалось приостановить дальнейшее расширение восстания. В апреле на территории страны началась высадка западных интервентов, якобы для охраны доставки "гуманитарной помощи". Часть восставших пообещала организовать сопротивление, но похоже, что большинство комитетов по-прежнему наивно верит в "мирный" характер этой миссии. Как будто не было ни Сомали, ни Югославии! А между тем, представители западных стран уже заверили Беришу, что не признают новые органы самоуправления на Юге и не будут с ними считаться.

Сегодня трудно сказать, чем закончатся события в Албании. Скорее всего, без четкой социально-экономической альтернативы и без опоры на анархо-коммунистические идеи рево-

---

та Греція посилили охорону своїх албанських кордонів.

В Італії думки щодо повстання є різними. Багато хто вбачає у ньому "руку мафії" (італійської або албанської разом з італійською). За різними даними, мафія контролювала 90% контрабанди цигарок в Албанії, брала участь у виробництві маріхуани, а також доклала руку до сумнозвісних "пірамід". Втім, більша частина подібної інформації не виходить за межі здогадів.

28 березня – кінець липня. *28 березня* – Рада Безпеки ООН приймає рішення про направлення до Албанії 5-тисячного міжнародного контингенту "для охорони гуманітарної допомоги та гуманітарного персоналу". "Проти" не висловився ніхто з членів Ради Безпеки, Китай утримався. Контроль над операцією покладено на ОБСЄ. Це – чи не перша військова операція, контроль над якою здійснює ОБСЄ.

Італійський сторожовий корабель "Сібілла" зіткнувся з албанським кораблем, який перевозив біженців. За офіційною версією, зіткнення відбулося випадково. Загинуло близько 80-ти чол. (переважно – жінки та діти).

Регулярно в Албанії виходить лише одна газета – урядова "Ріліндя демократіке".

15 квітня – початок введення іноземних військ до Албанії. Для "охорони гуманітарної допомоги" знадобився контингент кількістю близько 6,5 тис. чол.

Невдовзі, завдяки діяльності міжнародного контингенту та дипломатів, було досягнуто уго-

люция в стране захлебнется. Но значение албанского восстания от этого не становится меньше. На исходе XX века классическая революция столь же возможна, как и сто лет назад. Албанские трудящиеся стали первыми, восставшими против рыночных деформ. ***Они осмелились!*** В тяжкое время всеобщей реакции и удушливого, затхлого спокойствия они показали, что человек достоин свободы и способен бороться за нее, что не все еще заплыли жиром проклятого, парализующего все высокие помыслы и чувства "реализма", не все еще цепенеют от страха. И за это с ними навечно останется благодарность сознательных пролетариев всего мира. Слава тем, кто борется, позор тем, кто терпит! Терпит так, как терпим мы...

В Албании весна. Весна революции. Сделаем Албанию повсюду!

В.Дамье

("Наперекор", №6'97)

ди про припинення бойових дій та призначення позачергових виборів до парламенту.

За час повстання різко впала ціна на вогнепальну зброю. За різними свідченнями, пістолет коштує дорожче, ніж автомат (зокрема, через розміри); ціна АК – 150-200 тис. італійських лір.

У червні поліція – єдині "бюджетники", які отримують зарплату.

ВИБОРИ. Початково призначені на 29 червня.

26 червня – перший тур виборів, а також референдум щодо відновлення монархії. "За" відновлення монархії висловились 20% тих, що голосували. Основними політичними силами є найбільш популярна опозиційна Албанська Соціалістична Партія та Демократична Партія Албанії на чолі з С.Берішею. Передвиборна кампанія проходить у напруженій атмосфері. Для "дотримання порядку" поліція напряму підпорядкована С.Беріші. Центральна Виборча Комісія у складі 17 чол. також сформована Берішею. По 4 місця у ній отримали представники ДПА та АСП, інші віддані дрібним партіям. Головою ЦВК є представник ДПА, його заступником – представник АСП.

Проти ДПА виступають як повстанці та соціалісти, так і католицька Церква та претендент на албанський престол Лека Зогу. В цей же час лідер монархічної партії "Легалітет" висловлюється за "союз із ДПА", а православний архієпископ Тірани і всієї Албанії Анастасій засудив втручання Церкви у політику. ЄС підтримало Фатоса Нано та керовану ним АСП.

Під час передвиборної кампанії подекуди мітинги прихильників різних партій перетворювались на перестрілки. Виголошувались відверті погрози на адресу деяких кандидатів, здійснювались також терористичні акти. В одному лише місті Ельбасана за травень-червень вбито 54 чол., поранено 385 чол.

6 липня – другий тур виборів. Надходять відомості про порушення на виборчих дільницях. В результаті виборів АСП отримала 95 з 155 місць у парламенті, ДПА – 28 з 155. Разом ліві (разом з АСП) отримали більше 2/3 місць у парламенті. ОБСЄ перед цим офіційно заявила, що Албанія здатна організувати вільні демократичні вибори та надіслала своїх спостерігачів, які були присутні на 12 з 4525 виборчих дільниць. Цього виявилося достатньо для визнання західними державами законності виборів.

Салі Беріша залишив пост президента більше як через три тижні після виборів, але залишився депутатом і разом з колегами по ДПА бойкотував перші засідання нового парламенту.

Нове керівництво Албанії: новий президент – Реджеп Мейдані, один з лідерів АСП, однак членом колишньої Албанської Партії Праці (на відміну від більшості членів АСП) не був; прем'єр-міністр – лідер АСП Фатос Нано, до того – ув'язнений урядом Беріші; уряд складається з членів АСП та інших лівих партій; спікер – соціал-демократ Скендер Гьнуші.

Невдовзі нове керівництво країни звернулося до НАТО з проханням продовжити перепідготовку албанської армії.

Вересень 1997р.: Іноземні війська виводяться з країни.

Але...незважаючи на заклики здавати зброю, на руках у населення залишилось близько одного мільйона стволів з армійських арсеналів...

(За матеріалами видань La Commune, le Monde Diplomatique, l'Express, le Courrier des Pays de l'Est, "Новое время", "Зеркало недели", "За рубежом", та ін.).

ЗВІТ №2

ПІСЛЯМОВА

Стаття Вадима Дамьє була закінчена на початку іноземної інтервенції. Вона ще оптимістична, хоча в кінці дано вірний прогноз: революція захлинеться. Так і сталося. Події в Албанії спочатку перемістились з перших сторінок газет на другі, тоді – далі, а там і зовсім зникли. Чому ж спочатку повстання в Албанії наробило стільки шуму; чому за перебігом подій в Албанії, яка вже півсторіччя знаходиться десь "на околицях" інформаційного світу, спостерігали з найбільших столиць? І з якими почуттями спостерігали?

Якщо на початку повстання албанський президент Салі Беріша ще твердив, що воно спричинене підступами його політичних опонентів (перш за все – лідерів Албанської соціалістичної партії), то незабаром виявилось, що пост- (чи "нео-"? Хто як називає) сталіністська АСП у повстанців не більш популярна, ніж берішевська "Демократична" партія. Це засвідчило сформування "уряду національного примирення", що його очолив один з лідерів соціалістів Башкім Фіно. Такий хід Беріши, як і братання з учорашніми ворогами перед небезпекою з боку озброєного народу, не зупинив наступу повстанців на Тірану. Слід також згадати, що саме цей уряд закликав іноземну інтервенцію, виявивши, що більше не контролює ситуацію. *"...схожості між Фіно та Берішою набагато більше, ніж відмінностей. Вони разом прода-вали бензин до Чорногорії та Сербії під час боснійської війни. Зараз у нас той самий уряд, тільки з іншим обличчям" (з інтерв'ю албанців – безробітний Адріан).*

Однак, коли Беріша вже не згадував про "змову комуністів, іноземних розвідок і злочинців", це твердження підхопив інший політик. Ним був колишній прем'єр-міністр Італії Сільвіо Берлусконі. Цей останній, наслідуючи Берішу, стверджував, що повстання – це "заколот, організований комуністами".

Ця позиція, а також чутки про те, що за повстанням стоїть албано-італійська мафія, як і безліч інших "інформацій" та "достовірних свідчень", мали на меті одне – виправдати інтервенцію. Адже не десь в Африці чи в Латинській Америці, і не в 60-тих чи 70-х, а в Європі та в 90-х ціла країна взялася за зброю, відкидаючи усі партії та державні інститути! Це був небажаний приклад. Ніщо так не нервувало уряди (навіть уряди далеких країн) в ті місяці, як згадування Албанії. А її згадували – і в Росії, і в Україні (в останньому випадку реакція влади була жорсткою та однозначною, але цю подію побоялися показати навіть у новинах). І все це не є чимось дивним. Адже повстання в Албанії – це опір не демократії, не тиранії, не Беріші й не "пірамідам"; це – опір всьому "новому світовому ладові". Ладові, який треба було рятувати за будь-яку ціну.

Цей лад врятували. Яким чином? Чому? Це виявилось не дуже важко зробити:

Президент Лукашенко говорить про уряд: "Я буду перетрахивать все кадры"

– Повстанці не чинили опору військам інтерв... вибачте, гуманітарної місії.

– Захід не збирався визнавати повстанців (які були зорганізовані у "місцеві комітети" – органи місцевого самоврядування, пов'язані між собою, і "держави" собою не являли). Але підтримувати скомпрометованого Берішу і надалі теж було неможливо. Тут дуже стала у пригоді "опозиційна" АСП. Отже, дуже легко зрозуміти, чому ЄС підтримало на виборах "ліву" партію.

– Нарешті, останнє. Організаційна структура повстання, яка сформувалася стихійно і довела свою життездатність, жителями міст і, у першу чергу, багатьма членами "комітетів порятунку" (серед яких було чимало *політиків*), сприймалася лише як *тимчасова*, як перехідний місток до встановлення нового *державного* ладу.

Отже, все прийшло "до норми". Новий уряд швидко довів свою лояльність старим принципам. Знову попливли кредити. Знову албанські військові тренуються під НАТОвським керівництвом. Що ж залишило албанцям у спадок повстання в Албанії, крім поразки старих "демократів", перемоги нових "соціалістів" та кількох сотень поранень і смертей?

Вкажемо лише одне. Найближчі кілька років (або й кілька десятків років) кожен третій албанець все ще матиме зброю, досвід бойових дій та спогади. І будь-який албанський уряд, навіть якщо його буде очолювати якийсь любитель геометрії (буде це виражатися у пірамідах чи в кулях), буде змушений це пам'ятати.

А що дали нам події в Албанії, крім словосполучення "албанський варіант"?

Насправді, чимало. Те, що у наш час тотального контролю революція (саме масова революція, а не захоплення влади партією) так само можлива, як і на початку століття. Але так само і те, що скинути старих хазяїв, щоб на їх місце поставити нових – це не революція. Те, що структури самоврядування є життєздатними і можуть організувати людей. Але і те, що не варто розглядати їх лише як перехідний місток. Те, що західні країни-хазяї можуть підтримати народне повстання – але і те, що вони зроблять це лише у власних цілях і, в разі потреби, не зупиняться перед інтервенцією.

А крім цих корисних уроків, події в Албанії дали ще і трохи тепла та надії. Вже зараз можна сказати, що саме Албанія (та ще, мабуть, мексиканський штат Чіапас зі своїми сапатистами) стали символом опору в неоліберальні 90-ті. Тож, напевно, у пам'яті дев'яностих після "Viva Zapata!" йтиме:

"НАСЛІДУЙ ПРИКЛАД АЛБАНІЇ!"

М.Чорний

ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ ДО НАЙНОВІТНІШОЇ ІСТОРІЇ АЛБАНІЇ

Албанія, загальна характеристика: Держава у південно-західній частині Балканського півострова. Територія – 28,7 тис. кв.км. Межує з Грецією та Югославією, кордони проходять по природних межах – горах і озерах. На заході виходить до Адріатичного моря. Займає ключову позицію біля виходу з Адріатичного моря до Іонічнго, і в той же час – окраїнне положення у Європі. Населення – бл. 3,5 млн. чол., крім албанців проживають також греки, волохи, цигани та ін. Столиця – Тірана. Державна мова – албанська.

Салі Беріша: 52 роки. Народився у м.Тропоя, у родині лікарів. Сам був "придворним лікарем" – особистим кардіологом диктатора Енвера Ходжі. До 1990р. був членом Партії Праці.

У 1990 році почав створення Демократичної партії Албанії. У грудні 1990р. перетворює студентський бунт на рух проти тодішнього політичного режиму і стає на чолі опозиції. 9 квітня 1992р. обраний першим некомуністичним президентом Албанії. З 1992 року застосовує практику політичних репресій (*див. "Репресії за правління С.Беріші"*). Вже після початку повстання, 3 березня 1997р., парламент, переважну більшість в якому складали представники ДПА, обрав С.Берішу президентом на другий термін.

Репресії за правління С.Беріші:
З 1993р. С.Беріша санкціонував процеси по справах лідерів колишньої правлячої неосталіністської Албанської Партії Праці. Десятки з них були засуджені до 15 років позбавлення волі за обвинуваченням у геноциді. У 1994р. було заарештовано лідера найбільшої з опозиційних Албанської Соціалістичної Партії, Фатоса Нано. У лютому 1997р. був заарештований останній президент-комуніст, 71-річний Раміз Алія.

Албанія, коротка історія: Незалежність Албанії була проголошена у 1912р. У 1939р. вона була окупована фашистською Італією. Країну було звільнено у 1944р., після чого пануючою стала Комуністична Партія Албанії, перейменована у 1948р. на Албанську Партію Праці. До 1961р. у своєму розвитку цілком і повністю орієнтувалася на СРСР, однак (частково через процеси десталінізації) пізніше порвала з СРСР, вийшла з СЕВ та Організації Варшавського Договору, переорієнтувавши свої зв'язки на Китай. Після смерті Мао керівник АПП Енвер Ходжа проводив самостійну політику, прагнучи до побудови повної автаркії, закритості та незалежності Албанії від зовнішнього світу. Після смерті Е.Ходжі у 1985р. його наступником став Раміз Алія (до 1992р.). (Далі – див. інші матеріали).

Президент Лукашенко говорить про свою інтуїцію: "Я чую нутром"

"Демократична Албанія" та "світове співтовариство": С.Беріша, прийшовши до влади, намагається налагодити гарні стосунки із Заходом. У 1994р. Албанія приєднується до програми "Партнерство в ім'я миру", албанські керівники укладають угоду з НАТО, за якою Північно-Атлантичний альянс допомагає переозброювати та тренувати албанську армію. У 1995р. Албанію приймають до Ради Європи. Незважаючи на численні порушення прав і свобод людини, кількість яких дедалі зростала, допомога західних держав та міжнародних фінансових інститутів (як-от МВФ) на адресу уряду С.Беріші продовжувала надходити до самого початку повстання (*див. "Кредити та фінансова допомога"*).

Башкім Фіно – один з лідерів опозиційної Албанської Соціалістичної Партії (спадкоємниці Албанської Партії Праці; багато хто називає АСП "неосталіністською"). До 1996р. – мер м.Гірокастри, яке навесні 1997р. стало одним з центрів повстання. Після того знятий з свого посту. Невдовзі після початку повстання очолив, за дорученням С.Беріші, "уряд національного примирення" (*див. "Хронологію"*).

Парламент перед повстанням: *Вибори 1996р. до парламенту бойкотувалися опозицією та пройшли з численними порушеннями (навіть за свідченнями спостерігачів ОБСЄ). Незважаючи на це, за результатами виборів був сформований, переважно з представників ДПА, новий парламент, який 3 березня 1997р. і переобрав С.Берішу на 2-ий президентський термін. Також порушення під час виборів ніяк не завадили продовженню допомоги Албанії з боку Заходу.*

Кредити та фінансова допомога Заходу: За 1991-1995рр. Албанії було виділено кредитів: ЄС – 498 млн. $ (400 млн. екю), додатково 140 млн. екю на технічну допомогу на 1996–2000рр. Загалом допомога ЄС складала 1/3 державного бюджету країни. США виділили 200 млн. $; Японія – 70 млн. $ (на ремонт водогону).

"Піраміди": Акції "пірамід" були в Албанії в кожного десятого. У "пірамідах" вкладниками було розміщено 900 млн. – 1,5 млрд.$. Це приблизно дорівнює третині валового національного продукту Албанії. Багато хто припускає, що вибори 1996р., які проходили з численними порушеннями, фінансувалися з цих грошей. Міністру іноземних справ приписують велику долю в одній з "пірамід".

Щоб купити акції "пірамід", албанці продавали квартири, будинки, худобу: адже за низької зарплати 1800% відсотків річних мали стати єдиним джерелом харчування.

Коли постало питання про відшкодування вкладникам втрат, було виявлено, що розміри компенсації мали б скласти 1-2 тис.$ на людину.

ЗВІТ №2

"РІК ЗБРОЇ": РОЗТИН

Цей фільм здобув раптову популярність — ні, не в глядачів, а в офіційних телеканалів. ОРТ прокрутило цю душещіпательную історію — про гарних американських громадян, які, знаходячись в Італії, раптово стикаються зі всюдисущими, жорстокими та безжалісними комуністами-терористами з "Червоних бригад", — у другому кварталі 96го року, що дуже гарно вписувалось у контекст виборчої кампанії у Росії. Українське ж телебачення — вже у серпні цього ж року, що прикольно майже збігалося у часі з замахом на прем'єра та з кампанією по боротьбі з (фактично неіснуючим) тероризмом в Україні.

Втім, розглядати політику використання ТБ у конкретних політичних цілях будемо іншим разом. Зараз краще згадати про сам фільм, який є чудовим прикладом накачування голів потрібними думками без прямої та відвертої пропаганди.

Чесно кажучи, не пам'ятаю ані режисера фільму, ані акторів (крім усім відомої Шарон Стоун, яка грає одну з головних "позитивних" ролей), ані більшості імен головних героїв (старий став, забудькуватий, до того ж вони настільки звичайні — розповсюджені американські та італійські імена...). Втім, у даному разі це не дуже важливо — крім, хіба що, імен, які мають продемонструвати середній суспільний статус та "звичайність" героя. Фільм містить у собі велику кількість міфологем, які входять до свідомості глядача іноді "бічними дверима" — через відчуття, сприйняття кольору, асоціації та т.ін. Щоб не перетворювати спробу невеличкого розгляду на детальний аналіз, розглянемо лише одну міфологему: зображення терористів та показ поруч з ними головних героїв.

"Рік зброї" дивитись цікавіше, ніж більшість американських фільмів цього типу. Тут немає радянських агентів, які допомагають терористам, та відважних агентів ЦРУ (варіанти: СІС, ще яких-небудь спецслужб) або сміливих одинаків — благородних рятівників західної демократії від кровожерного комуністичного звіра. Необхідні атрибути подібних фільмів — погоні та перестрілки — дані "за мінімумом". Але саме тому він і є цікавим для аналізу. Отже, як та якими засобами показані тут терористи?

Перш за все, треба зазначити, що "Червоні бригади" є чи не головним героєм фільму — а саме, героєм колективним. Цей герой показаний відразу в кількох суперечливих "обличчях": це — міцна підпільна комуністична терорис-

тична організація з жорсткою структурою (організаційно-політичний аспект); це — уособлення тероризму та дестабілізації в Італії (соціально-політичний аспект); і, нарешті, це — грізна, безлика, жорстока та всюдисуща сила (психологічний, ба навіть міфологічний аспект). І якщо перше "обличчя" протягом фільму все більше відходить на задній план, то наступні два виявляються все чіткіше.

Як ліворадикальний рух загалом, так і терористична діяльність деяких організацій зокрема представлені у фільмі як невмотивований та безглуздий бунт. Єдине пояснення йому (причому не досить обґрунтоване) дається на початку фільму вустами професора Італо Б'янкі, який, втім, досить швидко сам виявляється членом "Червоних бригад", через що його аргументи втрачають будь-яку цінність. Сам головний герой (індивідуальний) фільму, молодий американський журналіст, який колись брав участь у студентських заворушеннях у США, стверджує, що та його діяльність була безглуздим і намарне витраченим часом, а на своє виправдання в іншому епізоді фільму говорить: "Я ніколи не був революціонером!" Таким чином, як очима стороннього (глядача, який погоджується з авторами фільму), так і словами колишнього активного прибічника (головного героя) — адже аргументи терориста до уваги братись не можуть — у фільмі "знімається" (без пояснень, але наче і без відвертого тиску) проблема підстав виникнення революційного руху, його завдань та цілей, а, отже, і питання про будь-які "проблеми", закладені у самих системах західної буржуазної демократії взагалі.

Цікавим є представлення "Червоних бригад" як уособлення тероризму в Італії та основного дестабілізуючого фактору. Всі терористичні акції, які відбуваються, здійснюють саме "Червоні бригади". Навіть захоплення студентами приміщення учбового закладу, яке показане у фільмі, на думку американської журналістки, що її роль грає Шарон Стоун, ініційовано "Червоними бригадами". Геть не згадується про те, що в Італії на той момент, крім "Червоних бригад", існувало досить багато інших (хоча, може, і не таких відомих) терористичних організацій, найвідоміші серед яких — "Пріма лінеа", "Озброєні пролетарські ячейки" (НАП) та анархістська "Аутономія операйя" ("Робітнича автономія"), для якої, втім, терор був лише однією з точок "прикладення сил". Лише той, хто знає це, може помітити у фільмі напис на дошці однієї з аудиторій Університету, підписаний "А.О." ("Аутономія Операйя"). Це — єдиний знак, який стосується існування інших лівих груп та течій. Така сама "зона мовчання" оточує у фільмі правоекстремістський, зокрема неофашистський терор, що саме тоді розквів у Італії (щодо учасників якого поліція та правосуддя виявляли "дивовижну" поблажливість).

Знову-таки, єдиний натяк на існування правих екстремістів можна побачити у сцені бійки між двома великими групами молоді, але і тут "хто не знає — не зрозуміє".

Якщо незгадування правого терору ще можна пояснити загальною ідеологічною установкою авторів фільму, то замовчування "різнобарвності" ліворадикального терору на перший погляд здається незрозумілим. Хіба не вигідніше показати "звірячий наплив комуністичної жорстокості" у вигляді різноманітних терористичних угруповань?

Насправді, щоб зрозуміти даний аспект фільму, саме і треба звернутись до засобів змалювання у ньому "Червоних бригад". Перш за все, вони показані як *обличчя* ліворадикального терору, як *єдина, грізна, безлика, темна та всюдисуща сила.* Незважаючи на весь "реалізм" фільму, насправді він містить дуалістичну міфологему, подібну до маніхейського світобачення: темне-світле, погане-гарне, дегуманізоване-людське.

Саме для показу "ЧБ" як *єдиної* сили у фільмі не відбито діяльність жодного іншого лівого терористичного угруповання. "Червоні бригади" — величезна, гарно скоординована, розгалужена — і саме *єдина* підпільна організація.

Вона *безлика*: особливо у першій частині фільму ми не бачимо облич її членів. Це — грабіжники та вбивці *у масках*, *тінь* на порозі будинку, спотворений спеціальним пристроєм (і від того ще більш нелюдський) *голос* у телефонній трубці — і все. Жодного живого людського обличчя, жодних рис, які запам'ятовуються... І від цього сприйняття членів "Червоних бригад" як певної *міфологізованої сили*, а не як живих людей, ще більше посилюється.

Вона, нарешті, *всюдисуща*. Можна піти прогулятись Римом — і натрапити на озброєну експропріацію, відвідати за запрошенням вечірку — і бути пограбованим; писати книгу про "Червоні бригади", намагаючись тримати це у таємниці — вони все одно про це взнають. У кожній листівці на стіні, кожному студентському заворушенні, навіть у невдоволенні політикою уряду, що його висловив у приватній бесіді давній знайомий головного героя, професор, — всюди чути присутність "Червоних бригад". Врешті-решт навіть кохана головного героя виявляється так само членом "Червоних бригад".

Перераховані риси примушують глядача сприймати "Червоні бригади" як дегуманізовану силу,

Президент Лукашенко говорить про вчителів:
"Потеряем учителя — конец
— будем ходить пьяными и дурными"

як щось не просто не-людське, а анти-людське, те, що за самою своєю природою вороже "нормальній людині" (якою, за влучним висловом Ролана Барта, завжди намагається представити себе пересічний буржуа).

Цю саму тенденцію продовжує і друга частина фільму. Тут ми вже бачимо обличчя членів "Червоних бригад" та їх дії "зблизька", але вони продовжують жити у міфологічному полі. Їхній осередок, де вони утримують головних героїв — будинок на березі моря, пофарбований у червоний колір — знаходиться наче в іншому просторі, різко контрастуючи з основним місцем дії фільму — Римом; до того ж дорога до нього та з нього до Риму жодного разу не показана, складається враження, що він відірваний від реального світу.

Самі члени та керівники "Червоних бригад" — це купка людей з обличчями фанатиків або дегенератів, на яких жодного разу не відбивається жодних людських почуттів. Поруч з молодими, емоційними американцями вони так само здаються неживими істотами, якимись чудернацькими роботами — в чому продовжується попередній міф. Єдині з цих людей, хто не справляє такого враження — це професор Італо Б'янкі та кохана головного героя. Однак через деякий час ми бачимо, що, по-перше, членство у "Червоних бригадах" штовхає їх до "злочину" — вони зраджують один — свого друга, а інша — свого коханого; по-друге, професор є членом "ЧБ" не з ідейних переконань, а через особисті почуття до одного з терористів (він є гомосексуалістом — ще один тонкий натяк на неповноцінність терористів як людей); а по-третє, і це головне, вони обоє самі гинуть від рук терористів. Останнім моментом знову несвідомо проводиться та сама паралель: мертве неминуче вбиває живе, а "нелюди" — людей.

І у тій самій другій частині фільму ми стикаємось з іншою міфологемою, яка, на перший погляд, абсолютно суперечить першій, а саме — про *нечисленність та неповноцінність* (про останнє я вже згадував вище) терористів як людей. Вони справді суперечать попередній з логічної точки зору, однак логіку неможливо прикласти до міфів, які сприймаються на зовсім іншому рівні.

Дійсно, незважаючи на "грізність" та "всюдисущість" "Червоних бригад", пізніше ми бачимо на екрані весь час ті самі п'ять-шість облич — і під час зборів, і при викраденні прем'єра Італії Альдо Моро. Складається враження, що це — лише *невеличка купка людей*, які мають лише одне прагнення — захопити владу (як це випливає з гнівних філіпик американської журналістки на їхню адресу), не маючи при цьому жодної соціальної бази. Тут знову бачимо маскування причин та підґрунтя революційного, чи

ЗВІТ №2

бодай ліворадикального (якщо комусь більше подобається) руху. Один з членів "ЧБ" є гомосексуалістом, інший жорстоко відповідає на насмішки над собою, що свідчить про його комплекс неповноцінності — в результаті (плюс попередня розглянута міфологема) створюється враження, що всі без винятку терористи є у чомусь неповноцінними людьми.

Отже, нагадую: ми розглянули лише деякі міфологеми одного з фільмів, які разом складають масову кінокультуру, яка, у свою чергу, є частиною масової культури загалом. Жодна з цих міфологем не сприймається свідомо, не обгрунтовується логічно і проходить до свідомості глядача "поза розумом", не обмірковується, але утверджується там міцно. Тож хіба що на такому одному прикладі ми можемо уявити собі масштаби гігантської системи маніпуляції свідомістю, якою є сучасна масова культура (і не лише вона).

М. Буткевич

P.S. Редакція ніколи не поділяла (в усякому разі, повністю) погляди "Червоних бригад", однак, на нашу думку, це не означає, що на них треба козлити, тим більше у той гидотний спосіб, який змальований вище.

P.P.S. На відміну від автора, нашим консультантам вдалося знайти дані про фільм. Ось витяг з кінематографічного словника: ""Рік зброї". 1991. США. Реж. Джон Франкенхаймер. Актори: Ендрю Маккарті, Шарон Стоун, Валерія Голіно, Джон Панкоу, Джордж Мерселл, Лу Кастель.

Слабкий політичний трілер про молодого американського письменника (Маккарті), що приїхав до Італії і випадково взнав про змову "Червоних бригад", що готується з метою викрадення тодішнього прем'єр-міністра Альдо Моро. Маккарті надто блідо виглядає у головній ролі, а в сюжеті міститься велика кількість недоладностей".

УВАГА! Сумнозвісне творче об'єднання "Комбінат Революцій", якому вже виповнюється 5 років, знайшло спонсора для проведення відкритого конкурсу на кращий ескіз цьогорічної ПЕРШОТРАВНЕВОЇ ПОШТОВОЇ КАРТКИ. До конкурсу запрошуються усі бажаючі. Термін проведення конкурсу - по 1 березня 1998 року. Умови подання робіт: формат макету А6-А4. За підбитими підсумками буде проведена виставка, а картка переможця - надрукована неймовірним накладом. Ескізи надсилати за адресою: 254070, Київ, а/с 60 - з приміткою "На конкурс".

Стратегія і практика революційної боротьби.

Виключно запитання в повітря.

Можливий план (теж виключно в повітря)

⇒ практичні моменти, дуже практичні моменти, можливість революційної технології (! круто, гиги). Важливість того, що не тільки справжні лозунги, що заторкають інтереси пригноблених стануть рушіем революційного процесу, потрібні цілеспрямовані дії революційних угруповань. Напр. мені цікаво практичні кроки по революціонізації окремого заводу, про що я ніколи не дізнаюся в газеті "Прямое действие". Практичні кроки створення революційного видання можливості і обмеження (практика непрактичних). Може тому має сенс вивчати та робити висновки, а для цього самим вчитися і послати на хуй Фреда Щербакова, просто так. Не разраховувати на ЗМІ, бо якщо не просто зроблять щось довбане, так обуржуазять самих революціонерів і заженуть в революційні резервації.

⇒ місце анархістів в революційному русі. Невелике, як і всього революційного руху. Прагматизм, дуже прагматизм. Важлива не назва, а суть. Хто вірить, що найближча революція буде анархістською? Досить довбана дилема, яку я не можу вирішити. Відразу говорити про революцію і тільки про неї АБО вести кропітку роботи по вихованню та революціонізації пригноблених, пестуючи будь-які позитивні прояви нового справжнього. Стати сектантом і сподіватись на вже надбану до нас революційність людей або опортуністом з великим ризиком стати простог респектабельним (з компьютером, факсами та грантами) опозіціонером, таким же далеким від народу як і сектанти.

НЕ ЗНАЮ Я ПОКА,

Примітки: *"Прямое действие"* – газета КРАС (Конфедерації революційних анархо-синдикалістів – російської секції анархо-синдикалістського Інтернаціоналу, Міжнародної Асоціації Трудящих); видається у Москві. *Фред Щербаков* – пітерський анархіст; у якому контексті згадується тут його ім'я, незрозуміло. *ЗМІ* – засоби масової інформації.

Цей текст, найшвидше, є накиданими (для особистого вжитку) основними питаннями теоретичної праці, або (чи, навіть – швидше?) практичної діяльності. Дотриманням правил граматики, точністю та чистотою мови автор явно не опікувався, та й навіщо? Адже це писалося виключно для себе; тож крім того, хто писав цей текст, про нього не знав ніхто.

У "Стратегії..." поставлено чимало важливих і болючих питань, на які багато хто з анархістів вважає за краще заплющувати очі. Тим не менше, розглядати їх – вкрай необхідно, життєво необхідно для нашої діяльності. І це – одна з причин, чому ми друкуємо ці "питання в повітря".

Є й інша причина. Ми вже не зможемо дізнатись у повній мірі, для чого призначався цей текст. Автор його, Ігор Іщенко, загинув 27 липня 1997 року (дурне формулювання – "нещасний випадок", наче такі "випадки" бувають іншими). Наш товариш, один з найдавніших учасників анархістського руху в Києві, один з авторів та видавців першого "Звіту" (та і цього – наприклад, початок "Справжнього"), Ігор задав нам "Стратегією..." багато питань. Цей текст був знайдений в одному з його файлів вже восени 97-го. Тож ми друкуємо "Стратегію і практику революційної боротьби" не лише як текст, що ставить питання, але і як текст Ігоря, навіть – у першу чергу, як текст Ігоря.

Ігоря, без якого нам набагато гірше і важче.

ЗВІТ N°2

КАК МОЖНО БЫТЬ ФЕМИНИСТКОЙ ?

Сидели мы недавно с прогрессивным молодым человеком, с которым мне выпала честь разделить мелкие трудности бытовой жизни. Неожиданное урчание в животе напомнило, что уже пора кушать, а предложение готовить ужин встретило общее твёрдое одобрение. После чего прогрессивный молодой человек, широко раскрыв добрые глаза, спросил: "Тебе помочь?" – и, получив в ответ: "Ну ты, однако, сексист", – страшно обиделся. Этот инцидент напоминает мне приключение одного московского анархиста, глубоко сочувствующего феминизму. Из чистой галантности подал он руку шведской феминистке при выходе из автобуса ... и услышал всё, что она думает по этому поводу.

В чем провинились эти два молодых человека в глазах феминисток? Ведь они поддерживают феминизм, даже называют себя антисексистами. Они считают, что женщины должны быть свободными, обладать теми же правами, что и мужчины, и от них ни юридически, ни материально не зависеть. Они верят, что женщины должны вести свою жизнь, как хотят, а не сидеть дома, воспитывать детей и готовить ужин проголодавшемуся после работы мужу. Они согласны с тем, что равенства между мужчинами и женщинами ещё не существует, даже в так называемых "развитых" странах.

Чтобы быть полностью справедливыми, надо признать, что, с правильной феминистической точки зрения, реакции этих двух прогрессивных молодых людей не являются самыми позорными. Действительно, само слово "феминизм" вызывает обычно ряд негативных, не очень разнообразных реакций, среди которых можно услышать: "Феминистки? Да это – одни сплошные лесбиянки!", – или: "Феминистки? Да все они – закомплексованные толстые бабы, которые не нашли себе мужчину!" Складывается впечатление, что при слове "феминистка" возникают лишь три образа: злостная амазонка с ножом в зубах, "мужчина в юбке" и взбесившаяся со скуки тонкая западная женщина.

Чтобы рассеять эти стереотипы, давайте вернёмся к нашему первому вопросу: в чём виноваты наши двое

товарищей? Дело в том, что в их действии невольно проскальзывает то, против чего феминистки борются: навязывание социальных ролей и восприятие женщины, как объекта.

Почему галантно поданная рука при выходе из автобуса вызвала у феминистки такой поток нецензурной лексики? Потому, что галантность подразумевает: женщина – нежное существо, которое надо беречь. Как драгоценность ... то есть – как вещь. Женщина воспринимается как объект – объект внимания.

Феминизм всегда выступал против всех социальных и политических явлений, сводивших женщину к объекту. Феминистское движение начало свою борьбу с государства и консервативных сил, требуя избирательного права, и потом – права на аборт. Запрещая аборт, государство воспринимает женщин как средство для приумножения населения, а не как людей. Не будем сейчас спорить о деликатном вопросе аборта, напомним только, что: во-первых, феминистки считают аборт крайним средством, а не противозачаточным способом; во-вторых, что они выступают не за аборт, а за право на аборт. Требование права за аборт – это требование свободы личности; проиллюстрировать это можно фотографией американской демонстрантки 70-х годов, держащей на животе плакат с надписью: "Эта матка не является государственной собственностью".

Восприятие женщины как объекта – довольно распространенное явление и в рекламе. Женщина определяется исключительно своей внешностью и имеет не больше воли, чем кукла. Согласно рекламе, женщина должна не только разбираться в моющих средствах и вкусно готовить бульон, она должна ещё быть стройной, желательно, накрашенной, и без морщин вне зависимости от возраста. Сколько денег потрачено на подозрительные кремы, сколько комплексов у "некрасивых" (то есть, не соответствующих господствующим стандартам) девушек, сколько девушек портит себе здоровье, стараясь похудеть (это особенно ощутимо на Западе, где многие девушки страдают от анорексии – болезненного отказа от еды).

Но реклама не только продаёт женщинам их собственную внешность, она ещё и использует эту внешность. С помощью тела женщины продаётся всё, от мыла до шоколада. Несколько лет назад на стенах Парижа можно было видеть рекламу мужских духов: обнаженная женщина в одном мужском пиджаке с надписью "для мужчин". Сами подумайте о возможных тяжёлых и печальных последствиях представления тела женщины как объекта.

Борьба против рекламы представляется необходимой многим феминисткам и потому, что через рекламу

формируется представление о роли и обязанностях женщин в обществе.

Чёткое представление о социальных ролях проявляется даже в невинной фразе "тебе помочь?", произнесенной в вышеупомянутом контексте. Подразумевается, что женщина ответственна за домашнее хозяйство, а мужчина (в крайнем случае) ей помогает. Определение и навязывание роли мужчины или роли женщины начинается с самого детства (куклы для девочек, солдатики или игрушечные автомобили для мальчишек) и никогда уже не прекращается. Что-то положено для мужчин, а для женщины – нет, и наоборот: "мужчины не плачут, не носят серьги в ухе, не уделяют слишком много внимания своей внешности; женщинам не пожимают руку, а мужчинам цветы не дарят". Одно и то же поведение воспринимается по-разному в зависимости от пола: мужчина "пользуется большим успехом у женщин", но женщина не пользуется большим успехом у мужчин, она просто "ведёт себя как проститутка". Разные женские журналы "помогают" женщинам исполнять свои разные роли: красивая женщина, хорошая хозяйка, умелая любовница.

Определение этих ролей никак не связано с какой-либо физиологической предрасположенностью. Ясно всем, что женщины не созданы от природы для того, чтобы мыть посуду или вытирать пыль. Но менее очевидно, что они также не созданы для того, чтобы рожать детей. Стоит всё-таки напомнить тем, кто считает, что женщины должны рожать детей (будь это огромное счастье или обязанность), что женщина без мужчины ребёнка не сделает, и что, следовательно, ответственность за увеличение населения земного шара лежит на мужчинах так же, как и на женщинах.

Феминистки борются против навязанных социальных ролей, которые являются проблемами не только для женщин: и мужчины страдают от этих ролей. Возьмём лишь один пример: в контексте нарастающей безработицы и ничтожных зарплат, кому из мужчин приятно думать о том, что "мужчины должны кормить семью"?

А.

Президент Лукашенко говорить про Верховну Раду (13-го скликання):
"Я не пойду туда, там сидят одни "петухи". Там одна рвань: Верховный Совет — гнойник на теле общества".

Ми маємо намір знайомити вас, вельмивисокоповажношановні читачі, з найрізноманітнішими закордонними лівими й альтернативними організаціями, групами та течіями. У цьому номері — матеріали про організацію "марксистів-гуманістів" News and Letters Committees ("Комітети новин та листів"). "Марксистів-гуманістів" відрізняє, крім інших відмінностей (зокрема, переважання орієнтації на "раннього" Маркса періоду "Економічно-філософських рукописів 1844 року"), прагнення не розділяти ідеологію, політичну практику та філософію. Внаслідок цього у їхньому виданні "News & Letters", газеті, що виходить десять разів на рік і розрахована на робітничих активістів, расові та інші меншини, а також лівих інтелектуалів, поруч із хронікою та проблемно-аналітичними статтями у кожному номері з'являються статті, присвячені, наприклад, розвитку діалектики Гегеля у контексті сучасної кризи капіталізму. Ми друкуємо невелику довідку "марксистів-гуманістів" про самих себе "Хто ми та за що ми боремось", яка вміщена у кожному номері "News & Letters", та уривок з нещодавньої "Відозви до зборів" цієї організації. До речі, один з найвідоміших представників "франкфуртської школи" Г. Маркузе користувався "News & Letters" як одним з джерел при підготовці своєї праці "Одновимірна людина", на що сам вказав у передмові до неї. Отже, можете читати ці матеріали як інтелектуал, а якщо хочете — як пересічний чорношкірий американець чи робітничий активіст. Бажаємо вам успіху та сподіваємося, що результати будуть цікавими.

Хто ми та

NEWS & LETTERS

Theory/Practice

'Human Power is its own end'—Marx

Організація "News & Letters" ("Новини та листи") — це організація марксистів-гуманістів, які вимагають знищення капіталізму як у формі приватної власності (у США), так і в формі державної власності, що історично була представлена у державно-капіталістичних режимах, які називали себе комуністичними (як у Росії та в Китаї). Ми стоїмо за розвиток нових людських стосунків, які Маркс називав новим гуманізмом.

"News & Letters" були засновані у 1955 році, у рік несанкціонованого страйку в Детройті проти автоматизації та автобусного бойкоту в Монтґомері проти расової сеґреґації — активності, що ознаменувала новий рух від практики, що сама по собі була формою теорії. "News & Letters" були створені для того, щоб навколишні голоси повстання можна було почути невіддільно від вираження філософії визволення.

Рая Дунаєвська (1910-1987), яка створила ідейну основу марксизму-гуманізму, була головуючою Національної Видавничої Ради та Національним Головою Комітетів від їх виникнення до 1987 р. Чарльз Денбі (1907-1983), чорношкірий промисловий робітник, автор "Розгніваного серця: Журналу чорношкірих робітників", редагував газету з 1955 до 1983 р. Праці Дунаєвської "Марксизм і свобода ... з 1776 р. до сьогоднішнього дня" (1958), "Філософія та революція: від Геґеля до Сартра і від Маркса до Мао" (1973) та "Роза Люксембурґ, визволення жінок і філософія революції Маркса" (1982) містять у собі філософське обґрунтування гуманізму Маркса у міжнародному аспекті. В той же час у праці "Американська цивілізація на випробуванні" ці ідеї конкретизуються на американському ґрунті та виявляються двосторонні зв'язки Сполучених Штатів з Африкою.

Ідейна основа закликає всіх, хто

бажає свободи, переступити через обмеження пост-Марксового марксизму, починаючи з Енгельса. У світлі кризи нашого, озброєного атомом, світу, це стає обов'язковим не лише для відкидання того, що є, але і для відкриття та подальшого розвитку революційного гуманістичного майбутнього, що властиве теперішньому. Дунаєвська залишила нам у своїй праці з 1940-х по 1980-ті рр. нове бачення майбутнього, яке базується на її перевідкритті початкового марксизму Маркса як "нового гуманізму" та відродженні нею цієї філософії у наші дні в якості "марксизму-гуманізму". [...]

Філософське осмислення Дунаєвською створення та розвитку нею марксизму-гуманізму, особливо виявлене у працях 1980-х років, являє для нас точку опертя при відродженні її ідей. Намагаючись осягнути цю концепцію та зробити її приступною для всіх, хто бореться за свободу, ми видали початковий філософський прорив Дунаєвської 1953 р. та кінцевий варіант 1987 р. її діалектики організації та філософії у "Філософському аспекті марксизму-гуманізму" (1989) і подарували нові додаткові видання до Зібрання Раї Дунаєвської. Комітет "News & Letters" ставить за мету розвиток та конкретизацію цих ідей у наш час.

На противагу цьому капіталістичному, расистському, сексистському, гетеросексистському, класовому суспільству, ми зорганізувались у вигляді комітетів на відміну від "керівництва" у будь-якій елітарній партії. Ми беремо участь у будь-якій класовій та іншій боротьбі за свободу, національній та міжнародній. Як стверджується у нашому Статуті: "Ми ставимо за мету... об'єднати робітників, чорношкіру та інші меншини, жінок, молодь та тих інтелектуалів, які розірвали з правлячою бюрократією капіталу і праці". Ми не відокремлюємо масової активності від активності інтелектуальної. [...]

Переклад Т. Кочеткової, М.Буткевича

"NEWS&LETTERS": З "ВІДОЗВИ ДО ЗБОРІВ"

Дві нібито різні виборчі кампанії, які зараз відбуваються, можуть нам багато сказати про природу сучасного історичного моменту. Перша – кампанія Клінтона-Доула у нас, яка навряд чи породжує великий інтерес чи захоплення. Це пов'язано не стільки з "темними особистостями", скільки з кричущою порожнечею їхніх політичних програм. На відміну від 1992 року, коли Клінтон став президентом через обіцянки залучити федеральний уряд до заохочення інвестицій капіталу, трудової освіти і розвитку бізнесу в провінційних містах, цього разу він навіть не згадує про ці питання. Проголошуючи, що "ера великого управління вже закінчилася", він зайняв настільки праву позицію, що майже не відрізняється в цьому від Доула, який стверджує, що не можна розв'язати економічні проблеми шляхом втручання уряду. Ніхто з кандидатів не виявляє найменшого інтересу щодо того, що можна зробити для подолання таких великих проблем, як постійне масове безробіття, зростаюче зубожіння і зниження рівня життя. Це показує, що соціальні кризи, які охоплюють цю країну, стають настільки глибокими, структурними і невиліковними, що правителі вже навіть не роблять вигляд, що державна влада спроможна їх подолати. Замість цього вони застосовують державну владу, щоб збирати постійну армію безробітних у в'язницях, ставля-

чись до чорних і Latinos особливо, як до викинутого покоління. Це створює таку ситуацію, яка змушує нас запитати: чи не слід сподіватися, що станеться нове Аттичне повстання?

Президентські вибори в Росії, заплановані на 16 червня, можуть здаватися абсолютно протилежними до виборів у США, оскільки вони породжують багато зацікавлення. Борис Єльцин виступає проти воскреслої комуністичної партії, керованої Геннадієм Зюгановим, який просуває ідею альянсу з російськими націоналістами, що є настільки ж реакційними, як і самі комуністи. Ці вибори викликають велику стурбованість тому, що можлива перемога комуністично-націоналістичного "червоно-коричневого" союзу відштовхне Росію назад до її тоталітарного минулого і поверне нас до глобального тертя у стосунках, характерного для холодної війни. Незважаючи на очевидні відмінності від Зюганова, Єльцин останнім часом значно наблизився до його позиції, виступаючи за сильну державу, жорсткішу зовнішню політику і продовження геноцидної війни проти Чечні. Ці зміни в бік загостреного державізму зумовлені глибокою соціальною нестабільністю, посиленою економічними реформами щодо введення "вільного ринку". Хто б не виграв у цих виборах, російські маси однак протистоятимуть правлячому класові, спрямованому на посилення влади авторитарної держави за їхній рахунок.

Виборчі кампанії в США та Росії дуже різні, але, аналізуючи їх, ми можемо побачити, як нездоланна економічна криза охоплює світову економіку. Незважаючи на весь шум навколо так званого "нового ступеня", досягнутого високотехнологічним виробництвом, розподілом та інформацією, ніякого нового ступеня економічного розвитку не було досягнено. Хоча реструктуризація економіки останніх двох десятиліть принесла безпрецедентну *інтенсифікацію* на рівні експлуатації праці через такі техніки, як "гнучке" і "тонке" виробництво, вона не принесла ніякого відповідного зростання *продуктивності* праці – фактора, який залишається ключовим для визначення економічного зростання.

З 1974 року середній рівень економічного зростання США становив 2.3% на рік, відповідно 4.3% у 1948-73рр. Рівень зростання продуктивності впав навіть більше – із середніх 2.7% у 1948-73 рр. до лише 0.9% з 1974. І цей процес не є характерним лише для США. Незважаючи на всі інвестиції, зроблені в комп'ютери, працезберігаючі засоби і високу технологію за останні 20 років, рівень зростання продуктивності праці 16 найбагатших країн світу за останні два десятиліття впав на 50%. Більше того, багатофакторна продуктивність – поєднання продуктивності праці і капіталу – з 1974 року зростала лише на 0.3% на рік, що становить лише

чверть від середнього рівня 1948-73 рр. Це свідчить про те, що уславлена "високотехнологічна революція" не змогла забезпечити капіталізм засобами для зростання за шкалою, яка вічно збільшується. Ця криза накопичення є настільки нездоланною, що ніякий технічний або урядовий "ремонт" не може її розв'язати. Різні форми, якими теперішні правителі відповідають на цю кризу (у США проголошують, що "ера великого управління закінчилася", в Росії проголошують, що для того, щоб розібратися з усіма наслідками майже тотального економічного краху, потрібна сильніша держава) свідчать про масштаб, у якому фетиш високої технології зазнав поразки і вже не може врятувати капіталізм від його внутрішніх протиріч.

Високотехнологічний капіталізм не лише породив ілюзію, що технологія створила певний тип "постіндустріального інформаційного світу". Він також зробив невиразними нові сили бунту, який повстає проти нього. Тенденція не зважати на суб'єкти революції глибоко вкорінена в об'єктивному грунті нашого часу. Як ми писали в "Нарисі марксистсько-гуманістських перспектив" за 1995-96 рр., "фетиш високої технології зараз визначає мислення радикальних теоретиків та активістів. Превалює погляд, як серед постмодерністів, критичних теоретиків, так і серед незалежних марксистів, що технологічна трансформація суспільства досягла тієї позначки, коли суб'єктивність людського буття зовсім підкорилася об'єкту, тобто машині. Як результат, більшість радикальних мислителів та активістів покинули спроби поєднати ідею свободи із суб'єктами революції, були б вони робітниками, жінками, чорними чи молоддю.

На заперечення "смерті суб'єкту" минулий рік приніс багато нових форм суб'єктного опору. Це особливо стосувалося масового страйку у Франції цього року, коли сотні тисяч висипали на вулиці, виступаючи проти введення програми "суворості". Потім послідували травневі страйки в Німеччині, де робітники виступали із французькими гаслами на своїх прапорах. Такого інтернаціоналізму не спостерігалося вже довгі роки. У той час, коли ніяких подій подібного рівня не відбувалося в США, було досягнуто нового моменту праці страйком на підприємствах "General Motors" у м.Дейтоні, штат Огайо; цей страйк привернув увагу робітників усієї країни. Факт, що інші робітничі виступи, як-от в Hood Furniture на півдні та кампанії, які проводять чорні жінки-робітники в Міссісіпі, Дельта і Мемфісі, ще не привернули багато уваги, не робить їх менш важливими. Це ж стосується й інших виступів – були б то жінки-лібераціоністки, які переосмислюють, як подолати правих після нового ступеня діалогу, що відбувся на Жіночій конференції в Бейджіні, активісти сексуальних меншин, які мобілізуються проти гомофобних виборчих ініціатив, чи чорна молодь, яка питає: "Куди зараз?" через чотири роки після повстання в Лос-Анжелесі. Те, що

"високотехнологічний" капіталізм у країнах Третього світу став називатися "неоліберальною реструктуризацією", не приспало маси і не лишило їх задоволеними. Особливо це помітно в тому, як народи Латинської Америки піднімаються а боротьбу, натхнені (сапатистським) бунтом у Мексиці. У Болівії виник новий рух за права місцевих народів, під час якого вперше об'єдналися індіанці з гірських регіонів та району Амазонки; масові виступи місцевих народів цього року спалахували по всьому Еквадору; вперше виникла організація, яка охоплює всі племена майя в Гватемалі. Ці події підтверджують актуальність "Етнологічних зошитів" Маркса та інших робіт останнього десятиліття життя Маркса.

Ми не повинні обходити увагою ці випадки боротьби, але також не слід ігнорувати історичний контекст, в якому вони виникають. У Латинській Америці, як і в усьому третьому світі бунт стикається з реальністю, де ту чи іншу форму неоліберальної реструктуризації сприймають як єдину альтернативу. У Східній Європі і в Росії бунт стикається з реальністю, де капіталізм "вільного ринку" і відроджений державізм сприймаються як єдина альтернатива. Нарешті в США бунт стикається з реальністю, де багато тенденцій сприяють поширенню ідеї "самодовіри" до існуючих структур капіталізму як єдиної альтернативи. Через нестачу проектів революційної альтернативи до капіталізму всі виникаючі бунти стикаються з величезним тиском і намаганням втиснути їх в чітко визначені рамки.

Щоб боротися з цим, ми повинні взяти на себе відповідальність спроектувати концепцію звільнення, яка приведе до викорінення існуючого суспільного ладу. Цю концепцію можна знайти у марксовій філософії "перманентної революції". Її сучасним переосмисленням стало ні що інше, як прорив Раї Дунаєвської у питанні про гегелівський Абсолют у 1953 році і філософія марксизму-гуманізму, яка розвивається протягом наступних 40 років. Проект "перманентної революції", який міститься у філософії Маркса, є і досі актуальним; він лишається "абсолютним викликом нашій епосі". Історія показує, що без філософії революції навіть найбільш творчий практичний рух не зможе досягти своєї мети. Це твердження ніколи не було таким справедливим, як сьогодні.

З цієї причини наші зусилля побороти тенденцію ігнорування суб'єкта бунту не повинні спиратися на те, чому ми протистоїмо. Було б неприпустимою помилкою намагатися побороти поширене відчуження масової суб'єктності, діючи так, нібито Практична Ідея представляє трансцендування протиріччя. Саме так, бо навіть найбільші революціонери не просунулись далі порогу Абсолютної Ідеї; прагнення зробити Практику розв'язком ще й досі існує. Це справді фундаментальна проблема, яка стоїть нині перед нами.

Переклад Г.Почтаренко.

Справжнє. 1996 - 1997

Якщо пройтись вулицями Києва, то може здатись, що проблема безробіття у нас вирішена назавжди. Дядькі та тьотькі з запрошеннями скоро будуть примушувати працювати за 250-500 доларів на місяць у будь-який час. Аліві все галасують: "Безробіття! Безробіття!"

Коли не платять зарплату — розумні люди страйкують. Але, якщо ви не хочете працювати на шару, ви займаєте антидержавницьку позицію і є небезпечним екстремістом. Як що не вірите — запитайте шахтарів. Вони повели себе як розумні люди, після цього їх віддали під суд. Так що краще працюйте без зарплати і насолоджуйтеся програмами дядечка прем'єра.

Кажуть, що зарплату в державних структурах своєчасно платять тільки міліції, СБУ та нацгвардії. Так спокійніше.

Відбувся з'їзд Спілки письменників. Виявилось, що збіговисько персональних пенсіонерів — єдина опора незалежної України. Будемо знати...

О. Мороз корчить з себе потенційного президента. Ги-ги.

Україна оголосила з 1997 року мораторій на смертну кару, принаймні на її виконання. Що робити із засудженими – ще не придумали. На західні амністянські гроші ретельно готують громадську думку до відміни смертної кари, принаймні створюють таке враження в ЗМІ.

Новий закон про вибори. Внутрішні інтрижки між виконавцями та законодавцями призвели-таки до бурхливих партійних зборів та розборок по списках, бо ж тепер поодинокі проходимці будуть конкурувати із цілими їх списками. Для потрапляння "туди" важливо не лише довіряти назві, гаслам партії, але і бачити, хто грошовитий сидить десь у других-третіх позиціях. А ще, тепер ключовий виборчий голос належатиме пенсіонерам, тобто тим, хто прийде на вибори, а не всьому населенню.

Польщу затопило і змило чорнозем. Туреччина одночасно палала і тонула, а Тихоокеанськими тайфунами нікого не здивуєш. І зима почалася у вересні в наших широтах. Невже нарешті таки кінець світу?

Першого жовтня неможливо було навіть каву попити. Переоблік. Бо ж новий спосіб розрахування загадкового ПДВ разом із введенням нових касових апаратів довели до пікетування ВР навіть нашу дрібну підприємницьку буржуазію. Зате тепер у вас буде письмове підтвердження відвідування будь-якої крамниці чи платного туалету із зазначенням на чекові всіх наданих послуг.

Цього літа кілька гучних скандальних повідомлень відкрили для тих, хто ще не знав, переділ засобів масової інформації між грошовими мішками, тою чи іншою мірою причетними до влади. Обговорювалися здебільшого газетні замовники, а от телебачення - не дуже-то. Ну, до виборів і це покаже свої ріжки. Зате серед усього цього гаму непогане́нькі своєрідні газетки з'явилися на горизонті. ВВ, День, Факти - трошки інформації і чесність щодо гаманця, який годує і замовляє музику.

Президент Лукашенко говорить про підприємців: "Это вшивые блохи".

Esse quam videri[1]

Первое – что сразу и бесповоротно: "Жара! Пить!". В настоящем очерке попробуем обойтись без меланхолических завываний и романтических аллюзий. Оставим ненасытному Молоху науки набивать свое давно прогнившее, изъеденное плесенью догм брюхо проблемами сохранения праиндо-европейских ларингальных в языке Софокла и Еврипида, домыслами содержимого навеки утраченных "Πολιτειαι" Аристотеля, а его ревностным последователям, его механическим адептам, удовольствие прижиматься больными местами к белоснежным выпуклостям Парфенона. Они пытаются законсервировать античность присоединением пустых, медоточивых эпитетов к понятию "Эллада", высасывая из костей этой скупой и голой, как Истина, и, как Истина, свободной и величественной земли, броские определения и научные метафоры, ограничить ее культурным генезисом и первопричинностью, что граничит со слепым раболепием и некрофилией, как результат духовного слабоумия, и умертвить под пылью томов в золотом теснении "Enciclopedia Antiqua". Какое лицемерие! История и культура, что не опредмечиваются в дне сегодняшнем, не смеют претендовать даже на ирреальность существования: их просто НЕ БЫЛО, это расшатанный плод воображения больных библиотечных крыс. Как легко наречь язык мертвым, культуру – трансформировавшейся, общество – перешедшим на иной, исторически мотивированный, уровень развития. Вообще, как легко манипулировать этими понятиями, услужливо прибегая всякий раз к помощи контекста, в то время как семантическая нагрузка их настолько расплывчата, тлетворна и шатка, что стоит спросить себя, почему определенные существования должны, просто Обязаны, наименовываться, позволяя, таким образом, существовать подобным языковым образованиям. Неужели хваленый коммуникативный аспект существования языка может довольствоваться подобным уродливым выражением? Уродливым – вследствие своей прямой зависимости и вовлеченности в Механизм Репрессивного Антигуманного Сращивания Индивидов – государство. Именно государство, пользуясь аморфной вездесущностью собственной внутренней структуры, навязало нам "потребность" пользования языком, осмысленности и функциональности культуры и истории, исторической предопределенности общества в любых упорядоченных формах, как необходимой

[1] Быть, а не казаться (прим. ред.).

иерархии. Извратив принципы человеческих отношений, втиснув себя, словно антропоморфную голограмму, между двумя одухотворенными личностями, оно изначально поддало, таким образом, сомнению возможность не только "снятия", уничтожения этого паразитического нароста, но даже элементарной борьбы, продиктованной инстинктами самосохранения, "потому что эти инстинкты аморальны". Морально, правильно – постоянное унижение и калечение своей целостности, "святая простота" и бесхребетность – постоянные атрибуты нормальности и конструктивности. Попытаемся отбросить все это. Перестанем по-знавать и засваивать, сравнивать и структурировать. Представим, что мы стоим в самом центре Афин, огромного мегаполиса с присущими ему индустриальными пейзажами, смрадом трущоб, смогом, ненасытной коммерцией – made in Greece, где "все есть", как сказал Чехов, а все, что есть, продается или покупается. Уйдем от всей этой лживости, посмотрим в лица людей вокруг нас, вслушаемся в их беседы, разделив поровну их радости и горе, и ощутим мерное, ритмичное дыхание Жизни, что встретила восход солнца на берегах Эгейского моря 2, 3, 3, 4, 5... тысяч лет назад. И именно существование Этой Жизни делает возможным реальность прошлого, как ens realissimum[2], соединяя его с настоящим в ослепительной неразберихе Бытия.

В Греции очаровывает и поражает воображение не только фантастическая, ожившая История, исключительная эллинская хаотичность существования, но Дух Независимости и Свободы, царящий во всем, находящий выражение в своеобразном симбиозе Традиции и Новаторства. Однако не стоит идеализировать эту страну, фактически погрязшую в идолопоклонческом панамериканизме и всем, вытекающем из него: высоком уровне продажности, депрессии бюрократизации управленческих структур, кризисе экономики, лукавстве и изворотливости политической системы. Да, старшее поколение греков боролось с фашистским режимом черных полковников, оно помнит расстрел студентов, захвативших Политехнический Институт Афин, выступления рабочих и свержение диктатуры, в результате чего страна стала президентско-парламентской республикой с демократической формой правления. Но что представляют из себя современные демократии, проглоченные экономической системой крупных капиталистических монстров, болеющие буржуазными стереотипами и нормами, демократии, у власти в которых находятся либо партийные функционеры, либо продолжают удерживать бразды правления кровавые мясники, сменившие черные мундиры на

---

[2] вещь наисущая, сущность сущностей (прим. ред.).

респектабельные "тройки"?!

Греческое общество интересно феноменом крайней своей политизированности, и, в целом, левой ориентации. Довольно влиятельной политической партией является "Всегреческое социалистическое движение", которая, однако, в последнее время теряет свою радикальность и оппозиционность вследствие стремления к все более легитимным средствам политической борьбы внутри существующей государственной системы. Коммунистические партии Греции также все дальше уходят с позиций катализатора общественных событий, увязнув либо в затяжной болезни маоизма, либо в непомерном увлечении "реформистским курсом" западноевропейских компартий. Наиболее самобытным, многогранным и бескомпромиссным движением в стране остаются анархисты. Подобная политизированность объясняется жесткой социальной детерминацией каждого члена общества. Современная молодежь не испытывает иллюзий "красивого будущего" и, по большому счету, не оперирует понятиями типа "удача", "успех", "американская мечта". Дети рабочих кварталов знают, что вряд ли они смогут изменить свой социальный статус. Система постоянно нуждается в чернорабочих, а это значит, что она не даст им сделать это. Поэтому на стенах таких "неблагополучных" районов вместо правильных лозунгов и высоких интеллектуальных бредней встречаешь – "Да здравствует АНАРХИЯ!"

Действительно, характерное отличие любого греческого города – говорящие стены. Эти стены обрушиваются на тебя тем, что старательно скрывается пестротой рекламных проспектов и нарядностью главных улиц. "Действие вместо слез", "Cop`ы убивают людей", "Рассчитаемся за Христоса Цуцувиса" (анархиста, убитого летом 1996 года полицией), "Ни тюремщиков, ни демократии, ни фашистов – Да здравствует АНАРХИЯ!"

Черное знамя революции гордо реет над древней Элладой. Система, основанная на принципах пирамидальности, сама создает условия для борьбы с ней на всех уровнях. Информационная перенасыщенность современного общества актуализирует ситуацию, когда смысловая сторона сообщения не так уж важна, доминируют формальные показатели, следовательно, нивелируется сам факт сообщения. Современному общественному сознанию необходимо, чтобы информацией манипулировали, для создания иллюзорной атмосферы благодушия и

безопасности. Хорошо, когда само общество может и готово быть Дестабилизатором, Детонатором Взрыва! Это значит, с одной стороны, что оно явно больно, но, с другой, что больной организм сопротивляется и имеет все шансы поправиться. Гораздо страшнее, когда общество находится в глубокой коме безразличия и апатии. Диффузность, "призрачность" организаций греческих анархистов позволяет наносить системе меткие, безжалостные удары. Организационными центрами выступают полулегальные редакционные коллективы таких изданий, как "Альфа", "Анархистская интервенция"[3], деятельность которых выходит далеко за рамки издательской: на основе издательств фактически осуществляется координация действий разных анархогрупп. Постоянно в индустриальных центрах страны возникают аморфные, децентрализованные группы радикализированных панков, типа афинской группы "Λυσσα"[4], студентов, рабочей молодежи: в социальном круговороте одна за одной сменяют друг друга волны протеста, городской герильи. В ситуации повышенного прессинга террористических, репрессивных структур государства греческие товарищи, сплотив ряды, борются с современным режимом в рамках правозащитной сети "Black Cross"[5]; члены многих групп в результате столкновений находятся в тюрьмах, многие получили телесные повреждения, увечья, а некоторые отдали свою жизнь за дело Революции. Социальные центры и сквоты, которые, как правило, создаются при них, осуществляют важную поддержку и защиту тех, кто был отброшен системой. Системой, которая пытается отсрочить свой крах с помощью социального дарвинизма, квазиестественного социального отбора, прикрываясь извращенной моралью, принципы которой на каждом углу проповедует буржуазная семья, церковь, школа. Греки не обременяют свое сознание подобной бредятиной: наблюдая общество, катящееся в бездну вследствие естественных процессов разложения, существующее в условиях клиники исключительно благодаря искусственным системам жизнеобеспечения, именуемым государство, вырви капельницы и помоги ему исчезнуть! Как когда-то на берегах Эгейского моря подняла голову европейская цивилизация, так, отбросив условности, нормы, запреты, на этих же берегах скоро расцветет Общество Свободы, Общество АНАРХИИ.

Синотрофос Кинанис

---

3 анархистские издания в Афинах и Фессалониках (прим. ред.).

4 (греч.) - ярость, неистовство, безумие.

5 "Anarchist Black Cross" ("Анархистский Черный Крест") - международная организация-сеть, занимающаяся защитой прав и помощью заключенным анархистам (прим. ред.).

ПАМ'ЯТКА затриманому за участь у акції протесту (за досвідом Києва та Мінська)

Твоє невігластво, незнання своїх прав та законодавства України дає шанс владі безкарно порушувати встановлені нею ж закони. Разом з тим, правильна поведінка при адміністративному затриманні та після нього може пом'якшити наслідки особисто для тебе. Наступні найпростіші знання можуть стати тобі у пригоді:

Майже завжди затриманий на демонстрації має справу з Кодексом України про адміністративні правопорушення (КоАП). Які статті КоАП найчастіше застосовуються щодо учасників масових акцій і чим вони загрожують?

Ст.185[1]. Порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій. Застосовується найчастіше. Тягне за собою попередження, штраф або кількадобовий адміністративний арешт. Треба також пам'ятати, що повторне застосування цієї статті щодо тебе протягом року загрожує покаранням, жорсткішим за попереднє.

Ст.173. Дрібне хуліганство. Особливо була популярна під час затримання мінських демонстрантів; втім, застосовувалася і в Києві (зокрема, 18.03.97). Тягне за собою штраф, виправні роботи (не треба лякатись цього словосполучення. Воно означає всього лише те, що на протязі деякого часу з вашої зарплати утримують певну суму на користь держави - і нічого більше. Тим більше - у зв'язку з невиплатою зарплат зараз майже не застосовується.) або кількадобовий адмін. арешт.

Ст.185[3]. Прояв неповаги до суду. У зв'язку з дуже розпливчастим формулюванням, ця стаття може бути застосована щодо майже будь-кого, хто опинився у суді. Тягне за собою штраф або адмін. арешт.

Це - найбільш вживані щодо учасників акцій протесту статті КоАП. Серед інших статей, які можуть бути застосовані, можна назвати наступні:

Ст.185. Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, народного дружинника, військовослужбовця чи образа їх. Наслідки - штраф, виправні роботи або адмін. арешт.

Ст.185[7]. Публічні заклики до невиконання вимог працівника міліції. Цікаво, що, на відміну від попередньої процитованої статті, тут мова іде не лише про *законні*, а про будь-які вимоги. Втім, через дріб'язковість покарання (штраф або виправні роботи) майже не застосовується.

Хоча прецедентів ще не було, однак у світлі теперішньої передвиборної кампанії слід також пам'ятати, особливо анархістам, що КоАП містить статті, які передбачають санкції щодо закликів чи агітації за бойкотування виборів Президента та нардепа (Ст.186[2]) або бойкотування референдуму (Ст.186[4]). Тягнуть за собою штраф.

Переважно вищеназваних статей (хоча, звичайно, не лише) і стосується ця пам'ятка.

Під час затримання, після нього, а також на суді тобі може допомогти знання наступного:

Коли ти ідеш на акцію протесту, не забудь, що майже завжди варто мати при собі документи (паспорт чи військовий квиток). За їх відсутності ти можеш бути затриманий міліцією "для вияснення особи".

Поводься коректно, стримано, але твердо. Непокора при затриманні або лайка на адресу міліціонера можуть потягнути за собою ст.185 КоАП, яка (при великому бажанні представників влади) може, врешті-решт, м'яко перейти у ст.188 чи 188[1] Кримінального кодексу "Опір представнику влади..." чи "Опір працівнику міліції...", що передбачають набагато більш суворі покарання.

Ти маєш право знати, хто і за що тебе затримує. Це означає, що при звертанні до тебе представник правоохоронних органів має назвати своє прізвище та звання (**ст.5 Закону України "Про міліцію"**). Тобто, коли невідомі у цивільному без жодних пояснень намагаються затягнути тебе до автомобіля (що практикувалося і в Мінську, і в Києві), це може розглядатись як викрадення, і твій опір у цьому випадку не є злочином. Пам'ятай: спецслужби (напр., СБУ) здійснювати адміністративне затримання права не мають (**ст.262 КоАП**).

Пам'ятай, що на твою вимогу працівни

ЛУКАШЕНКО-ЧЕМПИОН

ки міліції зобов'язані повідомити твоїх родичів, адміністрацію за місцем роботи чи навчання про твоє затримання (ст.261 КоАП), а на протязі 24 годин після затримання чи якщо затриманий неповнолітній - і без спеціального вияву бажання затриманого (ст.261 КоАП, ст.5 Закону України "Про міліцію").

Якщо у тебе є адвокат - спробуй повідомити його про те, що сталось, і своє місцезнаходження. Пам'ятай, що за **ст.268 і ст.271 КоАП** ти маєш право на адвоката.

Про адміністративне затримання, як і про адміністративне правопорушення, складається протокол (на практиці ці два протоколи часто поєднуються в один). Пам'ятай, що у протоколі мусять бути зазначені (**ст.256, ст.261 КоАП**): дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого; час і мотиви затримання (а якщо це протокол про адміністративне правопорушення чи "поєднаний" - час, місце і нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення, тобто - відповідна стаття КоАП. Це може тобі знадобитися, особливо якщо тебе завинтили після акції у метро чи на зупинці). При складенні протоколу про адмін. правопорушення тобі мають роз'яснити твої права та обов'язки, про що робиться відмітка у протоколі; на практиці цього, щоправда, найчастіше не буває.

Ти маєш право не підписувати протокол. Тоді про це у протоколі робиться відповідний запис; краще зробити його самому, за можливості - виклавши мотиви відмови. Втім, це не завжди доцільно; іноді (у виключних випадках) краще, записавши у протоколі свої зауваження чи незгоду зі змістом протоколу, підписати його.

Найчастіше у міліції вимагають писати "Пояснення". Пам'ятай, що писати пояснення, які додаються до протоколу - твоє право, а не обов'язок (**ст.256 КоАП**). Тим більше, що навряд чи варто писати пояснення або записувати у нього відповіді на питання міліціонера, не знаючи, за якою статтею тебе звинувачують і не бачивши протоколу затримання чи про правопорушення. Якщо, наприклад, тебе взяли за ст.185[1] КоАП за участь у студентському пікеті чи демонстрації, то на питання на зразок "Де ви з друзями збираєтесь?" чи "Хто є членами вашої організації?" можна спокійно відповідати, що це не стосується справи.

Пам'ятай, що при затриманні щодо тебе може бути проведений особистий огляд та огляд речей. Особистий огляд може бути проведено уповноваженою особою однієї статі з оглядуваним (особливо актуально для дівчат) у присутності двох понятих тієї самої статі. Про огляд та (можливе) вилучення складається окремий протокол чи робиться запис у протоколі про адмін. затримання (все це - **ст.264 КоАП**).

Пам'ятай, що розгляд адмін. справи може бути лише відкритим (**ст.249 КоАП**). Суддя має представитись, оголосити, яка справа підлягає розгляду, роз'яснити особам, що беруть участь у справі, їхні права та обов'язки, оголосити протокол про адмін. правопорушення. Найчастіше майже (а то й зовсім) нічого з цього не робиться. Однак, якщо суддя вирішить продемонструвати тобі КоАП, що лежить на столі, при бажанні можна нагадати йому ст.279 цього самого КоАП, де йдеться саме про це.

Взагалі, нагадування про свої права представникам правоохоронних органів іноді набагато більш дійові, коли підкріплені номерами відповідних статей. Це теж варто пам'ятати.

Ти можеш опротестувати рішення суду у прокурора (але не в іншому суді) (**ст.290, ст.294 КоАП**). Тому варто запам'ятовувати прізвища і звання міліціонерів, а також прізвища суддів, які відверто нехтували законодавством, щоб потім це можна було використати у скарзі прокурору чи передати якійсь з правозахисних організацій.

Якщо тебе засудили до адмін. арешту, пам'ятай: його строк рахується з моменту затримання (**ст.327 КоАП**) (а не з моменту, наприклад, вироку, як було з київськими анархістами, затриманими 18.03.97).

Пам'ятай, що до адмін. арешту не можуть бути засуджені (**ст.32 КоАП**): вагітні жінки; жінки, які мають дітей віком до дванадцяти років; особи, які не досягли вісімнадцяти років; інваліди першої та другої групи.

Хотілося б також сподіватись, що ця пам'ятка ніколи тобі не знадобиться.
Бажаємо тобі успіхів, друже.

★ ***Члени студентської профспілки "Пряма дія"***
★ ***Київські анархісти***

ЗВІТ N°2

А-Інфо: вибрані події 1997 року

ФРАНЦІЯ: *Черговим* епізодом боротьби проти політики "жорсткої економії" та скорочення витрат на освіту стала окупація з *31 січня по 8 лютого 1997р.* працівниками освіти та батьками учнів Інспекції навчальних закладів у Ду. Серед організаторів акції були анархо-синдикалісти з С.Н.Т. –анархо-синдикалістської профспілки, французької секції Міжнародної Асоціації Трудящих (анархо-синдикалістського інтернаціоналу). Крім окупації проводились страйки, демонстрації, окупації шкіл... Результат – часткова перемога: крім іншого, створені робочі місця, а учасники страйку повністю отримали зарплату за дні акції. *("Combat syndicaliste", березень-квітень 1997р.) ("Прямое действие", №9/10'97)*

ЧЕХІЯ: *15 лютого 1997р.* останній анархо-сквот у Празі був захоплений у цьому році поліцією. Сквот Сохора був заснований у 1992 р. активістами Чеської анархістської федерації (ЧАФ) та іншими анархо-групами. 19 лютого 1997р. близько 70 анархів провели демонстрацію за сквот. *("Наперекор", №6'97)*

ФРАНЦІЯ: *15 лютого 1997р.* на анархістську книгарню "Чорне Перо" та на регіональний штаб Федерації Анархістів у Ліоні були наклеєні неонацистські листівки, а наступного дня о 5-ій ранку магазин було підпалено. 22 лютого у Ліоні відбулася велика ліва антифашистська демонстрація, а магазин було знову відкрито завдяки пожертвам анархістів з усієї Франції та з усього світу. *("Наперекор", №6'97)*

ПОЛЬЩА: *20 лютого 1997 року* суд у Піотрокові Трибунальськем виніс вироки 13 з 17 антифашистів, заарештованих у 1996 році за участь у зіткненні з нацискінхедами. Зіткнення було спричинене тривалою кампанією терору з боку скінхедів за повної байдужості поліції. Один з нацистів під час зіткнення був вбитий. Один з підсудних був засуджений до 15 років тюрми, двоє – до 3,5 років, інші двоє – до 3 років. Ще восьмеро було засуджено до 2-2,5 років та відпущені на свободу з урахуванням терміну попереднього ув'язнення. *("Podaj Dalej", 1997, #7) ("Наперекор", №6'97)*

НІМЕЧЧИНА: *З 28 лютого по 5 березня 1997 року* тривала кампанія протесту проти захоронення радіоактивних відходів у районі німецького містечка Горлебен, що його місцеві жителі та активісти антиатомного руху багато років тому оголосили "Республікою Вільний Вендланд". Акції протесту мали на меті максимально утруднити просування чергового транспорту з радіоактивними відходами, який отримав назву "Кастор". Кампанія включала у себе масові демонстрації, блокади доріг, акції саботажу, сидячі страйки, іноді акції переростали у зіткнення з поліцією. У них брало участь кілька десятків тисяч чоловік. *(За матеріалами "ак", №401, квітень 1997) ("Наперекор", №6'97)*

УКРАЇНА: *18 березня 1997р.* київські анархісти взяли участь у "Всеукраїнському дні протесту" із гаслом "Наслідуй приклад Албанії". Близько 15 анархістів було затримано силою невідомими у цивільному. Всі вони після доби затримання отримали попередження, а один з них – кілька діб адмінарешту.

ЧЕХІЯ: *27 березня 1997р.* у посольстві Перу у Празі вибухнула бомба. Ніхто не взяв на себе відповідальність за цей вибух, але при цьому на стіні посольства було виявлене графіті: "Сам ти терорист – Фухіморі". *("Наперекор", №6'97)*

АНГЛІЯ: *12 квітня 1997 р.* у Лондоні відбувся "марш за соціальну справедливість", у якому взяло участь близько 20 тис. чоловік. Марш очолювався звільненими ліверпульськими докерами, "Жінками Уотерфронту", сміттярами з Хіллінгдона, страйкуючими робітниками Мегнета та іншими учасниками соціальних конфліктів. У марші взяли активну участь англійські анархісти. Це було початком уікенда опору, організованого групою прямої дії "Reclaim the Streets!" (RTS). В районі Даунінг стріт (урядового кварталу) та Трафальгарської площі марш переріс у зіткнення з поліцією, які тривали до раннього вечора. Багато людей відправлено до лікарень, поліцією проведені арешти. *("Black Flag", №211) ("Наперекор", №6'97)*

РЕЙВ ЯК ПРОЯВ

У свіжопоавпленну хрущовку українського маскульту в'їхав новий квартирант. Він виставив у вікна потужні колонки і наліпив на двері квартири яскравий, помірковано викличний, помірковано шизанутий плакат, на якому зелені слони, оранжеві зірки і малинові доляри оточують фосфоресцентний напис: "DJ-RAVE — проїздом!". Рейв ходить через двір у дванадцятикольоровій клубній куртці, у спілкуванні обходиться словами "Окей" та "Fancy" і пригощає Музичну Пресу, Недержавне TV, Авангардну Моду та інших пацанів снікерсами. Пацани в захваті. Проминаючи лавочку перед під'їздом, він чемно вітається з Мистецтвознавством та Публіцистикою. Бабусі зацікавлені. Перемивання кісток не вщухає. Мовляв, хлопець з поважної родини пана Фанка та пані MTV; мовляв, здобув, як личить, европейську освіту; знайомства, мовляв, має вельми корисні — і з британським Звукозаписом, і з французькою Арт-модою, і з нідерландською Легалізацією наркотиків (кажуть, вони-то його в люди і вивели); а що одягається як клоун — так це рекламний трюк, та ще й який вигідний!

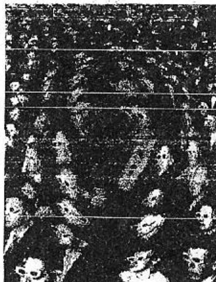
Насправді, рейв сьогодні привертає до себе увагу, займаючи чільне місце в молодіжній субкультурі. Ні, не масовістю він перемагає конкурентів, а, по-перше, концентрацією грошей, яка дає доступ до технологій пропагандистської експансії; по-друге, універсальністю своїх проявів: рейв-музика, рейв-відео, рейв-мода, рейв-клубний бізнес, рейв-наркотики, рейв-ідеологія. Такий собі концерн "Міцубісі" — олівці й пароплави з однією маркою. І солідно, і вигідно. Рейв-культура сьогодні — це, як і належить, надбудова на базисі рейв-індустрії. А коли йдеться про індустрію, не дивно, що за соціальним та економічним аналізом явища якось губиться аналіз психологічний. Немов бабусі під під'їздом, які завжди все знають про рідню, прибутки та знайомства свого сусіди, але нічого путнього не можуть сказати про його характер та особливості. А дарма; проаналізувати таки цікаво.

Позаяк ми спробуємо відбити деякі психологічні стильові особливості рейву (він же джангл, хаус, трайбл та ін.), то ми не чіпатимемо питань про улюблені біти в рейв-музиці чи поширені кольорові сполуки рейв-дизайну. Всі ці зовнішні ознаки, риси, феньки та приколки, по-перше, занадто різноманітні та

швидкоминущі, по-друге, не дуже вагомі. Набагато важливішим для визначення місця і ролі певної субкультури в загальному контексті сучасного їй соціуму є визначення домінуючої емоційної атмосфери в цій субкультурі. Тобто: які відчуття актуалізує культурний стиль, яку емоційно-реалізуючу функцію виконує він у суспільстві? Спробуємо подивитися.

Ну, перш за все: "rave — говорить в исступлении, бредить; бушевать; говорить восторженно". Ключове слово — *транс*. Транс в рейві — і засіб, і мета. На викликання трансового стану спрямовані всі елементи rave-party: монотонний швидкий біт, пульсуючі лазери, одноманітні танцювальні рухи. Ну і, природно, обов'язкова складова — дурь усіх видів, від універсальних до екслюзивно рейвових наркотиків, як ХТС. У психіці клубного мешканця ритм викривлює орієнтацію і викликає відчуття знаходження у штучному просторі, де над головою світяться слова "кайф" та "кібернетика" і де не сприймається запах поту та розпеченого пластику, яким насправді переповнений клуб. Звичайно, трансовий елемент присутній у багатьох стилях (хоча б у тій самій психоделіці), але рейв ставить транс на місце об'єднуючого стрижня і підкоряє йому всі потужні можливості шоу-технологій. Так чи інакше, але рейв-культура є ознакою великої потреби сучасної молоді опинитися в іншому просторі, бажано якнайштучнішому і якнайменш живому, який дав би можливість зняти з психіки контроль з боку свідомості.

Пошук нового, позасвідомого у психіці є давньою традицією молодіжного андеграундового мистецтва. Але в рейві орієнтири несподівано полярно змінилися. Якщо у рок-н-ролі, джазі, блюзі, реггей експерименти зі психікою людини мали за мету досягання якоїсь зовнішньої істини, яка парадоксальним чином проявляється через глибини індивідуальної душі, то рейв такого питання не ставить взагалі: його парадигма — самодостатність особистості. Рейв-культура є набагато демократичнішою за попередні андеграундові напрямки — майже кожен може скомпілювати на комп'ютері черговий модний трек, майже кожен здатен наловчитися рухати клавіші на пульті, заводячи тусовку; тому ді-джеї, герої рейву, не шукають слави і вдовольняються псевдонімами. "У нас кожен сам собі зірка", як казав один з колишніх творців рейв-ідеології, берлінський DJ Westbam. Відкидання "культу особи" сформувало гасло: "No more fuckin' rock'n'roll" з його обожнюванням рок-зірок. Але: відкидаючи право однієї особистості з висоти сцени повчати тисячі інших особистостей, як їм слід жити,

рейв відкидає право взагалі вчити і вчитися. Пошуки дао, Джа, Господа, роздуми над чорними витоками сучасної музики чи над космічним майбуттям цивілізації (чим переповнена історія андеграунду) для рейву просто нецікаві. Рейв взагалі майже не оперує словом і текстом; сфера мислення помітно поступається емоційній та кінестетичній сферам. Здається, це природний процес. Півсторіччя західна цивілізація всмоктувала духовні надбання світу, захоплювалася дзеном, марксизмом, Кастанедою, ісламом, пацифізмом, водночас обожнюючи і висміюючи кожен із цих варіантів розвитку. Очевидно, ліміт вичерпаний, маси наїлися ідей до блювоти; їм остогидли і теорії, цікаві й безплідні, як онанізм, і іронія, дратуюча, як печія. Тож рейв, як логічний висновок із останнього періоду розвитку менталітету, проголошує, що пізнання в сучасному житті є зайвим, а сенс є лише у збереженні незалежності та гомеостазу людини.

З цієї посилки випливає дві консеквенції, одна з яких вже реально проявилась, друга ж — у потенції, і може проявитися за кілька років.

Перший наслідок — це явний ***гедонізм*** рейв-культури; задоволення, кайф, оттяг, розслаблення, чіл-аут. Багатьма ця риса засуджується і ще більшу кількість людей приваблює. Скептичний матеріалізм сучасної масової культури не дає обивателю жодної реальної цінності, крім задоволення, насолоди. За відсутністю інших орієнтирів рейв-стиль зробив своїм гаслом споживання щастя як товару. Етика відкидається заради естетики; досить інформативним символом рейв-ідеї є явище "тарантирующей молодежи", поведеної на фільмах "Pulp fiction" і "Природжені вбивці", де констатується ідея, що в реальності ефектна поза і кайф емоційної розрядки варті набагато більше за всі проблеми совісті чи віри (коротка ілюстрація: недавній значний сейшн у епіцентрі московського рейву "ПТЮЧ-клубі" мав назву "Прирожденные клубийцы"). Гроші та техніка використовуються не як інструмент влади (як було раніш), а як інструмент кайфу. Задоволення залежить скоріше не від функцій організму чи психіки, а від нормальної роботи технічних засобів. А інструменталізація кайфу веде до логічного результату: самоцінність людини зникає, людина теж стає засобом отримання задоволення. Один з проявів цього — легкість і невимушеність сексуальних відносин у рейв-середовищі; духовний контакт особистостей при цьому вважається зайвим. Доводиться визнати, що рейв тут — добрий індикатор стану сучасного знеособленого масового суспільства.

Це перший результат реаліза-

цієї тези: "Зміни не мають сенсу, тож лишайся собою і розслабся". Другий результат полягає в наростанні проявів *аутизму*, тобто відходу в себе, егоцентризму, замкнення в собі. Гедоністичний підхід до спілкування приводить до послаблення емоційних міжособистісних зв'язків; людина звикає бути самотньою, тим більш цьому допомагає транс, наркотичний чи party-евий (адже в трансі людина завжди самотня). Це досить нормальна реакція на надмірну колективізацію соціального життя великого міста; але наростання проявів аутизму може перейти рамки норми, і через кілька років ми можемо побачити покоління замкнених, неконтактних сервайверів ("виживаючих"). "Я сам собі зірка, я сам собі приношу задоволення; інші — інструменти або супротивники". Рейв зараз — досить миролюбна тусовка (порівняти хоча б з роком, де бунт — тобто насильство — головний рушій); я не заважаю тобі оттягуватись, ти не заважаєш мені. Але дуже можливо, що стан речей істотно зміниться. Сьогодні серед рейверів існує культ хакерства, тобто "взлому" і проникнення в чужі комп'ютерні мережі. І можна припустити, що ці навички маніпулювання і підкорення здатні поширитися і на стосунки між людьми. Зрештою, сучасна модель суспільства дає для цього достатні передумови.

Не хотілося б, щоби цей екскурс розглядали як анти-рейвовий. Рейв — природний етап на шляху розвитку сучасної музики і культури взагалі. Рейв — перша серйозна спроба синтезу багатьох видів мистецтва і техніки, це цікаво, це потужний рушій подальшого розвитку. Але в ньому надзвичайно виразно проявились психологічні явища та тенденції, властиві сучасному суспільству і маскульту, в тому числі й небезпечні. Рейв-культура — складний і потужний механізм, а маючи справу з таким механізмом, варто знати його хиби і бути обережним. І тоді все буде добре, а коли щось добре, то це набагато краще, ніж погано.

S. Look a show

Від редакції : Варто зазначити, що автор з часу написання статті (а було це давно) дещо змінив свою точку зору на рейв, тож чекаємо від нього найближчим часом письмового висловлення своєї нової позиції.

Президент Лукашенко говорить про своє здоров'я: "Так вот, "Вашингтон Таймс" поместила на своих страницах материал, в котором назвала Лукашенко прогрессирующим параноиком. Я, правда, этого не читал. Но даже если бы это было и так, зачем это распространять на все Содружество Независимых Государств".

ЗВІТ N°2

LAIBACH LAIBACH

6 жовтня 1997 року в Києві, у нічному клубі "Нью-Йорк" відбувся концерт відомої словенської групи "Laibach". Виступ Laibach'а став причиною гарячих суперечок, які демонстрували найширший спектр думок, особливо – щодо, здається, давно вже обсмоктаної теми політичного змісту творчості групи. Та й присутність на концерті неонацистів підігрівала пристрасті. Нижче ми друкуємо два матеріали: уривки з інтерв'ю з Laibach'ом і спробу критичного аналізу позиції NSK та Laibach'а з протилежної точки зору. Але спочатку – невелика довідка:

NSK (Neue Slowenische Kunst – Нове Словенське Мистецтво) – об'єднання, засноване 1984 року в Любляні як організація, що працює у просторі між ідеологією та мистецтвом, шляхом об'єднання кількох мистецьких груп зі схожими поглядами. У 1990р., у зв'язку з політичною, ідеологічною та економічною реорганізацією Європи, NSK було перетворене на утопічну віртуальну державу з громадянством та посольствами, але без конкретної території. Зараз до NSK входять наступні основні групи: Laibach, Irwin (мистецька група), Noordung (Noordung Cosmokinetic Cabinet, розвинувся з Scipion Nasice Sisters Theatre та Red Pilot Cosmokinetic Theatre), New Collectivism (Новий Колективізм – мистецько-дизайнерська група; стала відомою після оформлення нею офіційного югославського свята Дня Молоді 1987 року у відверто тоталітарному, напівнацистському стилі, та викликаного цим скандалу), Department Of Pure And Applied Philosophy (Відділ Чистої Та Прикладної Філософії).

Laibach – був утворений у 1980р. в промисловому шахтарському містечку Трбовлє, у центральній Словенії. На протязі 1980-1994 років реалізував велику кількість проектів, перш за все – музичних. З других найвідоміші – Nova Akropola, Opus Dei, Let It Be та Sympathy For The Devil. Найвідомішими є останні проекти та записи: NATO (1994) та Jesus Christ Superstars (1996).

(NSK Information Centre - "What Is NSK?")

LAIBACH: матеріалізація утопії

(Передруковано з LEGION magazine)

Ідея NSK, створеної вами держави без території, чимось нагадує ідею Nutopi'ї Джона Ленона про державу без кордонів, війн, ненависті. NSK видається мені реалізацією віковічних мрій артистів про утопічну країну щастя. Що ти про це думаєш?

У нас не було наміру повертатись до концепції Ленона. NSK – це не Nutopia, хоча захоплення утопічними ідеями об'єднує нас із Джоном. Він, однак, створював виключно поетичні метафори, в той час як ми проводимо в життя класичні ідеї утопічної держави.

Чого ви хотіли досягнути, проголошуючи NSK?

Створення NSK не має слугувати досягненню чогось конкретного! Наша мета була у тому, щоб принципово продемонструвати, що держава не повинна функціонувати на принципах, які прийняті у світі, що нас оточує. Якщо спробувати відповісти собі на питання, що ж є основою функціонування класичних європейських держав, то, очевидно, треба буде вказати, що у кожній з них оперують поняттям народу, що у кожній з них існує конституція, яка визначає основні принципи устрою і так далі. Ми зараз намагаємось створити державу, державу, що справді функціонує, яка буде в якомусь сенсі транспозицією мови державної дійсності на символічну мову. Це має бути експериментом, дослідженням можливості функціонування держави на утопічних принципах у рамках конкретних політичних, демагогічних, дипломатичних реалій.

На вашому останньому альбомі NATO ви попереджаєте про небезпеку західного егоїзму. Я можу зрозуміти ваше розчарування нездатністю Північноатлантичного Альянсу встановити мир у Боснії. Чи не вважаєш ти, однак, що

союз із Заходом є єдино можливим виходом для таких держав, як Чехія, Польща, Білорусь, Словенія?

Спочатку давай розглянемо, що сьогодні являє собою Захід. Що ми реально знаємо про нього? Західна економіка досягла успіху тому, що вона інтегрувала логіку колективу. Люди, можливо, про це не підозрюють, але певні проекти, як, наприклад, Майкл Джексон, у більшій мірі є результатом дій величезного нерозпізнаного колективу. Колективна система на Заході відрегульована досить ретельно, але питання у тому, чи беруть ці люди у ній участь добровільно, чи ні? Ми можемо сказати, що ми добровільно є частиною колективу, й у цьому дуже важлива відмінність. Або візьмемо ще один стереотип щодо Заходу. Звичайно кажуть, що на Заході люди мають право повного самовираження. Однак суть у тому, що, оскільки ніхто не слухає, немає ніякої певності, що тебе як слід почують. Ринок переповнений інформацією. Візьміть газети: сила-силенна матеріалів, які виходять кожного дня, зводяться до кількох описів, банальних фраз і постійного повторення певних правил та висловлювань, які є дуже посередніми. Настає смерть розмови, люди для спілкування користуються одними і тими самими фразами. [...]Кожного дня когось ми оголошуємо спільником, а когось ворогом. І в цю хвилину державам, які звільнились з-під впливу Росії, єдиним порятунком здається зближення із західними державами. Історія, однак, незаперечно свідчить, що продуктом капіталізму неминуче є війна. Такою є логіка розвитку цієї системи – потяг до експансії виробництва матеріальних благ і тим самим до підкорення собі чергових ринків збуту. Щоправда, ця гра стала на Заході такою хитрою та рафінованою, що іноді дуже важко побачити істинного агресора.

[...]**Один з ваших альбомів має назву *Kapital*. Це має якесь відношення до Маркса чи...?**

Під цією назвою мається на увазі не лише книга Карла Маркса, але і капітал як найбільш важлива субстанція для розуміння культури, політики та історії. Різні визначення капіталу призвели до різних економічних і політичних систем, і все, що відбувається сьогодні між різними культурами, ґрунтуєься на цих різних тлумаченнях. Східні системи перетворили поняття капіталу на ту найбільш утопічну ідеологію, що нею є комунізм, але оскільки це утопія, вона насправді спричинила дуже нереалістичне життя. Західні системи створили дуже успішну, прагматичну економіку, що побудована на зиску, на жадібності. Але та сама економіка спричинила дуже утопічні ідеологічні цінності: поп-індустрію. Тобто я хочу сказати, що тоталітаризм на Заході... та фашизм – це принцип самого фінансового капіталу. [...]

На обкладинках ваших компактів і на ваших плакатах присутні елементи, характерні для пропагандистського нацистського мистецтва і соцреалізму. Під час концертів ви використовуєте чорні військові мундири та інші тоталітаристські символи, демонструєте слайди з жахами війни. Ваша музика виявляє захоплення німецькими та російськими популярними піснями, у текстах присутні російська та німецька мова...

Змушений зупинити тебе, щоб пояснити деякі речі. Я нічого не знаю про чорні мундири. Ми виступаємо у зшитих спеціально для нас костюмах, це не мундири. У своїх творах ми використовуємо німецьку, російську, словенську, сербську, хорватську, французьку, італійську, англійську, болгарську, японську та інші мови народів світу. Так, ми використовуємо пластичні рішення, характерні для соцреалізму, а також деякі елементи німецького мистецтва часів націоналістичного соціалізму. Тут необхідно відзначити, що нас надихає у не меншій мірі англійське, французьке та американське мистецтво. Ми ніколи не були одновимірною групою. LAIBACH / NSK- це транснаціональний, транскультурний проект. Ми не можемо собі дозволити працювати на таку територію, як Словенія, де живе лише 2 млн. чоловік. Крім того, нас не можна звинуватити у тому, що ми цікавимось лише одним періодом в історії людства. Нас цікавить історія світу від його початку, особливо історія утопічної думки.

Чи не побоюєтесь ви, що ваша творчість може бути не так витлумачена публікою, що хтось може побачити у ній захоплення фашизмом, а не рефлексію на тему загрози тоталітарних систем?

Не хотілося б, щоб хтось подумав, що я порівнюю нас із такими людьми, як Джордано Бруно, Галілей, Коперник, але у цієї трійці виникали ті самі проблеми, що і в нас, різниця лише у часі. Всі творчі люди, які вкладають у своє заняття все своє серце, присвячують йому все своє

життя, не повинні задавати собі подібних питань. Схоже на те, що ми ніколи не зробимо нічого одновимірного, легкого для інтерпретації.

Незвичайно оригінальна музика LAIBACH виявляє широкий спектр ваших інтересів – від творів маскульту тоталітарних режимів, класичної музики, фольклору до джазу, року, авангарду, техно і театральної музики. Чи можеш ти сказати ще що-небудь про ваші музичні зацікавлення?

Хочу ще раз нагадати, що нас цікавить не лише німецький та російський маскульт. У тій же мірі нас надихає польська чи словенська масова культура, пісні часів французької революції, пісні англійських футбольних фенів і так далі. Нас приваблює феномен пісні, яка за певних обставин перетворюється на наркотик для мас. На питання ж про наші музичні захоплення скажу так – важко знайти таку музику, яка була б нам не цікава. Нас інспірує популярна музика, але надихають – також оперні арії, формальна музика Баха, що відрізняється незвичайною точністю, музика Чайковського, що сильно діє на емоції, чудова сучасна польська музика таких композиторів як Хенрік Гурецкі та Вітольд Лютославскі, творчість американських мінімалістів Мундога та Стіва Райха, ритуальна музика народів Африки, музика техно і так далі. Той, хто хоче зрозуміти мову музики, не буде обмежуватись одним звуковим світом. Йому недостатньо одновимірної музики, яку пропонує MTV.

У вашій дискографії є власна версія альбому BEATLES *Let It Be*. Як народилась ідея створення цього незвичайного альбому?

Однією з причин того, що ми звертаємось до відомих творів, є наше бажання переконатись у тому, як вони зазвучать у зовсім іншому контексті. Ми не збираємось пародіювати ці пісні, хочемо лише показати їх у іншому світлі, надати їм нового звучання, виконуючи їх з іншою установкою. Ми не навантажуємо їх, однак, власним змістом, хоча іноді змінюємо тексти, а намагаємося виявити їхнє справжнє значення, часто невидиме, сховане десь глибоко. [...] Зупинились на *Let It Be*, виходячи з історії появи цього альбому на світ. Учасники групи не мали великого впливу на його остаточний артистичний вигляд. Записи багаторазово перероблялись, ремікшувались і так далі. Музика, яку ми знаємо, має небагато спільного з піснями, записаними групою. Джон Ленон не був зацікавлений долею альбому і віддав його до рук людей на зразок Філа Спектора. Він сказав їм: робіть з ним, що хочете. І хоча група на той момент вже не існувала, ціла армія людей працювала над цими записами, тільки б донести ще один продукт з бітловською маркою, ще раз заробити на BEATLES. Альбом *Let It Be* ніби замикає шістдесяті і є символічним передвісником того, що стало з музикою в наступному десятилітті. Музика перестала бути справою артиста, перетворившись на продукт. Платівкова індустрія перетворилась на величезну, цинічну машину, що не має нічого спільного ані з музикою, ані з культурою, вона лише постачає на ринок щось таке, що одні називають розвагою для мас і що насправді треба було б назвати одним із засобів закабалення мас.

Ваш останній альбом *NATO* є черговим збірником обробок відомих композицій. Неважко здогадатись, що він присвячений війні у Боснії. Чи були у вас які-небудь критерії, крім об'єднуючої їх військової тематики, за яким відбувався вибір пісень на цей альбом?

Під час роботи над *NATO* ми виступили з ідеєю держави NSK, яке було політикою зміни уявлень на тему Європи, традиційно поділеної на Східну, Західну і т.д. *NATO* ж є дискурсом на тему всіх тих змін, які відбулись на континенті за останні п'ять років, на тему нового ладу, на тему політичних, економічних, етнічних, етичних та естетичних перетворень у Європі після падіння соціалізму й Варшавського Пакту. Результатом цих перетворень і стали радикальні зміни на карті Європи. Результатом цих перетворень стали також численні конфлікти та війни у Боснії. І саме цій війні, яку ми вважаємо не локальною, а європейською війною, присвячено перш за все альбом *NATO*. Ми шукали для нього такі пісні про війну, які б лише показували її, не несучи у собініякої моралі. Спочатку пісень було багато, наприкінці ж ми зупинились саме на цих.

ЗВІТ №2

Tractatus "On Laibach"

(Макс Собакевич)

"Фашизм естетизує політику. Комунізм відповідає на це політизацією мистецтва" *(В.Беньямін)*
"NSK – об'єднання, засноване 1984 року як організація, що працює у просторі між ідеологією та мистецтвом" *("Laibach And NSK Merchandise")*

Перш за все хотілося б зауважити, що слухаючи не перший рік музику Laibach'a (і захоплюючись нею), важко писати неупереджено. Але писати все ж доводиться. Надто вже багато нісенітниць було висловлено як з приводу творчості Laibach'a взагалі, так і з приводу їхнього концерту в Києві зокрема. Причому, нісенітниці висловлювались як з одного, так і з іншого боку.
Тож нижче я спробую викласти, у якомога більш стислому вигляді, дещо *максимально суб'єктивне* "з приводу" творчості цієї групи. Значення термінів, які вживаються, є, я сподіваюсь, загальновідомими або зрозумілими з контексту. Якщо хтось прочитає, і, тим більше, заперечить – буду вдячний.
0. Візьмемо наступні положення за вихідні (0-2.8):
1. Laibach є одним з найяскравіших явищ на незалежній музичній сцені 80-х–90-х.
1.1 Він є групою видатною. Можна сказати, іноді навіть близькою до того чогось невідомого, що називають "геніальністю".
1.2 У контексті даного викладу це положення є аксіомою і не обговорюється.
2. Стиль, в якому працює Laibach (як і NSK загалом), є стилем тоталітарним. Це – твердження іншого рівня, тому, хоча (тут) воно відіграє роль аксіоми, має бути, хоча б частково, пояснене (але не остаточно доведене).
2.1 Мова іде не про символіку, яка використовується (найчастіше зациклюються саме на ній, вже цим відрізаючи собі шляхи до подальшого аналізу та потрапляючи в пастку нескінченних і безплідних суперечок).
2.2 Ставити питання про символіку окремо – безглуздо. Важливо навіть не те, з чим асоціюється символіка чи яким є її походження. Важливо, яке місце вона займає в системі діяльності групи, і, внаслідок цього, що виражає. Окреме існування й розгляд символіки та всього іншого – нісенітниця.
2.3 У діяльності NSK та Laibach'a політичний аспект завжди є рівнозначним естетичному і, більш вузько, музичному. Це закладено самими учасниками NSK у самовизначенні (див. початок).
2.4 Laibach, оперуючи політичними категоріями, використовує переважно ті з них, які найчастіше використовуються саме тоталітаризмом (як у політичній міфології, так і в практиці). Відповідники їм наявні і в мистецтві NSK, і в музиці Laibach'a. Тут наявний переважаючий смисловий ряд "держава", "громадянство", "нація", "війна", "єдність", "сила", "Старший Брат" (колективний символ-уособлення), "техніка", "колективізм" і т.ін.
2.5 "Нас приваблює феномен пісні, яка за певних обставин перетворюється на наркотик для мас" (з інтерв'ю Laibach'a).
2.6 Всі "підсистеми" діяльності NSK та Laibach'a: політична, мистецька, музична, – є взаємопов'язаними, несуперечливими та взаємообумовлюючими, складаючи ціле.
2.7 Причому, мова йде швидше про втілення засобами естетики певного політичного проекту, ніж навпаки.
2.8 Зупинимось на цьому.
3. Питання постає перед нами таким чином: чи є Laibach тоталітарною, або навіть фашистською, групою? Тобто, чи є той комплекс понять та уявлень, що співвідноситься з Laibach'ом як явищем, *внутрішньо* спорідненим з тоталітаризмом та фашизмом як явищем? Це – питання про (явну чи неявну) політичну ангажованість до цілком певного напрямку. Воно є важливим.
3.1 Важливим для зацікавлених, звичайно. Адже якщо відповідь на це питання – позитивна, то сприйняття та ставлення до фашизму чи тоталітаризму має, у тій чи іншій формі (хоча б у формі усвідомлення), переноситись на Laibach. З іншого боку, тоді Laibach поділяє відповідальність за конкретну практику, здійснювану в рамках таких явищ.
3.2 Якщо відповідь негативна – питання знімається. Можна і далі захоплюватись оригінальними ідеями та слухати класну музику.
4. Найпростіший варіант розгляду – за прийняття твердження про те, що зовнішні атрибути та ідейна основа знаходяться у відношеннях прямої залежності.
4.1 У цьому випадку символіка, дизайн, основні поняття, зацікавленість маніпуля-

ЗВІТ N°2

цією, відповідна побудова мистецької діяльності – пряме вираження тоталітарності Laibach'а.

4.2 Якщо комусь (і насамперед самому Laibach'у) подібне твердження видається надто простим, і тому – невірним рішенням – спробуємо аналізувати глибше.

5. Теза Вальтера Беньяміна (див. початок) може видатись сумнівною. Однак можна спробувати провести аналіз у відповідності до вказаних у ній критеріїв.

5.1 Laibach майже категорично відмовляється від політизації (у тій чи іншій формі) мистецтва. У даному випадку мається на увазі – здійснювати (у будь-якій формі) конкретну політичну оціночну трансформацію своєї музики чи позамузичної діяльності.

5.2 Мистецтво тут є не первинним, а вторинним, і здійснюється швидше зворотнє – естетична трансформація політичних понять. "Політика" сама стає естетичною категорією.

5.3 NSK визначається як утопічна держава. Однак основною тут є не перша частина – утопія – як несприйняття, чи проект, чи порив, а саме друга – держава. "Наша мета була у тому, щоб принципово продемонструвати, що держава не повинна функціонувати на принципах, які прийняті у світі, що нас оточує" (з інтерв'ю Laibach'а).

5.4 Отже, за критеріями тези Беньяміна, Laibach може бути так само стовідсотково віднесений до фашизму, як (у цьому контексті) і УНА-УНСО початку 90-х.

6. Розглянемо протилежні твердження. "Нацистський салют у наші дні є абсолютно порожнім. Він більше нічого не має спільного з реальністю. ...на наш концерт прийшло кілька неонацистів. Після концерту вони були розчаровані, оскільки не змогли знайти для себе місце у тому, що ми робимо" (з інтерв'ю Laibach'а).

6.1 Слід зазначити, що Laibach ніколи не звинувачували у нацизмі, в усякому разі, з усіма притаманними йому рисами – расизмом, ксенофобією і т.д. Але нацизм – вужче поняття, ніж фашизм, і набагато вужче, ніж тоталітаризм.

6.2 Те, що неонацисти не можуть часто знайти "свого" у творчості Laibach'а, не є дивним. Для перших характерними є, найчастіше, саме ксенофобія і расизм. Музика більшості з них (як-от наци-скінхедівський різновид "оі") несе в собі конкретизоване насильство та психологію субкультурного гетто.

6.3 Творчість Laibach'а є прямо протилежною. Вона, швидше, повністю пристосована до деіндивідуалізованого величезного механізму вже існуючої тоталітарної держави, де всі процеси, в тому числі ті, які проходять із застосуванням насильства, є глобальними і безособовими.

6.4 Творчість Laibach'а – це не музика вуличних банд, а, як мінімум, частина офіційної державної мистецької політики (як воно і є, наприклад, в NSK). Тут NSK частково знаходить своє пояснення.

7. Одна з найпопулярніших тактик пояснення дій та явищ, подібних до Laibach'а – тлумачення їх через поняття "експерименту" та "гри"; іноді – "бізнесу" та "економічної вигоди".

7.1 Розглянемо тлумачення творчості Laibach'а через "гру".

7.1.1 Дії та концепції Laibach'а вкладаються лише в ту концепцію гри, яка має центральним поняттям провокацію.

7.1.2 Провокація завжди має на меті наслідки, а точніше – реакцію. Якщо Laibach діє у межах гри, то його діяльність є провокаційною.

7.1.3 Якщо так, то Laibach відповідає за наслідки своєї діяльності. У даному разі (тут і далі) тоталітарні тлумачення творчості групи є (частково) такими наслідками.

7.1.4 Однак тезу про "гру" відкидають самі учасники Laibach'а, заявляючи, що їх не цікавить "тоталітарне" чи "фашистське" тлумачення їхньої творчості. При цьому навряд чи можливо визначити, наскільки вони правдиві.

7.2 Якщо творчість Laibach'а – не чиста естетська гра, а бізнес, то це так само покладає відповідальність за наслідки на саму групу. Це твердження тут не обговорюється.

7.2.1 Тим більше, що ми не маємо у даному разі ніякої можливості відокремити "бізнес" від "гри" та "експерименту". Розміщення своєї символіки на звичайних, побутових предметах – це бізнес чи наслідування практики геббельсівської пропаганди? Напевно, будь-яка *одна* з цих двох відповідей буде недостатньою.

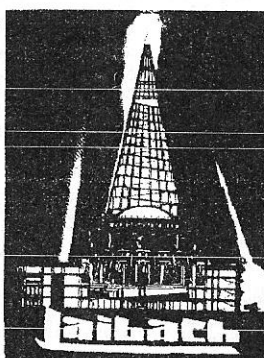
7.2.2 Тож, не маючи можливості для відокремлення тут цих трьох понять, зупинимось на 7.2.

7.3 Можливо, Laibach здійснює свою діяльність за стратегією експерименту.

7.3.1 Тут це означає, що він (та NSK загалом) відсторонено і беземоційно, з своєрідного "дослідницького" інтересу, поєднує та доводить до досконалості саму модель сучасного тоталітарного стилю.

7.3.2 Це пояснення є достатньо популярним.
7.3.3 В такому разі Laibach несе відповідальність за наслідки своєї діяльності, як будь-який експериментатор – за наслідки свого експерименту.
7.3.4 Подібний експеримент передбачає можливість відмінності між позицією експериментатора самою по собі та позицією, яку він приймає на себе у ході експерименту. Нас тут цікавить саме такий варіант.
7.3.5 Однак ми не маємо жодних свідчень про подібну відмінність (крім – іноді – іронічних та розпливчастих відмовок членів групи на прес-конференціях). Швидше навпаки: члени групи Laibach ототожнюються з самою групою, група – з NSK та всіма його принципами.

7.4 В будь-якому разі, можливо, що переконання Laibach'a та NSK відрізняються від тих форм, у яких існує їхня творчість (через стратегії "гри", "експерименту" чи "бізнесу").
7.4.1 Однак у такому разі ці переконання стають "річчю в собі", яка не має форм вияву, наслідків та не піддається аналізові.
7.4.2 Оскільки така можливість, відповідно, не може стати предметом аналізу, доведеться її ігнорувати.
8. Ще один з існуючих аргументів проти позитивної відповіді на питання, поставлене на початку, – наступний: "Ми ніколи не були одновимірною групою" (з інтерв'ю Laibach'a).
8.1 Це означає, що будь-яке однозначне визначення чи трактування творчості групи, так само, як і сама постановка питання, подібного до основного питання нашого розгляду, є одновимірною і намагається впхати творчість групи у рамки, в які вона принципово не вписується. Така ситуація є (теоретично) можливою.
8.1.1 Однак це твердження Laibach'ом ніяк не обґрунтовується. Подібна позиція відразу виключає можливість критичного аналізу, як і взагалі будь-якої критики, зводячи їх до одновимірного мислення і таким чином – принижуючи їх. Будь-які питання вирішуються ще до їх постановки.
8.1.2 Я дозволю собі трактувати таку теоретичну практику як терористичну та тоталітарну.
8.2 З іншого боку, постановка питання, дана у такій позиції, поділяє тих, хто якось відноситься до Laibach'a, на людей з "одновимірним" та з "багатовимірним" мисленням.
8.2.1 Подібний поділ, який проводиться виключно за критеріями "ставлення до діяльності групи", я трактую так, як і попередній наслідок.
8.3 Отже, вищенаведений аргумент не знімає питання, і навіть не є безстороннім, а швидше змушує дати позитивну відповідь на основне питання розгляду.
9. Попередній розгляд є відверто неповним. Однак те, що висловлено, дозволяє стверджувати наступне. Щодо відповіді на першу частину питання: "Чи є той комплекс понять та уявлень, що співвідноситься з Laibach'ом як явищем, *внутрішньо* спорідненим з тоталітаризмом та фашизмом як явищем?" – я мушу стверджувати – "так".
9.1 Laibach є тоталітарним не (лише) через символіку, але на набагато глибшому рівні. Так у контексті даного розгляду вирішується питання про політичну ангажованість.
9.2 Цим також вирішується питання про ставлення до такого явища, як "діяльність групи Laibach", у політичному аспекті – воно тотожне ставленню до тоталітаризму та його виявів.
10. Щодо того, чи є Laibach тоталітарною групою за переконаннями, треба визнати, що питання залишається відкритим. Наведені аргументи "за" позитивну відповідь на це питання є явно недостатніми.
10.1 Однак розгляд показує, що питання про відповідальність не вирішується внутрішніми переконаннями.
10.2 Якщо Laibach, створюючи естетичне обґрунтування тоталітаризму, не бере на себе подібну відповідальність, це свідчить, щонайбільше, про інтелектуальну нечесність групи.
10.3 Концерт Laibach'a в Києві був першим заходом подібного рівня, на якому дехто зустрічав групу жестами "Хайль".
10.4 Чи несе відповідальність за це сам Laibach? Моя відповідь – так.
10.5 Laibach несе за це повну **відповідальність.**

ЗВІТ N°2

А-інфо: вибрані події 1997 року

ПЕРУ: *22 квітня 1997р.* було вбито шістнадцятьох бійців Революційного руху ім.Тупака Амару, які захопили посольство Японії у столиці Перу Лімі 17 грудня 1996р. Ті, кого всі офіційні ЗМІ називали "терористами", повелися зі своїми ворогами у грудні 1996-го року набагато краще, ніж їхні вороги повелися з ними у квітні 1997-го...

АРГЕНТИНА, *весна 1997: Народні протести,* спричинені зростанням безробіття та зубожінням населення, що триває, охопили 6 провінцій. У Ла-Плата протягом 9 годин продовжувались вуличні зіткнення та перестрілки між безробітними й студентами, з одного боку, та силами безпеки, з іншого. Влада кинула проти народу бронетехніку, сотні людей поранено чи заарештовано. *У травні* країну охопили масові протести, блокади шляхів; був проведений одноденний загальний страйк. *("Solidaridad obrera", червень 1997р.) ("Прямое действие", №9/10'97)*

РОСІЯ: *1 травня 1997р.* члени КРАС (Конфедерації Революційних Анархо-Синдикалістів), незалежної профспілки "Воля" та інші анархісти у Москві взяли участь у профспілковій демонстрації під гаслами "Смерть державі та капіталу" і "Візьмемо нашу зарплату силою!" – і по наводці офіційних профбосів були атаковані поліцією. Двоє (у тому числі член профспілки "Воля") були по-звірячому побиті поліцейськими та потрапили до лікарні, троє – ненадовго затримані. Потім був організований альтернативний анархістський мітинг. У той же день була відкрита ліворадикальна бібліотека ім.В.Сержа. *(А.-С.-ИНФО, весна 1997)*

РОСІЯ: *11 травня 1997р.* анархісти були змушені залишити єдиний у Москві "сквот" (захоплене приміщення). *(А.-С.-ИНФО, весна 1997)*

БРАЗИЛІЯ: *20 травня 1997р.* поліція і спецназ, виселяючи безпритульних-сквотерів із захопленого ними будівництва у передмісті Сан-Паулу, вбили 3-х чоловік. Після повідомлень про загибель людей операція виселення припинилась. Слід зазначити, що для Бразилії з її розповсюдженим зубожінням і високим рівнем поліцейського свавілля це – не поодинокий випадок. *(За матеріалами сквотерської комп'ютерної інформаційної служби Squattink; переклад на російську М.Шувалова) ("Наперекор", №6'97)*

ІТАЛІЯ: *В червні 1997 року* пройшла хвиля арештів анархістів в Італії. 12 червня у Флоренції та Турині на квартирах анархістів пройшли масові обшуки, у Пескарі було заарештовано трьох чоловік. 20 червня у Мілані була заарештована Марія-Грація Кадедду ("Патриція"), яка більше 20 років бере участь в анархістському русі. Одночасно з арештом поліція захопила приміщення сквота, в якому знаходилась "Анархістська лабораторія". Того ж дня масові обшуки пройшли в багатьох італійських містах. *("Наперекор", №6'97)*

ЧЕХІЯ: *7 липня 1997р.* чеський анархістський активіст Вацлав Єж був заарештований у м.Бранско (Моравія). Напередодні, 6 липня, під час затирання ним неонацистських антианархістських написів на стінах, на нього напали двоє наци-скінів. Захищаючись, Вацлав відстрілювався і поранив одного з них у плече. Тепер його звинувачують у подвійному замаху на вбивство та незаконному зберіганні зброї. Рік тому Вацлаву вже дали 2 роки умовно за відмову від альтернативної служби. А у 1995р. "Спеціальна поліція по боротьбі з екстремізмом" схопила його під час Першотравневої демонстрації. За словесну образу поліції йому довелось провести 5 місяців у в'язниці. Тоді Вацлава звільнили після міжнародної кампанії солідарності. Тепер йому загрожує "надзвичайне покарання" терміном у 25 років. Чеські анархісти просять усіх надсилати листи протесту до чеських посольств. *("Наперекор", №6'97)*

РОСІЯ: *8 липня 1997 року* відбулось 10 років з дня заснування у Москві історико-політичного клубу "Община", який справив великий вплив (як і його видання з тією ж назвою) на формування і розвиток новітнього анархістського руху в Росії та в Україні. *("Наперекор", №6'97)*

ФРАНЦІЯ: *З 19 липня 1997р.* у Парижі, на вулиці Шаронн, триває окупація сквота. Сквотери організувалися у "Комітет окупації Шаронн" і налагоджували побут, незважаючи на настирливий контроль з боку CRS (французького ОМОНу). І що там з ними зараз?

КНИГИ

У цьому номері редакція розпочинає нову рубрику, у якій мова йтиме про нові цікаві видання, що стосуються лівої тематики. Останнім часом переважна кількість подібної літератури видається майже виключно у Росії, тож ми поки що будемо посилатися саме на ці видання. А оскільки через політичну (та іншу) кон'юнктуру їх зовсім не так багато, як хотілося б, то почнемо з 1994 року (пропустивши, хіба що, і так всім відомі та всіма, кому було не в лом, вже прорецензовані, дві справді дуже цікаві книжки Герберта Маркузе).

Якщо комусь з читачів здаватиметься, що ми пропустили щось, що могло б бути цікавим для інших, просимо звертатись з пропозиціями та готовими рецензіями до редакції - будемо раді їх розглянути.

Сімона де Бовуар. Друга стать: В 2 т./ Пер. з фр. — К.: Основи, 1994. — 390 с.

"У людському суспільстві панують чоловіки. Вони міркують про жінку, виходячи не з неї самої, а порівняно з собою, не визнаючи її як автономну істоту. ... І вона є не що інше, як те, що подумає про неї чоловік. ... А що зринуло з уст чоловіка - абсолютна істина. Жінку характеризує те, що відрізняє її від чоловіка, але не навпаки: він - головний, вона другорядна. Він - Суб'єкт, він - Абсолют. Вона - Інша". "Домогтися перемоги царства свободи людина має саме в умовах існуючого суспільства; заради цієї найвищої перемоги чоловікові й жінці належить піднестися над їхніми природними відмінностями і - без сумнівів і недовіри - утвердити братерські стосунки".

Це - рідкісний та радісний приклад видання гарної книжки українською. Видавництво "Основи", поруч з книжками з маркетингу та витворами Сороса Великого, а також працями філософів різних часів та народів, що вже перекладені російською, видало цей класичний твір (російською були перекладені лише його окремі шматки, надруковані у журналі "Иностранная литература"). "Друга стать", написана авторкою в 1948-49 рр., на довгий час стала однією з програмних праць феміністського руху 2-ої пол. XX ст., і не втратила своєї актуальності аж по сьогодні.

Багато кому дещо в цьому творі може видатися перебільшеним, однак доля самої Сімони де Бовуар і те, як намагалися применшити значення її творів (одним з найбільш розповсюджених закидів було "тінь свого чоловіка — Ж.-П. Сартра"), свідчить про реальне існування проблеми, поставленої в ньому.

Тож "Друга стать" може прислужитися хоча б тим, що зверне твою увагу (якщо, звичайно, ти сам того захочеш) на існування такого явища, як сексизм (пригнічення однієї статі іншою) та проблему звільнення жінки — як складову частину звільнення людини взагалі.

Захід: сны 68-го. "Иностранная литература", №3'94

"Иностранная литература" — досить відомий журнал, однак навряд чи це його число насправді відоме всім тим, кого може зацікавити. Навіть редакційна передмова не змогла зіпсувати вміщених у ньому матеріалів, серед яких:

Хуліо Кортасар "Книга Мануеля" — один з найкращих художніх творів про західноєвропейських лівакіб 60-х, і одночасно — один з найцікавіших романів цього відомого латиноамериканського письменника;

Статті Ульріки Марі Майнхоф, однієї з організаторів легендарної РАФ — періоду її праці у ліворадикальному журналі "Конкрет";

Переклади віршів Джеймса Дугласа Морісона, лідера групи "Doors" — правду сказати, досить паршиві, але прикольні: це ж треба вміти перекласти "The End" як "Каюк"!; та інші матеріали, що так чи інакше стосуються західноєвропейського ліворадикального руху 60-х.

Це число буде цікаве і поціновувачам гарної художньої літератури, і тим, хто бажає розібратись у непростій ситуації того часу.

Ар-Брют. Тево М.– Париж: "Skira", 1995.

"Искусство не укладывается в проложенные для него русла. Оно убегает тотчас же, как только произносят его имя. Оно любит оставаться инкогнито. Лучше всего оно чувствует себя тогда, когда забывает, как его зовут".

Жан Дюбюффе.

У 1995 році в Парижі було здійснено переклад російською мовою книги відомого французького мистецтвознавця та критика Мішеля Тево "Ар-Брют".

Тема "брутального", непрофесійного мистецтва для України не нова, однак професійно цим, власне кажучи, у нас ніхто (крім, іноді, психіатрів) не займався. Радянське мистецтвознавство на протязі 70-ти років свого існування мало справу, здебільшого, з дослідженням історії мистецтва чи суворою критикою західних професійних течій та напрямків.

Що таке Ар-Брют? Яке місце займає він в історичній і ціннісній системах світової культури та мистецтва? Де його витоки і хто автори тих творів, що, як правило, ставлять більше запитань глядачеві, ніж дають відповідей? На ці запитання дає відповідь книга Мішеля Тево.

Відкриває книгу передмова французького художника й теоретика мистецтва Жана Дюбюффе, відомого своїми книгами "антикультурного", революційного напрямку, котрий і створив та ввів у теорію мистецтва термін "Ар-Брют".

Так що ж таке Ар-Брют? Під цим терміном Дюбюффе має на увазі "будь-якого роду твори — малюнки, картини, вишивки, ліпні фігури чи скульптури, які мають спонтанний та у вищій мірі винахідливий характер, та майже зовсім не залежні від загальновизнаного мистецтва чи культурних шаблонів. Їхні автори — невідомі та чужі для професійних кіл люди". В іншій статті, "Ар-Брют предпочтительнее искусства культурного", Дюбюффе уточнює: "Ми розуміємо під цим терміном роботи, виконані людьми, які вціліли від

художньої культури, у котрих, на відміну від інтелігенції, дуже мало або й зовсім немає відчуття наслідування чи імітації, в силу чого їхні автори все (теми, вибір матеріалу, засоби вираження та передачі, ритм, манеру виконання і т.ін.) беруть із власних внутрішніх резервів, а не зі штампів класичного чи модного мистецтва".

Книга Мішеля Тево має узагальнюючий характер, позбавлений будь-якого духу популяризації. Автор намагається донести до читача широкий погляд на історію даного аспекту людської творчості, дає теоретичні розробки з визначення місця Ар-Брюту в художньому доробку людства.

Як і у всіх класичних мистецтвознавчих працях, аналіз починається з короткої передісторичної довідки, де розглядаються непрофесійні роботи Родольфа Топфлера (1799-1846) і так звані "Медіумічні малюнки Віктора Гюго".

Історія Ар-Брют починається там, де з'являються перші монументальні архітектурні пам'ятки. Серед них найяскравішими досягненнями є досконалий Палац, створений Поштарем Шевалем (Фердінанд Шеваль, 1836-1924), що споруджувався з 1879 по 1912 роки. Представлені також монументальні скульптурні групи Адольфа-Жюльєна Фуре (1839-1910), створені на скелі у Ротеньофі (департамент Іль та Вілен). Серед інших згаданих автором митців — Кларенс Шмідт (1898-?), Сімон Родір (1879-?) з його Уатськими вежами, малюнки Стефана Сайкса (1898-1964) та ін.

За цим Мішель Тево переходить до аналізу колекцій психіатричних лікарень, де представлено твори авторів, що певний час, а часто і все своє життя провели у т.зв. бастіонах людського розуму. Закінчується історичний нарис створенням Паризької колекції Ар-Брют, до каталогу якої ввійшло 4104 твори 133 авторів.

Цим і завершується "перший погляд" на запропоновану читачеві проблему.

Далі автор переходить до більш детального аналізу творів та творчості окремих митців. Книга багата на ілюстративний матеріал, цікава різноманітністю підходів до теми, збагачена досить широким довідковим апаратом.

В.

Від редакції: Оскільки книга, як вказано автором, видана у Парижі, у нас, на жаль, знайти її досить важко — хіба що за величезну ціну та "знаючи місця". Однак не думайте, що дражнитись є одним з наших улюблених занять. І автор, і редакція справедливо, на нашу думку, вирішила, що варто ознайомити читачів з цією темою хоча б у такому вигляді. Навряд чи доводиться розраховувати і на вітчизняне видання праці "Ар-Брют" — враховуючи дуже жорстку форму авторського права на російськомовне видання, яка закріплена за паризьким видавництвом. Залишається чекати на видавців-"піратів", які начхають на таку буржуазну штуку, як *право на володіння (за гроші) знаннями та інформацією.*

Президент Лукашенко говорить про свою матір: "Моя тоже ворона. 72 года сидит".

ильям Пауэлл. Поваренная книга анархиста. — М.: "Русский раритет", 1995. — 164 с.

Это зверская книга - чувственная, резкая, грубая и жестокая. Однако она своевременна и хорошо написана, даже остроумно. В ней профессионально, скрупулезно и подробно изложены все возможные указания по индивидуальным действиям для диверсий, оказывающих главным образом социальный эффект .

П.М. Бергман.

Настоящая книга предназначена для народа Соединенных Штатов Америки . Читая эту книгу, имейте в виду, что темы, о которых в ней говорится, противозаконны и представляют большую угрозу. Наряду с этим, что более важно, почти все рецепты являются опасными, особенно для тех индивидуумов, кто забавляется ими, не ведая, что творит. Соблюдайте тщательность, осторожность и здравый смысл. *Эта книга не для детей или слабоумных .* *Уильям Пауэлл.*

Цю книгу видали в Росії 90-х. І це набагато більш дивно, ніж те, що спершу її змогли видати в Америці 60-х-70-х. Як би там не було, але ось вона є — одне з небагатьох видань, яке стоїть цілком осібно від загального книжного потоку. Її варто якщо не придбати, то хоча б прочитати чи продивитись, взявши у когось. При цьому зовсім не обов'язково використовувати цю книгу за прямим призначенням — хоча там справді є все, що було в арсеналі революціонерів 60-х: від "Коктейлю Молотова" до динаміту і від марихуани до ЛСД; з того часу додалися лише деякі речі, як-от хакерство. Це справді страшна книга — страшна своїм, дещо навіть цинічним, реалізмом. Вона написана з гумором, але зовсім не є веселою.

Написана жорстко, але чесно і відверто, "Поваренная книга анархиста" дає змогу відчути атмосферу часу, який усвідомлює: анархізм — зовсім не прикольна, але безпечна тусовочна гра у радикалізм, а реально існуючий стан війни з Системою. Втім, досить справедливо можна закинути авторові відсутність будь-якої теоретичної частини. Практика ж, викладена у книзі, як відомо, по більшості пунктів себе не виправдала.

Кепсько те, що книга (а особливо передмова) дуже зіпсована поганим перекладом, і до того ж досить негарно і незручно видана. Втім, це швидше докір американським видавцям — зовні російське видання лише копіює американське.

Практичне застосування ускладнене як тим, що матеріал торкається американської зброї та техніки, поганим перекладом і неметричною системою вимірів, так і американською специфікою того часу (цікаво виглядають поради замовляти бікфордів шнур у торгових фірмах поштою). Особливо це торкається останньої частини, яка стосується поведінки при затриманні поліцією. Закони США — це не закони України, і американська поліція — не наші менти, тому не радимо користуватися цією частиною на практиці. Ліпше почитати з цього приводу щось вітчизняне.

апад. Феномен ападнизма. иновьев А.А.

—М.: Центрполиграф, 1995.— 461с

"В результате моего анализа западнизма я пришел к выводам, которые в двух словах можно резюмировать так. С точки зрения социально-экономической западнизм стремится к созданию гарантированных должностей и доходов для представителей тех видов деятельности, которые не

являются непосредственными производителями материальных ценностей и услуг, и к усилению частного предпринимательства как самого эффективного средства принуждения людей к трудовой деятельности и повышения производительности ее. ... В сфере социально-политической западнизм стремится к усилению недемократического аспекта системы власти и управления, к усилению роли государственности, к введению недемократических элементов в систему власти и к превращению демократии в средство манипулирования массами и в камуфляж для тоталитарного аспекта".

Передмовою, у якій містяться ці слова, відкриває російське видання своєї книги Олександр Зінов'єв — колишній дисидент, який, проживши багато років на Заході (зокрема, в Німеччині), все ж таки критикує західну соціально-економічну та політичну систему і вважає її неприйнятною для країн колишнього "східного блоку".

Позитивна програма Зінов'єва — окреме питання, хоча її положення навіть при першому розгляді навряд чи можуть бути прийнятними для лібертарного руху. Однак дана книга з її критичною спрямованістю — незважаючи на деяку суперечливість як методологічних підходів автора, так і самого поняття "западнизм", що його намагається ввести в обіг Зінов'єв, — може статись у пригоді тим, для кого західне буржуазне суспільство все ще є "землею обітованою" і "взірцем та метою для України".

асколотое "Я"" - Р. Лэнг / Пер. з англ. — СПБ.: Белый кролик, 1995. — 352 с.

Ця книга має підзаголовок "Антипсихіатрія". Автор грунтовно лупить по вухах сучасну психологію та психіатрію, як інструмент відчуження людини в розвинутих індустріальних суспільствах. Таке собі наукове підтвердження "Польоту над гніздом зозулі", що складається з трьох частин: "Расколотое "Я"" — опис досвіду психіатрії як анти-психіатрії, потужна критика понять "хвороба", "нормальність", "патологія" стосовно людської психіки, як з точки зору самої психології, так філософії, має бути дуже цікаве для професіоналів, завдяки великій кількості знайомого професійного жаргону; "Политика переживания" — дослідження соціологічної та соціопсихологічної сфери формування "психічних хвороб" в суспільстві та пропаганда розумної альтернативи сучасній психіатрії та психіатрам; "Райская птица" — невеличкий досвід чи то авангардової прози, чи то "шизофренічного" монологу. Рекомендується (особливо) прочитати тим, хто впевнений в своїй нормальності та існуванні психічних хвороб — може поїде у людини стріха та заберуть її в "дурку" (як смішно буде!). Всім іншим теж буде дуже цікаво, якщо вони, звісно, вміють читати; а якщо не вміють, то нехай віддадуть книгу знайомим, щоб ті їм прочитали голосно десь, де багато народу: наприклад, на ринку.

Д., І.

***Від редакції:** до речі, у Києві також видано книгу цього автора (К.: Государственная библиотека Украины для юношества), однак вони різняться між собою двома речами: хоча обидва видання — російськомовні, переклади є різними; по-друге, у київському виданні вміщено лише одну працю Ленга, а саме "Расколотое Я" (у київському виданні вона називається "Разделенное Я"), тож, як не прикро, мусимо рекомендувати саме московське.*

ЗВІТ N°2

А-Інфо: вибрані події 1997 року

***ЧИЛІ**: У відповідь* на "приватизацію" освіти та підвищення цін на навчання студенти Сантьяго відповіли окупацією університету. В окупаційному страйку активну участь брали чилійські анархо-синдикалісти. Через помірковану позицію "лівих" партій все закінчилося гнилим компромісом. *("I.L.A.Debato", серпень 1997р.) ("Прямое действие", №9/10'97)*

***ФРАНЦІЯ**: 23 серпня 1997р.* у Парижі пройшла демонстрація "sans-papiers" – людей без документів – та тих, хто їх підтримав. Цього дня відзначались роковини з дня захоплення "sans-papiers" церкви Св.Бернара на півночі Парижа. Іммiграційні закони, введені шираковським урядом, змінили статус величезної кількості іммігрантів, що перебували у Франції: ті, хто до їхнього прийняття знаходився у країні цілком легально, за новими нормами не має необхідних документів, тож є нелегальним іммігрантом і підлягає депортації. Таким чином було депортовано вже досить багато іноземців. "Sans-papiers" ведуть боротьбу з часу прийняття нових законів. А захоплення у 1996р. церкви Св.Бернара (здійснене, до речі, зі згоди священика) закінчилося дуже просто: одного дня двері церкви виламав CRS (французький аналог ОМОНу), і всіх протестуючих було депортовано.

***КАЗАХСТАН**: 18 вересня 1997р.* у місті Уральську вдруге було заарештовано Айнура Курманова та Сергія Колоколова, молодих робітників заводу "Металіст", комсомольців. Їх звинувачують за п'ятьма статтями, у т.ч. "тероризм" та "образа президента". Влада намагається перетворити процес з політичного на кримінальний. Хлопцям загрожує тривале ув'язнення. Ряд лівих організацій (різного спрямування) вже виступив на їхній захист.

***9 ЖОВТНЯ 1997** року* виповнилося 30 років з того дня, коли у Болівії загинув один з найлегендарніших революціонерів XX ст. Ернесто Че Гевара. Він був вбитий болівійськими рейнджерами, яких тренували та якими керували офіцери США. Зараз, 30 років по тому, на створе-ному "міфі Че" у сфері інформації та масової культури робляться чималі кошти...

***ФРАНЦІЯ**: На початку листопада* 1997р. відбувся загальнонаціональний страйк водіїв вантажівок – "дальнобойщиків". Крім страйку, вони влаштували блокади на шляхах, великих автомагістралях та кордонах Франції, загальна кількість яких в останній день акції складала 191. Країна виявилася паралізованою, через що ця подія невдовзі отримала назву "повстання водіїв вантажівок". Водіями висувалися умови підвищення платні, збільшення соціальних гарантій (з урахуванням їхньої важкої та небезпечної праці), та ін. Закінчилась акція компромісом із власниками. Подібний страйк проводився і1996 року, однак успіху не досяг.

***УКРАЇНА**: у середині грудня 1997р.* відбувся суд над Юрієм Архіпчуком, головою профспілки гірняків шахти ім.Менжинського у м.Первомайську. Ця профспілка стала відома під час акцій шахтарів незалежністю та радикальністю дій, а також висуванням політичних вимог. Невдовзі після проведення низки акцій 1997 року на Ю.Архіпчука була заведена кримінальна справа за звинуваченнями на зразок "фінансових махінацій". Суд виніс вирок: 4 роки ув'язнення. Подано апеляцію. Ряд лівих організацій розпочав кампанію протесту.

***ФРАНЦІЯ**: З початку грудня 1997р.* до початку січня 1998р. тривала акція безробітних, які захоплювали центри працевлаштування, влаштовуючи там сидячі страйки, іноді – не перешкоджаючи їхній роботі. Безробітні вимагали збільшення грошової допомоги. Незважаючи на тимчасову підтримку "лівими" міністрами в уряді, загони поліцейського спецназу – CRS – "очистили" від них приміщення на початку січня 1998р.

***ПОЛЬЩА**: У середині січня 1998р.* кілька днів продовжувались зіткнення з поліцією молоді м.Слупська, які місцями переходили у вуличні бої. Причиною їх став випадок, коли 37-річний офіцер поліції забив до смерті 13-річного підлітка після баскетбольного матчу. Безпосереднім поштовхом – рішення судді про те, що офіцер не винний, оскільки, як вирішив суддя, хлопчик загинув через те, що зіткнувся зі стовпом, коли втікав від поліції.

Справжнє - 1997

На Гонконзькій біржі – крах. Кілька дуже багатих, але надто жадібних щось не те робили з цінами на нерухомість – і ось, будь ласка: паніка у Нью-Йорку, в Європі, знову в Південно-Східній Азії, і – на друге коло... Багато не дуже багатих і не таких жадібних постраждало через черговий вияв стабільності капіталістичної економіки. А нам залишається лише радіти через (тимчасову?) "невключеність" України до світової біржової системи..

Корчинський пішов з керівництва УНА. Сказав, що "на піку розквіту організації" (чи повіримо?). Збирається стати незрозуміло ким – чи то Гоголем, чи то Достоєвським. А може, Раскольніковим? Але чомусь здається, що, як би не хотів, він все одно залишиться лише Корчинським...

Колись освітянське начальство нащось ввело магістерську систему – щоб "реформувать образованіє". Газети хвалили, студенти тихо матюкались. Тепер – час матюкатися знову: магістеріум у держ. вузах, здається, "виводять". Виявляється, таки замало грошей. І чим "реформатори" думали раніше?

В черговий раз змінили голову для уряду. Лазоренківську замінили Пустовойтенською. Обізнані люди говорять про якісь там клани, але горішні розборки справи не міняють. Всім то вже ясно. Ніякої уваги до нових та старих голів немає, хіба що їхнє місце у партійних списках ще цікавить. Трошки.

Не перестає вражати логіка політиків (вітчизняних і не лише). Наприклад: київське "Динамо", нарешті, показало нам класний футбол. І тут же чути, що в болільників – проблема: за кого голосувати на виборах? Чи за НДП, яка підтримує клуб? Чи за СДПУ(о), яка, виявляється, теж його підтримує? Це все чудово, але ні Пустовойтенка, ані Оноленка у цих матчах на полі ніхто не бачив. І нащо так безсоромно пов'язувати футбол з тараканьімі бєгамі політиків?

У зв'язку із зіткненнями у Львові 7-го листопада по УТН пролунали цікаві думки. Соціал-Націоналістична партія України, виявляється, не ближча до фашизму, ніж т.зв. "Комуністична". Знак "Ідея Нації", подібний до поламаного в двох місцях хреста – не більше схожий на свастику, ніж серп і молот. І як, справді, можна проасоціювати соціал-націоналістів з націонал-соціалістами?

Виявляється, мораторій на смертну кару – мораторієм, але за 1997р. в Україні було здійснено 13 страт. Це "вислідила" експерт ЄС. Тепер чекають наїздів з боку ЄС на Україну.

Гілларі Клінтон урочисто зустріли в Алма-Аті (і розповідали про це в УТН). Американський спецемісар довго висловлював свої думки з приводу конфлікту двох громад на Кіпрі (бо це – "вогнище напруженості, яка хвилює США"). Штати пригрозили обламати роги Іракові, якщо той щось буде вякати з приводу польотів американських літаків-розвідників над своєю територією. Питання: а як зустрічали б дружину Назарбаєва у Вашингтоні? Чи хвилювала напруженість у Північній Мексиці до такої ж міри Італію? І – що б зробили Штати з іракським літаком-розвідником над своєю територією? Не бійтесь, я це все не серйозно, а лише так – по приколу.

Щось невесело.

ЗВІТ N°2

"TRAINSPOTTING": інтерв'ю з Ірвіном Велшем

Від перекладача. Ось інтерв'ю з Ірвіном Велшем (Irvine Welsh). Досить цікаві думки досить цікавої людини. Для тих, хто не знає: Ірвін Велш — модний (навіть культовий) письменник, автор романів "Trainspotting" ("Спостереження за потягами"), "The Acid House" ("Кислотний дім"), "Marabou Stork Nightmares". У найбільш відомому з них — "Trainspotting" — ведеться про хлопців з пролетарських передмість Единбургу, про те, як вони живуть і як вмирають, зокрема від наркотиків. За цим романом знято дійсно класний фільм з тією ж назвою (в нашому прокаті — абсолютно галіма назва "На голці").

Пощастило, що в запропонованому інтерв'ю (яке ми знайшли у британському виданні цього сценарію), крім звичних теревенів про Митця і його Твір, йдеться і про деякі досить важливі питання соціальної дійсності та її відбиття у мистецтві. Тим більше цікаво, що це думки людини, яка хоч і випадає з сучасного мейнстріму, але багато в чому впливає на літературний процес.

Розмова ведеться у невимушеній інтонації, з використанням сленгу. Власне, тому при перекладі ми обрали російську мову — як мову, на якій твориться наш, місцевий сленг.

Отже, читайте, коли хочете.

Это интервью с Ирвином Вэлшем было проведено в последний период съемок фильма. Вэлш специально прилетел из Амстердама, где он сейчас живет, чтобы исполнить эпизодическую роль наркодилера Майки Форестера.

Кевин МакДональд: — Думал ли ты когда-нибудь, во время написания книги, или когда она была издана, что она может быть превращена в фильм?

Ирвин Вэлш: — Ну, во-первых, я никогда не думал, что она вообще будет издана; я никогда не думал о ней в понятиях публикации. Так что ее издание было достаточно большим сюрпризом, ее успех был сюрпризом, потом ее переработка в пьесу была сюрпризом; а сейчас ее превращение в фильм — сюрприз. Это просто волна разных сюрпризов, и я просто уже привык. Я не представляю, что еще может произойти. Определенно на этом должен быть конец!

КМ: — Когда Эндрю, Дэнни и Джон[1] связались с тобой и сказали, что они заинтересованы в создании фильма, какой была твоя немедленная реакция?

ИВ: — Я подумал, что это здорово смело с их стороны, особенно после успеха "Неглубокой могилы"[2]; ведь они могли бы получить кучу баксов в Голливуде. Лично я не представлял эту книгу как фильм, в первую очередь из-за ее

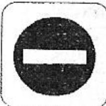

Выбирай жизнь, выбирай работу, выбирай карьеру, выбирай семью, выбирай телевизор, выбирай стиральную машину, автомобиль, компакт-диск, плейер, электрические открывалки. Выбирай хорошее здоровье, низкий уровень холестерина в крови, хорошую зубную пасту, страхового агента на дом к матери по закладам с низкими процентами, друзей. Выбирай хорошие спортивные костюмы, фраки – когда они нужны, фраки – когда они не нужны, когда тебе плохо, когда тебе хорошо. Выбирай телешоу, где плюют в тебя и кормят старыми гамбургерами – выбирай. Выбирай гниение, выбирай позор для холостяка и для вашего эгоистичного и исполнительного класса. Выбирай будущее. Выбирай жизнь.

С какой стати мне выбирать будущее? Я выбрал не выбирать жизнь. Я выбрал нечто еще. Причины? А не было никаких причин. Причина только одна: когда тебе хочется кайфа.

Из фильма "Trainspotting"

фрагментарности, из-за того, что по сути она не повествовательна. Но, с другой стороны, я не представлял ее и как пьесу, пока она не стала успешной пьесой; так что я откликнулся. Я думаю, что многих людей тошнит от того представления, будто мы живем в мире типа как в этих мягких "Четыре свадьбы и похороны"[3] — они хотят чего-то, что скажет им чуть больше об обществе, в котором мы сейчас живем, и чуть больше о разных культурах внутри этого общества, которые оно старается игнорировать.

КМ: — Считаешь ли ты, что фильм верно отразит твою книгу?

ИВ: — Я думаю, что первое, что должен сделать автор — это сказать себе: "Я написал книгу, но фильм делает кто-то другой". Все дело в том — и это как раз и заводит, — что явление каким-то образом трансформируется. Чем больше трансформаций — тем лучше, с моей точки зрения. Люди любят говорить про "верную интерпретацию", в то время как верной интерпретации чего бы то ни было не может быть вообще. Ты можешь (может быть!) иметь дух этого явления, но, войдя в другого медиума, оно обязательно изменится. Я думаю, что в работе с фильмом (или любым другим "носителем") у тебя нет той степени свободы, как с чистым листом, на котором ты можешь творить все что угодно. В книге ты можешь создать любую глубину характеров персонажей, тогда как в фильме ты должен четко встать на какую-то линию и сказать, мол, вот это будет черная комедия, или, это будет социальный реализм[4]. И потом стоять на этой линии. Впрочем, в этом-то и прикол: как люди увидят вещь, как они интерпретируют ее. Она открыта такому множеству самых разных интерпретаций, и это здорово изменяет мое собственное представление о ней.

КМ: — Доволен ли ты, что они не пошли по пути социального реализма?

ИВ: — Да, я типа рад этому. Думаю, я был бы несколько расстроен, если бы они — не подумай, что я хочу пнуть Кена Лоуча[5] или что-то вроде этого, я считаю, что он великоле-

пен в своем деле — если бы они сделали фильм в манере Кена Лоуча. Просто я не думаю, что нам нужен еще один Кен Лоуч. Я был бы разочарован, если бы это оказалось еще одним стоящим куском социального реализма. То, что получилось — другое: никаких оценок, просто о культуре, стиле жизни. О том, как люди живут свои жизни и как люди взаимодействуют. Видеть это как некую реакцию на социальное давление, на социальные обстоятельства — значит в какой-то степени лишить это души, сделать персонажей жертвами. А я не думаю, что они в самом деле жертвы. Я думаю, что они — люди, чьи идеалы и амбиции, возможно, превышают то, что общество предоставило им; впрочем, я думаю, именно вопреки этому они стали сильными.

КМ: — Каким ты находишь исполнение в фильме?

ИВ: — Восхищает актерская дисциплина. Сейчас я порядочно поработал с актерами, больше года; я привык думать о них в основном как о компашке, оттягивающейся вокруг сцены. Но эти усилия, концентрация, работа, которую вкладывают актеры и вся команда... Ты на самом деле видишь, какая это потогонная, интенсивная, набирающая обороты индустрия. Это разрушает мои стереотипы об актерах, людях театра и кино, обо всем этом, об их некой изнеженности. Действительность очень отличается.

КМ: — Был ли ты удивлен, когда Дэнни попросил тебя сыграть этот эпизод?

ИВ: — В сущности, я не был удивлен. Я сам сделал бы это на его месте. Такой ход не дает автору критиковать фильм; ты уже не скажешь: "О Боже, они изуродовали мою книгу!", ведь ты уже часть всего процесса, ты уже включен. Это в чем-то рискованная штука, зато, по-моему, это малость добавляет интриги.

КМ: — Какова твоя роль?

ИВ: — Я играю одного наркодилера, наверно, одного из наименее привлекательных персонажей в книге. Это такой себе абсолютно манипулятивный, отвратительный, жуткий парень, так что многие скажут, мол, опять киношный штамп!

КМ: — Не кажется ли тебе, что "Trainspotting" — книга — в какой-то степени устарела?

ИВ: — Да, в контексте Эдинбурга она устарела, поскольку вся наркотическая среда здесь слегка изменилась. Это все еще общество наркотиков класса "А"[6], но сейчас меньше людей, которые "сидят на черной" и входят в субкультуру хард-кора. Это достигнуто метадоновой программой[7]. Героин переместился в Глазго. Вероятно, в последние пару лет "Trainspotting" применима больше к Глазго, чем к Эдинбургу. Явление передвинулось. Но реальная проблема не в том, какой именно наркотик люди выбирают, чтоб прое...ть свою жизнь. Суть в том, что у людей крайне мало выходов. И ничего удивительного, что они пытаются

убежать или смягчить боль этого мира, насколько могут. Так что наркотики сменились, но проблема та же. Люди всегда жрали наркотики. Традиционно это алкоголь; сейчас это коктейль разных наркотиков — просто потому, что они доступны. Это в самом деле не важно — героин, алкоголь, все что угодно. На самом деле, лучше быть джанки, чем алкоголиком; потому что если ты джанки, ты можешь успешно изменить свою жизнь, просто поменяв компанию, с которой зависаешь. Для алкоголика же это очень трудно, потому что тебя все время бомбардируют все эти рекламы и разговоры про пьянку, и это все настолько большая часть культуры... Тогда как из героиновой субкультуры ты можешь выйти.

КМ: — Так что это не период умиротворения?

ИВ: — Нет. Если быть педантичным, то можно сказать, что эта ситуация сложилась в Эдинбурге между 1982 и 1988 годами; но проблемы наркозависимости, злоупотребления, и возникшие проблемы ВИЧ остаются тяжелыми, как и всегда — и возможно, сейчас даже тяжелее.

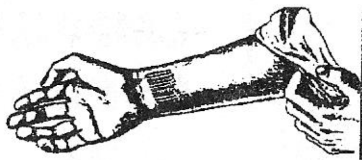
Переклад С. Лукашов

---

[1] *Э.МакДональд, продюсер; Д.Бойл, режиссер; Д.Ходж, автор сценария.*

[2] "Неглубокая могила" *("Shallow Grave") — предыдущий фильм этой же команды, получивший премию имени Александра Корды за лучший британский фильм 1994 года.*

[3] "Четыре свадьбы и похороны" *("Four Weddings and a Funeral") — британский фильм, снятый в 1993 году режиссером Майком Ньюэллом. "...В целом, этот фильм – довольно типичный образец английской продукции "на экспорт", приправленный соответствующим юмором, но по сути, еще одна история о торжестве большой и чистой любви" ("Спутник киномана"). Пользовался успехом в Англии и США.*

[4] Социальный реализм – *по одному из определений, движение, которое конституируется "на своей социально-политической основе, знаменуя собой тот отклик, который идеи и борьба за революционное переустройство мира получают в общественном сознании. В искусстве XX века созвучен комплексу демократических и социалистических идей и убеждений" ("Малая история искусств").*

[5] Кен Лоуч — *британский режиссер. Самые известные фильмы: "Отбросы общества" (Riff-Raff), 1990 – получил в 1991г. приз критиков на МКФ в Каннах и премию "Феликс" как лучший фильм года; "Земля и свобода" ("The Land and Freedom"), – фильм о гражданской войне в Испании; снят с троцкистских позиций.*

[6] Класс "А"— *действующая в Британии юридическая классификация выделяет несколько классов наркотических веществ; считающиеся наиболее опасными из них (героин в том числе) относятся к классу "А", производство их и торговля ними запрещены.*

[7] Метадоновая программа — *система наркотических пайков, применяемая государственными социальными службами с целью снижения социального вреда употребления наркотиков.*

СМЕРЦЬ ТЫРАНА
або McDonald's зачыняецца
п'еса ў адну дзею

Дзейныя асобы:
Аўтар – завадзіла
Ігнат Грынявіцкі – адзін народны герой
Мікалай Рысакоў – другі народны герой
Гарадавы – прадстаўнік улады
Пралетар – голас народа
Шасьцёрка – чмошнік з універа
Дзядок – калекцыянэр шклотары
Хіпі – олдавы тусоўшчык
Цар – тыран, сатрап і інквізытар
У эпізодах: часной народ.

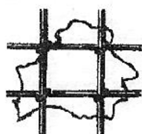
Аўтар:

Суайчыньнік[1] ! Фактычна настала вясна.
Як яе адзначалі раней, запытаем,
Сто гадоў таму з гакам? Наводжу вас на
Успамін аб падзеі, што мы адзначаем.

Існаваў такі звычай з адамавых дзён
Між цароў: быць мярзотнікам і пустабрэхам.
У народа ж быў іншы ў адказ завядзён:
Віншаваць іх зь вясной гучным бомбавым рэхам.

Яшчэ Брут зразумеў: зьнішчыць гада таньней[2]
І прыемней нашмат[3], чым чакаць, што ён сыдзе.
Мабыць, доказы зброі намнога мацней
За пустыя прамовы і скаргі аб крыўдзе.

Так здалося і нашым героям дваім:
Вось абодва стаяць і палююць на ката.
Калі ёсць ваш дазвол, дамо слова мы ім.
Час для дзей надыйшоў для Міколы з Ігнатам.

Грынявіцкі:

Рысакоў, гэта ты?

Рысакоў:

Ты ж кажы хоць пароль,
А то бач, поўна ўсякіх...

Грынявіцкі:

Са страху забыўся.

Рысакоў:

Значыць ты сапраўды.

Грынявіцкі:

Нешта зранку мой боль
За Айчыну ў фізычны перетварыўся.
Нешта страўнік[4] баліць, пустата ў галаве...

Рысакоў:

Вось ты бачыш, адразу відаць беларуса.

Грынявіцкі:

Дзе?

Рысакоў:

Спужаўся? Ды я гавару пра цабе.

Грынявіцкі:

Можа, пойдзем? Бо, кажучы шчыра, баюся.

Рысакоў:

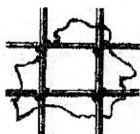
Ці здурэў? Пасаромся хаця б гледача.

Грынявіцкі:

Ты пра гарадавога? Усё, ён заўважыў.
Ёсць два шанцы: даць дуба і даць стрыкача.
І, здаецца, абедзьве магчымасьці[5] ўзважыў:

Калі я сапраўды беларус! – уцяку
І таварыша здам у надзейныя рукі.
Калі ж я чалавек! – вазьму бомбу ў руку
І шпурну куды-небудзь. Абы гэтай сукі

Мне не зачапіць, а то мала чаго!
Ён усё ж такі цар. Ён народ, мабыць, любіць,
Дык і чубіць яго. А што мне да таго?
Я ж такі, як і вы. Усе ту мы ня людзі,

Мы тут проста жывем. І з царом будзем жыць.
Рысакоў, у мяне ёсць табе прапанова:
Будзеш першы шпурляць. Пастарайся забіць.
Вельмі ён мне абрыд. Не ўцяку, даю слова.

Рысакоў:

Грынявіцкі, ты самы тыповы бульбаш.
Быць такім, як усе, быць нікім – твая мара.
Ты за ўласны спакой сваю годнасьць прадаш.
Каб за грошы хаця б, а ты ж дык задарам.

Грынявіцкі:

Ты, маскальская морда, ня бэсьці[6] тут нас!
Я з табой аб'яднаўся выключна для справы.
Мы ўсе тут пакутуем болей за вас,
І каб нас вінаваціць ня маеш ты права.

Мы адвеку лічылі: павінен быць цар.
Наш народ самастойна лянуецца думаць.
Мы паставім абедзьве шчакі пад удар,
Толькі б казачку слухаць ды корачку хрумкаць.

Гэта... слова такое ёсць: мэнталітэт.
Гэта вельмі заразна. Трымайся падалей.
І ня трэба хаваць за сьпіною пакет.
Ужо хопіць саромецца! Досыць чакалі!

Мабыць ён не прыедзе. Гэй, гарадавы!

Гарадавы:

Я ня гэй.

Грынявіцкі:

Дзе там цар? А яшчэ нехта кажа:
Іх павага – дакладнасьць.

Гарадавы:

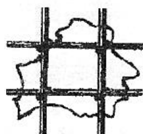
Аб чым гэта вы?

Грынявіцкі:

Ці шчэ доўга, скажы, нам чакаць экіпажа?
Можа, нам дзеля сьмеласьці ўзяць па адной?

Рысакоў:

Ты і гэтак са страху трымаесься хістка.
Сапсаваў ты, як вожык перад сасной.
Не анархіст ты зусім – анархістка[7].

Закуры, супакойся.

Грынявіцкі:
Запалкі[8] забыў.

Рысакоў:
Ах ты пень! А зьбіраўся ад бомбы падкурваць!
А яе як запальваць
зьбіраўся ты быў?

Грынявіцкі:
Беларус – ён
такі.

Рысакоў:

Заўжды нехта
падкурвіць.

Грынявіцкі:

Рысакоў, ты
пайдзі ў паліцая спытай.
Можа ён чалавек, можа ён не адмовіць.
Ты скажы, што для справы. Хоць ён паліцай,
Хіба ён самахоць нас з табою тут ловіць?

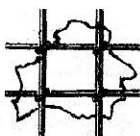
Рысакоў:
Пачакай, трэба лепш у народа спытаць.
Хіба ён пашкадуе для ўласнай карысьці?

Грынявіцкі:
У народа? Чаго ад народа чакаць?
Ён сам доўга чакаў. Ён ня той, што калісьці.

Рысакоў:
Пачакай. Бачыш, вунь пралетарый ідзе.
Пра яго шчэ Міхайла Бакунін узгадваў.
Гэта сп'яну ці з голаду ён так брыдзе?

Грынявіцкі:
Ну, давай жа, сьмялей падыходзь, не адкладвай.

Рысакоў:
Выбачайце, спадар...

Пралетар:

Я таварыш, а ты –
Бачу я, відавочна[9] нацыяналюга.
Зараз будзеш казаць пра сэнс волі сьвяты,
Незалежнасьць і ўсё, да чаго мне так туга
Галавою даходзіць, што лепш прамаўчу.
Толькі ведай: падтрымваць цябе я ня буду.
Я на мове тваёй гаварыць не хачу.
Гэта ўсё непатрэбнае нашаму люду.

Я разумны, хоць жонка і кажа – дурны.
Падмануў мяне цар – больш мяне не падманеш.
Дам агню – ты ж агонь грамадзянскай вайны
Гэтай самай запалкаю тут жа падпаліш.

Так што дурняў няма, спадарок, выбачай.
Цар, канечне, ня цукар, аднак жа, як бачыш,
Гэта Божая воля. А як іначай
Ты абраньне такога цара растлумачыш?

Рысакоў:

Божа ж Божа, які тут забіты народ!

Грынявіцкі:

Як народ, дык і цар быць павінен забіты.
Гэта я гавару? І ці мой гэта рот?

Рысакоў:

Дык ты ўжо надумаўся, браце, глядзі ты!

Грынявіцкі:

Зноў ты тонам старэйшага брата? Чакай,
Я й ня тое магу, калі мяне дражняць.
Ну, царуга, глядзі, на сябе наракай!
Як для сьмеласьці вып'ю бутэлечку "Дражні"[10].

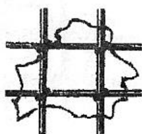
Толькі грошай няма. Што той Захад сабе
Усё думае? Што ні як не дапаможа?

Рысакоў:

Не турбуйся, мы самі ў сваёй барацьбе,
Як дурнымі ня будзем, то выстаім.

Грынявіцкі:

Можа.
Мы, здаецца, і так ужо доўга стаім
І нічога ня робім. Агню не здабылі...

А вунь нейкі студэнт. Ты пагутары зь ім.
Можа, родную мову яшчэ не забылі.

Рысакоў:
Выбачайце, спадар, Вы б запалачку мне...

Шасьцёрка:
Што, стары, не пазнаў? Ты цара прыйшоў слухаць?
Так, наш цар, як і бог, нарадзіўся ў гумне[11],
Ён прарок, вось таму я і "за". Ты ня супраць[12]?

Я прыхільнік, як ведаеш, дзеі прамой[13],
Мне што трэба – я прама скажу: трэба грошы,
Ну а цар заўжды рад падзяліцца са мной
За падтрымку маю. Хіба ён не харошы?

Мне, канечне, вядома, дзе ён іх узяў,
І, канечне, ўсё роўна. І трэба зазначыць,
Я сьвядомы падданы і вораг дзьвюх зьяў[14]:
Анархізма й тэрору. Ці нам не адзначыць

Сьвята нашай сустрэчы?

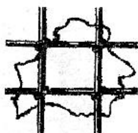
Рысакоў:
Не, дзякуй, стары.
Мы з табой зараз
надта, відаць,
разначынцы.

Грынявіцкі:
На такіх,
Рысакоў, ён
пралез у цары.

Шасьцёрка
(кажучы Гарадавому):
Пане Гарадавы, тыя двое – злачынцы.
Падазрона гавораць. Трымаюць пакет.
Я Вам раю, Вы іх да цара не пушчайце.
І калі б Вы сказалі цару тэт-а-тэт
Пра маю Вам паслугу – лічыў бы за шчасьце!

Рысакоў (Гарадавому):
Мы з Ігнатам прыйшлі паглядзець на цара.
Ён жа, кажуць, мужчына высокі і мажны.
Праз дзяржаўныя справы згубіў хаера[15].
Вось за тым і чакаем яго экіпажмы.

Гарадавы:
Там няма чаго слухаць, глядзець пагатоў.
Йшлі б вы, хлопцы, дамоў, не марнуючы часу,
А што гэтак мажліва й ня трапіць дамоў.
Якой трасцы займаць тут царовую трасу?

Рысакоў:
Грынявіцкі, адыдземся.

Грынявіцкі:
Ўсе супраць нас,
Ты заўважыў, Мікола? Падтрымкі ніякай!
Сьвінапасу патрэбны і цар-сьвінапас.
Пачакай, вунь зь дзядулем ідзі пакалякай.

Рысакоў:
Паважаны, запалачкі нам не дасьцё?

Грынявіцкі:
На пажар міравой рэвалюцыі трэба.
Хочам бацьку-цара загубіць. Сечацё?

(Рысакову)
Ён куды павалындаўся, гэты нязгрэба?

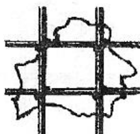
Дзядок (шпарка адыходзячы):
Я, сынкі, разумею, а вось памагчы
Не бяруся. Стары ўжо. Касцюшкаў паплечнік.
Я навучаны вопытам: лепей маўчы
І круціся на сонцы, нібы той сланечнік.

Там дзе цёпла, там добра... Ў Сібіры былі?
Ну, яшчэ пабываеце. Слаўнае месца.
За тайгу мала што прыгажэй на Зямлі.
Пасьля гэткага й тут усё раем здаецца.

Пасьля Вітаўта нешта мне цяжка ўзгадаць
Каго-небудзь вялікага. Звыкліся людзі.
А параду запалкі наконт[16] магу даць.
Бачыш, хлопец сядзіць? У яго пэўна будзе.

Грынявіцкі:
Во, Мікола, глядзі! Гэта хто там?
Ўсьміхаецца, смалячы нейкую погань.

Рысакоў:
І зусім і ня погань.

Грынявіцкі:

Ідзі тады сам.
Так, здалёк намякні, што патрэбны нам вогань.

Рысакоў (здалёк):

Слухай, дружа!

Грынявіцкі:

Дурны, ды ня гэтак здалёк!

Рысакоў:

Неяк вельмі падобны ты да анархіста.
Мы тут сочым[17] цара... разумееш намёк?
Дай запалачкі нам, падпаліць бомбу чыста.

Хіпі (зацягваючыся касяком):

Дам ад чыстага сэрца.
Каб кінуць далі!
Далібог бы патрапіў!

Грынявіцкі:

Не, мы лепей самі.
Мы па ўласным жаданьні свой крыж[18] узялі.
Ты яшчэ тут ня бачыў такога, з вусамі[19]?

Хіпі:

Ці ня ён гэта едзе?

Рысакоў:

Здаецца, што ён.

Грынявіцкі:

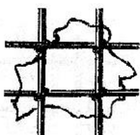
Зараз будзе як вытрымаць. Будзе прамова.

Рысакоў:

Гэта ўсе сабраліся цару на паклон.
Каб паслухаць яго палымянае слова.

Грынявіцкі:

Падыходзім бліжэй. Гэтак хочацца чуць,
Як стараецца, бедны. Даволі здаровы!
Вось адгэтуль, здаецца, ня блага шпурнуць.
Аддамо цяпер слых цудадзейству прамовы.

Цар[20]:

Дарагіе друзья! Меня можна паняць?
Меня можна паняць, што хачу я вас відзець.
Перэд самай паездкай успел я прыняць...
Да – рашэніе. Я жа ведзь мог вас абідзець,

Еслі б прыбыл і вам не сказал нічэво.
Ведзь такова, вы ж знаеце, і не бывает.
Я люблю гаварыць для народа свайго.
А народзе цар рэдка кагда забывает.

Ваш язык можна выучыць за адну ноч.
А ешчо гаварат, што он сложный – неправда.
Я на нём гаварыць, между прочым, не проч.
І не нада шчытаць, што цар глупый, не нада.

Еслі б был бы я глупый, сядзел бы не здзесь,
А в каком другом месце. Ну ясна, а чом я.
Што, каму-та не ясна? Хочат там паседзець?
Я пайду вам на встрэчу. Іначэ зачэм я,

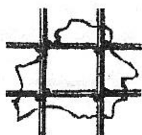
Как не выпалніць все пажеланья людзей?
Я такіх пажэланій вам спісак саставіл.
Чэм вам думаць самім, дык так будзет скарэй.
І не верце, што вас будта кто-та заставіл

Паддзержаць Александра, вас кто-та купіл,
Эта дажэ смешно. Патаму шта всё чэсна,
Цар всегда гаварыт, і всегда гаварыл.
Пусць не слушают це, каму не інцерэсна.

Вы жэ знаеце, как мне цяпер цяжэло
В этот трудный мамент, істарычаскі в чом та,
Для меня і для вас. Так зачэм жэ назло
Мне і здраваму смыслу сядзець мне в печонках?

Гаварыць нету смысла, а чом я гавару,
Ведзь народ не такой і дурак, аказалась,
Он всё відзіт, кагда кто-та мечэт ікру
І савсем не в тот адрас. Мне мала дасталась.

Із-за всех эціх труднасцей прошлай весной,
Із-за вашых валненій[21]? Зачэм валнавацца?
Пусць валнуецца цар. У нево долг такой.
С нім не скора, я думаю, мне расставацца.

Я люблю сваё дзела. І прыбылі есць,
Гаварат незаконна. Кагда незаконна,
Вы шчытаеце, значыт, тагда нада сесць,
Абсудзіць эта дзела с умом і спакойна.

Можат, правда, і есць
недачоты у нас,
Можат, этот закон
устарэл і не нужэн,
Тагда можна іздаць
будзет царскій указ,
Што в законе ашыбачны
пункт абнаружэн.

Важна быць заадно, зра
не нада галдзець,
Вы пайміце, цару эта
толька мешает.
Ведзь на блага людзей
он гатов умерэць,
Да здаровье пака ешчо
не пазваляет.

Аўтар

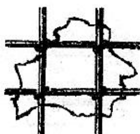
А цяпер, па шматлікіх патрабаваньнях публікі, адбудзецца сьвяточнае, урачыстае забойства цара-бацюшкі, імпэратара Аляксандра Другога.

Грынявіцкі:

Дык твой час надышоў, дарагі Цыцэрон,
Калі трэба, то мы памагчы табе рады.
Каб ня думаў, што ты будзеш вечна царом
Карыстацца сабе з абсалютнае ўлады.

Што ты будзеш заўсёды тлуміць нам мазгі
І пакепваць і зьдзекавацца[22] з нашага брата,
У нас ёсць яшчэ голас сказаць табе "згінь!",
У нас ёсць яшчэ сілы, каб выламаць краты.

У нас ёсць яшчэ моц на змаганьне й жыцьцё,
Ты хацеў супярэчыць Народнае Волі,
Дык сваё атрымай! Гэй, а вы што сьпіцё?
Ці ня той гэта час, каб ускрыкнуць "даволі!"

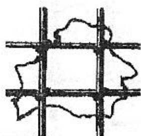
Ці ня той гэта час, каб спыніць гэты фарс,
Каб у рэшце ўсіх рэшт згінуў жудасны хлус[23],
Каб згадаць аб Радзіме... Ці ня той гэта час,
Каб ускрыкнуць: "Жыве Беларусь!"[24]

Бомба разрываецца

1 сакавіка[25] 1881 года бацюшка-цар, імпэратар і самадзержац Александр Вторый міласьцію божыю помрэ...

Прэм'ера п'есы адбылася 1 сакавіка 1997 года на Плошчы Свабоды ў Менску ў выкананьні Вандроўнай анархісцкай трупы імя Шлемы Кагановіча. Рэжысэр і пастаноўшчык Максім Шпанскі.

1 Суайчыньнік *(білор.)* - співвітчизник.
2 Таньней *(білор.)* - дешевше.
3 Нашмат *(білор.)* - набагато.
4 Страўнік *(білор.)* - шлунок.
5 Магчымасьці *(білор.)* - можливості.
6 Ня бэсьці *(білор.)* - не принижуй, не ображай.
7 Не можемо замовчати чи погодитись із загальним сексистським спрямуванням цієї фрази.
8 Запалкі *(білор.)* - сірники *(якщо хтось не зрозумів і так чи, більше того, зрозумів не так).*
9 Відавочна *(білор.)* - очевидна.
10 "Дражня" *(мінськ.)* - місцевий сорт пива.
11 Натяк на походження теперішнього білоруського "цара Аляксандра".
12 Супраць *(білор.)* - проти.
13 "Прямое действие" *(виключно у Білорусі!)* - назва білоруської молодіжної організації, яка внаслідок підтримки всіх рішень і дій О.Лукашенка використовувалася ним як база для створення единої всебілоруської молодіжної пропрезидентської організації, на зразок "гітлерюгенду" в гітлерівській Німеччині чи комсомолу в СРСР. *Не плутати з французькою "Аксьон директ", українською "Прямою дією" і т.п.*
14 Зьяў *(білор.)* - речей, явищ.
15 Хаера *(спотв. англ.)* - волосся *(ну, а раптом хтось не знає?).*
16 Наконт *(білор.)* - щодо, на рахунок.
17 Сочым *(білор.)* - слідкуємо (за), вичікуємо, чекаємо (на).
18 Крыж *(білор.)* - хрест.
19 Дуже прозорий натяк на зовнішній вигляд сучасного білоруського "цара".
20 Промова виголошується чудовою "тросянкою" (укр. відповідник - "суржик") і є на даний момент одним з найкращих прикладів наслідування стилю О.Лукашенка.
21 Натяк на події "менскай вясны" 1996р.
22 Пакепваць і зьдзеквацца *(білор.)* - кепкувати й знущатись.
23 Жудасны хлус *(білор.)* - жахливий брехун *(рос.: ужасный лжец).*
24 "Жыве Беларусь!" *(суч., білор.)* - *(Зараз:)* Гасло національної опозиції та вуличних антипрезидентських демонстрацій.
25 Сакавік *(білор.)* - березень.

ЗВІТ N°2

ПРОМОВА ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ БЄЛАРУСЬ О.Г.ЛУКАШЕНКА У ЗАХИСТ ТА НА ЧЕСТЬ ЛИСТОПАДОВОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФЕРЕНДУМУ

Друзі! Соратники!

Радий можливості привітати вас з тим, що конституційний референдум, про необхідність якого так довго говорив Президент, тобто я, здійснився. Його результати могли передбачити, безумовно, як ми, так і так звана "опозиція". І нам, і їм було відомо, кого підтримає народ. І народ, своїм мудрим та слухняним волевиявленням, підтримав мене.

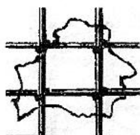
Зараз я чую голоси, які намагаються скомпрометувати як саму ідею проведення референдуму, так і методи, якими він проводився. Звичайно, на цих дрібних шавок шкода витрачати час. Але їхня балаканина може погано вплинути на нестійку частину мого народу. Тож дамо їм гідну відсіч!

Напевне, лише повним ідіотам треба пояснювати, навіщо на референдум було винесене питання про прийняття нової Конституції. У 1994 році народ обрав мене, поклавши на мене обов'язок виправити ситуацію в країні, знищити корупцію та покращити загальний рівень життя. Однак, незважаючи на надзвичайні повноваження, які я отримав внаслідок попереднього референдуму, ситуація кардинальним чином не змінилася. Причини цього є зрозумілими кожній людині державного мислення. Мені весь цей час заважав законодавчий апарат, створений зграєю корумпованих політиків, що перед цим знаходилась при владі. І коли так званий "орган дотримання законності", Конституційний Суд, виніс рішення про те, що я протягом останнього року 15 разів порушив діючу Конституцію — це свідчить не про те, що я чинив неправильно. Як Президент, що має довіру народу, я завжди чиню правильно! Це свідчило лише про необхідність зміни самої Конституції.

Чути також гавкіт корумпованих політиків та продажних писак про те, що моя, нова Конституція є тоталітарною. Ні, шановні! Саме моя Конституція є справді демократичною. Коли за нею всі органи державного управління стають прямо чи опосередковано підпорядковані мені — це і є виявом найвищого демократизму. Бо це, нарешті, дозволяє мені, не відволікаючись на сторонні справи, напряму взятись до виконання завдань, що їх мені дав народ.

З іншого боку, дехто насмілився закидати мені "конфронтацію" з Верховною Радою. Та там немає з ким конфронтувати! Верховна Рада була цвинтарем померлих політиків, залишком попереднього режиму; гнійником на тілі суспільства. І цей орган ще насмілювався чинити мені опір і навіть намагався, в останніх своїх конвульсіях, підняти

ЗВІТ N°2

Чудовий приклад відданності. Дружина президента залишилась поруч зі своєю коровою Мілкою

питання про імпічмент! Саме всенародний референдум показав, що ці "пєтухі", так звані "народні" депутати, не користуються підтримкою народу.

Те, що моя Конституція отримала найвищий мандат довіри народу, бувши прийнятою на референдумі, збило пиху з усіх так званих "опозиціонерів". Єдине, що їм залишилося — це піддати сумніву методи проведення референдуму та його законність. На подібні закиди я навіть не буду витрачати час. Бо вони, найчастіше, є відвертими дурницями. Я не бачу нічого поганого в тому, що референдум фінансувався не через Центрвиборчком, а урядом напряму. Мовляв, ніхто, в результаті, не знає, скільки було віддруковано бюлетенів для голосування. Та кому ж, як не урядові, краще знати, скільки бюлетенів друкувати? Або, мовляв, перед референдумом засоби масової інформації агітували лише за мій варіант Конституції. Та хіба ж не нашим обов'язком є пояснити людям, чий проект є кращий, і вберегти їх від помилки, за яку вони, можливо, розплачувалися б довго й гірко? Те саме стосується і агітації на виборчих дільницях у день проведення референдуму. Також дехто висловлює сумнів у можливості об'єктивного підрахунку голосів за 13 годин. При цьому кажуть, що така швидкість неможлива у жодній іншій країні світу. Так тим більше ми маємо подякувати тим самовідданим та працелюбним людям, які працювали на референдумі! Щодо ж інших звинувачень, які зараз висувають так звані "опозиціонери", а насправді — політичні трупи, знаючи, що їм більше нічого не залишається, — то я не буду навіть витрачати на них свій час. Зараз мій час є всенародним надбанням. Бо кожна його хвилина має бути витрачена для покращання життя народу.

Тож не будемо зважати ані на залишки несвідомих елементів всередині нашої держави (бо тут вже немає на кого зважати), ані на протидію західних акул, розлючених незалежною політикою білоруського Президента. Маючи такий чудовий інструмент, як нова Конституція, при допомозі братнього російського народу, ми незабаром досягнемо виконання всіх наших завдань. І я обіцяю своєму народові, який знову виявив довіру до мене та моеї політики:

БІЛОРУСЬКИЙ НАРОД БУДЕ ЖИТИ ПОГАНО, АЛЕ НЕ ДОВГО!

І-ша програма "БТ" (Білоруського телебачення) 31 листопада 1996 року

Примітка: Автор чесно зізнається, що йому, напевне, не вдалося належним чином відтворити неповторний стиль виступів Президента Республіки Беларусь. Однак, хотілося б зазначити, що найбільш характерні аргументи та найбільш різкі вирази на адресу опонентів напряму взяті з його справжніх виступів.

out

- Анархізм - не політична партія. Анархізм - не культурна течія. Анархізм - не музичний напрямок.
- Анархізм - це спосіб мислення і сприйняття дійсності. Критичного мислення і сприйняття.
- Ми не приймаємо нав'язані нам потреби та функції. Ми бажаємо дивитись на світ не через окуляри індустрії культури, а власними очима. Дивлячись так, ми не знаходимо виправдання очевидній соціальній нерівності, пануванню одних над іншими, експлуатації та маніпуляції, на яких побудована існуюча соціальна система.
- Для нас ворожими є безликі соціальні інститути, споживацькі буржуазні цінності, і тим більше - потяг до багатства та влади. Прагнення панувати над іншими - це і є справжній, щоденний, побутовий фашизм. Не бажаючи нікого підкоряти і нікому підкорятись, ми будуємо своє життя і боротьбу на захисті своєї свободи і свободи іншого, бо вони нерозривні.
- Система ніколи не зникне і не загине сама собою.

Єдиний шлях - революція.
І всьо.

REVOLUTION

TOTAL

SATISFACTION

GUARANTEE